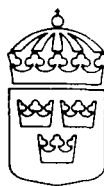

Utrikesutskottets betänkande

1987/88:24

om Sverige och den västeuropeiska integrationen
(prop. 1987/88:66)

UU
1987/88:24

I detta betänkande behandlas dels proposition 1987/88:66, dels de motioner som väckts i anslutning till denna, dels också ett antal motioner och yrkanden ur motioner som väckts under den allmänna motionstiden.

Utskottet har tidigare behandlat EG-frågan, bl.a. i betänkandena 1984/85:18 och i 1986/87:18 och därvid redogjort för EG:s institutioner, det pågående arbetet med den s.k. inre marknaden, Sveriges nuvarande relationer till EG och strävandena att utvidga och fördjupa dessa m.m. Utskottet hänvisar till dessa båda betänkanden.

Eftersom de motioner och yrkanden som utskottet nu har att behandla även berör andra utskotts verksamhetsområden, har utskottet givit samtliga andra utskott tillfälle att yttra sig över propositionen. Yttranden har inkommit från konstitutions-, finans-, skatte-, lag-, socialförsäkrings-, social-, kultur-, utbildnings-, jordbruks-, närings-, arbetsmarknads- och bostadsutskotten. Yttrandena bifogas betänkandet.

1. Regeringens förslag till riktlinjer för fortsatt svensk medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet

Propositionen (s. 2-4)

Med en redogörelse för utvecklingen av det västeuropeiska samarbetet på olika områden presenterar regeringen i proposition 1987/88:6 sin syn på den roll Sverige spelar och kan spela i integrationsarbetet.

Regeringens redovisning utmynnar i förslag till riktlinjer för hur det svenska deltagandet i det västeuropeiska integrationsarbetet fortsättningsvis skall gestalta sig.

Regeringen konstaterar att Sverige har ett starkt intresse av att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete.

Vi skall gå vidare i det nordiska samarbetet, vi skall stärka EFTA samtidigt som vi skall bredda och fördjupa samarbetet med EG så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Den bedömning som gjordes år 1971 att medlemskap i EG inte är förenligt med neutralitetspolitiken står fast, heter det i propositionen.

Vi skall medverka i EFTA:s och EG:s arbete på att skapa ökad rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital i Västeuropa.

Vi skall verka för att den sociala dimensionen ges en ökad tyngd i det västeuropeiska samarbetet. Detta innebär att vi skall främja sysselsättning och social trygghet och samverka inom ekonomisk politik, arbetsmiljö- och miljöpolitik liksom konsumentpolitik.

Med detta för ögonen skall regeringen

- arbeta för att en gemensam marknad, omfattande samliga 18 länder i EFTA och EG, upprättas i Västeuropa
- arbeta för att EFTA:s ställning stärks som ett medel att uppnå denna gemensamma marknad
- arbeta för ett nära och gott samarbete med EG:s olika institutioner på alla områden utanför det säkerhets- och utrikespolitiska
- särskilt arbeta för ett fortsatt och fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna
- initiera en bred informationsverksamhet om det västeuropeiska integrationsarbetet
- fördjupa kontakterna i Europafrågor med löntagarorganisationerna och näringslivet.

Härutöver avser regeringen att

- förstärka den interna samordningen inom regeringskansliet i fråga om Europasamarbetet
- verka för smidiga och effektiva samverkansformer med och mellan statliga verk och myndigheter i det internationella harmoniseringsarbetet.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner ovanstående riktlinjer.

Motioner

Nedan följer en uppställning av de motioner som behandlas i betänkandet, väckta i anslutning till propositionen eller under den allmänna motions-tiden.

Motionernas innehåll kommer att redovisas tillsammans med utskottets synpunkter under resp. ämnesområde.

1987/88:U2 av Göran Magnusson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att alkohol och tobak skall undantas från integrationsarbetet med EG.

1987/88:U3 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkterna och riktlinjerna för en svensk alleuropeisk politik.

2. att riksdagen med avslag på regeringens proposition 1987/88:66 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

1987/88:U4 av Grethe Lundblad m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det nordiska samarbetet såsom det bedrivits genom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bör vidareutvecklas och utgöra en förebild för de svenska insatserna i ett bredare europeiskt samarbete.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den allmänna inriktningen av Sveriges arbete i vad gäller den europeiska integrationen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Norden och EFTA-organisationens roll i EG-förhandlingarna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den sociala dimensionen i EG-samarbetet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionalpolitiken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EG-samarbetet på jordbruks- och livsmedelsområdena,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kontrollordningen på veterinär- och växtskyddsområdet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av samarbetet på miljöområdet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om harmonisering av bestämmelserna på transportområdet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den internationella mediapolitiken,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt deltagande i det europeiska forsknings- och utvecklings-samarbetet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildnings- och ungdomsfrågor, t.ex. inom ERASMUS-projektet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning kring tjänstehandeln och de finansiella tjänsternas roll i den europeiska integrationen,

13. att riksdagen begär att regeringen initierar ett gemensamt västeuropeiskt forum för ekonomiskt samarbete enligt det i motionen anförda,

14. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av kilometerskatten enligt det i motionen anförda,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om personers rörlighet,

16. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning ges i uppdrag att se över konsekvenser av en ökad rörlighet i Europa enligt det i motionen anförda,

17. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk delegation tillsätts med uppgift att följa handläggningen av de europeiska integrationsfrågorna.

1987/88:U6 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett vidgat student- och praktikantutbyte och om ömsesidigt erkännande av examina,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att underlätta utbytet mellan europeiska och svenska ungdomar,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bättre analys av de villkor EG-samarbetet ställer svenskt näringsliv inför;

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges EG-samarbete beträffande tjänstesektorn,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt deltagande i en öppen bank- och försäkringsmarknad i Västeuropa,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett regelbundet informations- och meningsutbyte med EG i miljövärdfrågor,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för Sveriges strävanden att medverka i integrationen och samarbetet i Västeuropa.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målet för svensk EG-politik måste vara att svenska medborgare och företag på vitbokens alla områden får åtnjuta samma fri- och rättigheter som medborgare och företag i EG:s medlemsländer samt att svenskar och svenska företag inte i något hänseende skall diskrimineras.

1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i proposition 1987/88:66.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts såsom riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det nordiska samarbetet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbetet inom EFTA.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördjupade kontakter med EG-parlamentet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om informationsverksamhet kring den europeiska integrationen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingar i syfte att uppnå en tullunion mellan Sverige och EG.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensam europeisk arbetsmarknad,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag till avskaffande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till övriga åtgärder för att undanröja hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag, i enlighet med vad som i motionen anförts,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna vad i motionen anförts om svensk anknytning till European Monetary System,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen och fullmäktige i

riksbanken till känna vad i motionen anförts om skyndsam och definitiv avveckling av valutaregleringen.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tekniskt och vetenskapligt samarbete mellan Sverige och EG.

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag till finansiering av svenska företags medverkan i EG:s forsknings- och utvecklingsprojekt i enlighet med vad som i motionen anförts.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av svensk medverkan i SCIENCE-programmet.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medverkan i ERASMUS- och COMETT-programmen.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG.

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till former för systematisk redovisning av lagar och regler inom EG vid förslag till ny svensk lagstiftning i enlighet med vad som i motionen anförts.

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges agerande vid de pågående överläggningarna om förslag till Europarådskonvention rörande innehållet i internationella reklamsändningar.

Yrkande 15 i motion U7 behandlas av näringsutskottet.

1987/88:So409 av Karin Falkmer (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samordning med länderna inom EG för en gemensam strategi för att begränsa tobaksskadorna.

1987/88:U522 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det europeiska integrationsarbetet.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:N304.

1987/88:U523 av Olle Göransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningssamarbete inom ramen för EG:s ramprogram.

1987/88:U524 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökad tyngd på samarbetets sociala, kulturella och fredsbevarande dimensioner i riktlinjerna för det fortsatta västeuropeiska integrationsarbetet.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett system med observationsplatser vid Europaparlamentet för svenska parlamentariker.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett program för organiserat studentutbyte med EG med målsättning att i framtiden även ge svenska studenter tillgång till ERASMUS-utbytet.

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett program för ett samlat forskningsutbyte som även ger svenska företag och forskningsinstitutioner med EG-konkurrenterna jämbördiga finansieringsmöjligheter.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förnyad prövning av en tullunion mellan EG och EFTA-länder,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slutligt ställningstagande till Sveriges anknytning till EG i mitten av 1990-talet.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

30. att riksdagen hos regeringen begär att en strategi utvecklas och att Sverige verkar för ett fullvärdigt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram inom den högre utbildningen.

1986/87:N150 av Erik Hovhammar m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående forskning och undervisning kring EG.

1987/88:N303 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utländska medborgares rätt att förvärva aktier i svenska aktie- och handelsbolag.

2. Sverige och den västeuropeiska integrationen

Propositionen (s. 22–29)

I sin redovisning av var Sverige i dagsläget står i den västeuropeiska integrationen konstaterar regeringen att denna gått in i en ny fas: arbetet på en inre marknad.

EG-kommissionen lade i juni 1985 fram en s.k. vitbok med sammanfattande förslag om hur Gemenskapens ursprungliga målsättning borde kunna uppnås. Denna sammanfattades i begreppet inre marknad, vilken enligt vitboken skulle vara genomförd till utgången av år 1992. Senare samma år höll EG:s medlemsländer en konferens om revidering av beslutsreglerna i bl.a. Romfördraget. Härvid enades man om den s.k. europeiska enhetsakten, som förutom en ändring av Gemenskapens beslutsregler också innehåller bestämmelser om EG:s inre marknad, valutapolitik, regionalpolitik, forskning och utveckling, utrikes- och säkerhetspolitik, socialpolitik, miljö- och förhållandet mellan EG:s institutioner. Enhetsakten trädde i kraft den 1 juli 1987. Genom den skapades de institutionella förutsättningarna för att genomföra bl.a. vitbokens målsättning.

Den s.k. vitboken är både en katalog över arbetsuppgifter och en tidtabell. Målet enligt vitboken är att skapa en inre marknad med fri rörlighet för varor och tjänster, människor och kapital.

Intresset i Sverige för de västeuropeiska integrationsfrågorna är enligt propositionen omfattande. Intresset har också vuxit i och med den senaste tidens utveckling inom integrationen.

I propositionen konstateras att Sverige är en del av Europa och att vi, som europeer, deltagit i och främjat den ekonomiska utvecklingen inom Västeuropa. Det konstateras vidare att det varit naturligt för oss att engagera oss i det breda västeuropeiska samarbetet.

Detta har enligt propositionen skett under ständigt hänsynstagande till vår neutralitetspolitik, som regeringen ser som ett väsentligt bidrag till fred och stabilitet i norra Europa.

Regeringen anser att Sveriges starka uppslutning kring det nordiska samarbetet, vårt medlemskap i OECD och EFTA och i Sveriges frihandelsavtal med EG till viss del har drivits fram av ekonomiska intressen. Med det speglar också, enligt regeringen, en känsla av samhörighet som har flera andra dimensioner är de rent ekonomiska. Där finns en värdegemenskap som omfattar begrepp som demokrati och försvar av mänskliga rättigheter. På denna grundval har ett vidsträckt samarbete byggts upp på en rad områden, konstaterar regeringen. Växande turistströmmar, intensifierat studentutbyte, ökad migration och ett större kulturellt och vetenskapligt utbyte är uttryck härför.

Förhållandet Sverige och EG

I korthet kan regeringens Europapolitik sammanfattas sålunda:

Sverige har ett starkt intresse av att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete.

Regeringen vill gå vidare i det nordiska samarbetet, vill stärka EFTA och bredda och fördjupa samarbetet med EG så långt detta är förenligt med den svenska neutralitetspolitiken.

Denna politik ligger i linje med tidigare svenska ställningstaganden.

Under frihandelsförhandlingarna med EG 1970–72 framhölls att Sverige eftersträvade att delta i utvidgningen av EG genom omfattande, nära och varaktiga ekonomiska förbindelser under hänsynstagande till neutralitetspolitiken. Vidare underströks att Sverige betraktade ett deltagande i den gemensamma varumarknaden – innefattande inte bara tullmässiga utan också ett antal andra ekonomiska och sociala åtgärder – som en väsentlig del i en framtida överenskommelse. Den principiella synen på neutralitetspolitiken från år 1962 och år 1967 stod fast. Frågan om anslutningsformen lämnades däremot öppen.

I början av år 1971 förklarade regeringen att medlemskap med hänsyn till neutralitetspolitiken inte längre var en realistisk möjlighet för Sveriges del. Huvudmålet för förhandlingarna – att uppnå nära, omfattande och varaktiga ekonomiska förbindelser med EG under hänsynstagande till neutraliteten – slogs dock åter fast. I detta låg att Sverige önskade ingå en tullunion med EG, innefattande både industri- och jordbruksvaror. Sverige förklarade sig också villigt att diskutera ökad rörelsefrihet för arbetstagare, tjänster och kapital jämte samverkan inom socialpolitiken och den ekonomiska politiken.

Frihandelsavtalet med EG

Förhandlingarna slutfördes 1972. Resultatet blev ett avtal om frihandel. Liknande bilaterala frihandelsavtal slöts med övriga EFTA-länder. Därmed uppnåddes enligt regeringen det centrala målet för Sveriges del. Visserligen ansåg sig EG av olika skäl inte kunna tillgodose det svenska önskemålet om en tullunion. Det har vidare under förhandlingarna bl.a. konstaterats att det inte var möjligt att inbegripa jordbrukshandeln i en tullunion utan fullt

deltagande i EG:s jordbrukspolitik. Men överenskommelse nåddes om att avskaffa tullar och kvantitativa restriktioner för alla industrivaror, och dessa utgör den helt dominerande delen av Sveriges handel med EG. Avtalet med EG innehåller också en del bestämmelser som enligt regeringen kan ses som naturliga komplement till ett frihandelsområde. Ursprungsregler, konkurrensregler och bestämmelser om statsstöd är exempel härpå. I avtalet intogs dessutom en utvecklingsklausul, som öppnade möjligheter för framtida förhandlingar om en utvidgning av samarbetet.

Regeringen konstaterar att utvecklingsklausulen hittills inte har åberopats. Inte desto mindre har ett samarbete vuxit fram på en rad områden utanför frihandelsavtalet. Ofta rör det sig om informationsutbyte och diskussion av gemensamma problem. Det gäller sådana områden som ekonomisk politik, miljövård, arbetsmiljö, konsumentpolitik, transporter, varumärken samt u-landsfrågor. I några fall går samarbetet längre. Detta gäller framför allt på forsknings- och utvecklingsområdet där Sverige nu deltar i flera forskningsprogram. Ett särskilt ramavtal för det fortsatta forskningssamarbetet mellan Sverige och EG har också ingåtts. Ytterligare ett område där EG och EFTA samverkar gäller harmonisering av standarder och tekniska föreskrifter. Det praktiska arbetet sker i allmänhet inom de europeiska standardiseringsorganen såsom CEN och CENELEC, men riktlinjerna för arbetet dras på en rad områden upp gemensamt av EG och EFTA.

Frihandelsavtalen mellan EFTA och EG-länderna innebar en successiv tullavveckling. Denna hade genomförts den 1 januari 1984. Sedan den tidpunkten råder full tullfrihet för alla industrivaror i handeln mellan EFTA och EG. Därmed har ett frihandelsområde som omfattar 350 miljoner människor skapats. Ett nytt viktigt steg i relationerna mellan EFTA-länderna och EG togs i april 1984, då ett första gemensamt ministermöte EG-EFTA hölls i Luxemburg. Ministrarna enades vid mötet om en deklaration som lade den politiska grunden för ett utvidgat samarbete mellan EG och EFTA:s medlemsländer med yttersta mål att skapa ett dynamiskt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (European Economic Space, EES) omfattande hela Västeuropa. Sverige tillhörde initiativtagarna till deklarationen.

Samarbetsintressen

Under avsnittet Samarbetsintressen (s. 25-27 i propositionen) ger regeringen sin syn på Sveriges framtida samarbete med EG, vilka de svenska intressena är och vilka möjligheter Sverige enligt regeringen i dag har att i det läge som råder få gehör för dessa intressen.

Här återges endast de ställningstaganden som berör integrationsarbetet allmänt, anslutningsfrågan samt samarbetet med Norden och EFTA. Övriga konkreta samarbetsområden återfinns under resp. avsnitt senare i betänkandet.

Enligt regeringen kvarstår det grundläggande önskemålet att astadkomma omfattande, nära och varaktiga förbindelser med EG under hänsynstagande till neutraliteten. Önskemålet har närmast förstärkts genom det arbete som

EG har inlett på att förverkliga den inre marknaden. Med visionen av ett "gränslöst Europa" bör enligt regeringen ansträngningarna inriktas på praktiska åtgärder för att så långt det är möjligt undanröja existerande gränshinder och åstadkomma likabehandling på hela den västeuropeiska marknaden.

Mot den bakgrunden är det regeringens sammanfattande bedömning att Sverige har ett starkt intresse att så långt det är möjligt knyta an till EG:s arbete på att utveckla den inre marknaden. Regeringen vill sålunda medverka i arbetet på att främja fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital i hela Västeuropa. Sverige är också intresserat av att samarbeta på andra områden där EG-länderna nu bygger ut sitt eget samarbete. Ekonomisk politik, miljöpolitik och konsumentpolitik kommer här i främsta rummet.

Önskemålet att i alla avseenden delta i den inre marknaden och att diskutera ett brett samarbete också på andra ekonomiska områden grundas enligt regeringen naturligtvis i första hand på en övertygelse om att det ligger i Sveriges intresse att delta i en långtgående västeuropeisk integration. Men det skall också, enligt regeringen, ses som en klar markering att Sverige för sin del är berett att förhandla om ett samarbete som spänner över hela det ekonomiska fältet. Regeringen är medveten om att varje förhandling måste bygga på ett givande och ett tagande, och söker inga ensidiga fördelar.

Samtidigt är det, enligt regeringen, uppenbart att denna positionsbestämning från svensk sida grundas på en avvägning av för- och nackdelar. På en del områden framstår behovet av samarbete som starkt, på andra är intresset mindre och på en del områden åter ser vi inga direkta fördelar med ett samarbete. Den föreliggande kartläggningen av potentiella samarbetsområden ger en indikation på hur regeringen bedömer dessa intressen. Ifrågavarande bedömningar – som givetvis måste fördjupas och preciseras inför eventuella framtida överläggningar med EG – blir enligt regeringen en naturlig utgångspunkt för Sveriges fortsatta agerande.

Neutraliteten

När det gäller neutralitetsfrågan har riksdag (UU 1986/87:18) och regering tidigare under år 1987 gjort klart att de inte finner någon anledning att ompröva inställningen till ett svenskt medlemskap i EG. Skälen är desamma nu som år 1971. Enligt regeringens mening kan Sverige inte delta i ett förpliktande utrikespolitiskt samarbete inom en viss grupp av stater med syfte att utforma gemensamma ståndpunkter. Det finns också enligt regeringen gränser för hur långt Sverige kan gå när det gäller att underkasta sig överstatliga beslut på det ekonomiska området.

Den slutsatsen står enligt regeringen inte i motsättning till önskemålet om att etablera ett långtgående och nära samarbete med EG.

Hälsa, miljö, säkerhet

Propositionen tar upp en fråga som särskilt har uppmärksamats i den svenska debatten: våra möjligheter att hävda och utveckla de resultat som har uppnåtts när det gäller skydd för hälsa, miljö och säkerhet. Det har,

enligt regeringen, uttryckts farhågor för att en anpassning till gemensamma europeiska regelsystem skulle minska dessa möjligheter. Det har också framförts att det fackliga inflytandet vid utformningen av framtida regler på arbetsmiljöområdet riskerar att försvagas. Detta är, enligt regeringen, synpunkter som måste beaktas i det fortsatta arbetet.

Institutionella frågor

Regeringen tar även upp Sveriges möjligheter att påverka utformningen av EG:s regler, eftersom Sverige på de flesta områden vill söka åstadkomma en så nära överensstämmelse som möjligt mellan de egna reglerna och EG:s. Enligt regeringen måste här göras en klar åtskillnad mellan sådana regler som EG redan har antagit och sådana som förutsätts läggas fast i framtiden.

I det förra fallet torde Sveriges och andra utanförstående länders möjligheter att påverka vara starkt begränsade. Har EG väl en gång utformat egna bestämmelser är dess handlingsfrihet i allmänhet inte stor. Vill Sverige åstadkomma en harmonisering måste vi enligt regeringen alltså i normalfallet räkna med att denna får formen av en anpassning till EG:s existerande regler. Detta skulle för övrigt vara fallet även för ett land som blir medlem i EG.

Annorlunda är läget när EG själv ännu inte har lagt fast en egen politik. Det gäller bl.a. den dominerande delen av de åtgärder som förutses vidtas under den närmaste femårsperioden på grundval av EG:s vitbok för den inre marknaden. Här är enligt regeringens uppfattning möjligheterna för ett land som Sverige att påverka utformningen av gemensamma västeuropeiska bestämmelser större.

Svårigheterna skall dock inte underskattas. Erfarenheten från tidigare förhandlingar visar att det inte är lätt att förena utanförstående länders önskemål om samråd och medinflytande med EG:s krav på beslutsautonomi. Det gäller enligt regeringen i synnerhet på sådana områden där behovet av information och samråd är särskilt stort.

Sammanfattning av motionsyrkandena avseende den del av betänkandet som behandlar integrationen allmänt.

Utgångspunkter för Sveriges samarbete med Europa

Centerpartiet betonar i motion U5 att den västeuropeiska integrationen inte enbart är en fråga om relationerna till EG utan till Västeuropa i dess helhet. Därför anser centern att begreppet EES, det Europeiska Ekonomiska samarbetsområdet med öppenhet mot omvärlden är uttryck för en principiellt viktig syn.

Centerpartiet anser även att Sveriges netutralitetspolitik inte kan förenas med medlemskap i EG. Därmed saknar denna fråga enligt centern aktualitet, vilket bör komma till klart uttryck vid riksdagens behandling av propositionen.

Folkpartiet anser i sin partimotion U6 att det för Sveriges del borde vara möjligt och önskvärt att inom vida områden delta i en integration med andra demokratier i Europa. Den gräns som enligt folkpartiets mening sätts för

Sveriges medverkan i den europeiska integrationen gäller de områden där Sverige av hänsyn till sin neutralitetspolitik måste förbehålla sig fullständig nationell handlingsfrihet. Det är enligt fp Sveriges sak att självständigt besluta och deklarerat vilka dessa områden är.

Folkpartiet anser det avgörande härvidlag bör vara att vi inte i något sammanhang genom samråd och samarbete med andra länder i utrikesfrågor komprometterar vår beslutsamhet att föra en utrikespolitik som svarar mot de krav neutralitetspolitiken ställer. Frågan i vilken mån en sådan politik är möjlig att förena med medlemskap i EG saknar vi enligt fp för närvarande anledning att ta ställning till, då ansökan om medlemskap i EG inte är aktuell. Folkpartiet anser dock att denna aspekt på Sveriges långsiktiga medverkan i den västeuropeiska integrationen bör bli föremål för en inträngande analys.

Målet för svensk EG-politik bör enligt fp i samma motion vara att svenska medborgare och företag på vitbokens alla områden får åtnjuta samma fri- och rättigheter som medborgare och företag i EG:s medlemsländer samt att svenskar och svenska företag inte i något hänseende skall diskrimineras. Folkpartiet konstaterar i detta sammanhang att regeringen underlåtit att göra en nödvändig helhetsbedömning av de s.k. fyra friheternas (fritt flöde av människor, varor, kapital och tjänster) samlade betydelse för Sveriges del. Dessutom anser fp att regeringens ambitioner synes goda i vad gäller en integration av varuhandeln men att ambitionen på de andra områdena är svagare.

I motion U522 konstaterar fp under hänvisning till partimotionen U6, att Sverige inte kan ställa sig utanför den europeiska integrationen. Om svenska företag inte ges samma förutsättningar på den västeuropeiska marknaden som konkurrenterna i EG så leder detta, enligt fp, till svårigheter för svenskt näringsliv. Folkpartiet framhåller även betydelsen av utbildning och arbete i annat land. Detta främjar enligt fp förståelsen och gemenskapen mellan kulturer och länder och gagnar på sikt alla parter.

I samma motion hävdar fp att arbetet med den inre marknaden måste leda till en parallell utveckling i Sverige och inom övriga EFTA-länder.

Moderata samlingspartiet presenterar i sin partimotion U7 egna riktlinjer för samarbetet med EG. Målet för en svensk Europapolitik bör enligt (m) vara att riksdagen bör avslå de riktlinjer som regeringen förordar i propositionen, eftersom dessa inte är tillräckligt långtgående. Vidare anser m att Sverige skall delta i strävandena att skapa en västeuropeisk gemensam marknad, omfattande samtliga 18 länder i EFTA och EG och präglad av fri rörlighet för varor och tjänster, människor och kapital och med minsta möjliga gränskontroll mellan nationerna.

Sverige bör enligt m tillvarata alla möjligheter som finns att med bibehållen neutralitetspolitik utvidga och fördjupa deltagandet i EG-samarbetet. Inga anslutningsformer bör i förväg uteslutas.

Att ge Sverige en fast plats i det framväxande Europasamarbetet är en av de allra viktigaste uppgifter regering och riksdag står inför under de närmaste åren, anser moderaterna.

Moderata samlingspartiet presenterar en rad åtgärder som skall genomföras för att nå målet, dvs. att inom den västeuropeiska marknaden säkerställa

likvärdiga villkor för svenska företag – såväl varu- som tjänsteproducenter – i jämförelse med företagen i övriga delar av västeuropa samt att säkerställa likvärdiga villkor för Sveriges invånare i fråga om rätten till gränsöverskridande resor, bosättning, anställning och etablering samt studier och utbildning.

I sin motion anser m att regeringen i samarbete med EFTA och EG-länderna bör bl.a. medverka för en tillväxt och ökad sysselsättning samt ett förbättrat skydd för människors liv, hälsa och sociala trygghet, arbetsmiljön och den yttre miljön. De åtgärder som enligt m bör genomföras för att uppnå en västeuropeisk gemensam marknad och för att säkerställa likvärdiga villkor för svenska medborgare och företag som för medborgare och företag i EG-länder presenteras i separata yrkanden under resp. område.

Vänsterpartiet kommunisternas partimotion U3 yrkas avslag på regeringens proposition med motiveringen att Sverige som ett alternativ till EG-harmonisering bör sätta ett alleuropeiskt perspektiv. Enligt vpk måste friare handel, ekonomiskt och kulturellt samarbete mellan alla europeiska länder eftersträvas. Enligt vpk gynnas avspänning och fred endast med en sådan inriktning på europapolitiken medan EG, enligt partiets uppfattning, regionaliserar Europa och tenderar att konservera kärnvapenhotet.

Vänsterpartiet kommunisterna har enligt motion U3 en i grunden annan syn på vad svensk Europapolitik och internationell politik bör vara. Vpk är internationalister. Mot EG:s regionalisering av Europa sätter partiet utvecklingen av alleuropeiska förbindelser och handel. Vänsterpartiet kommunisterna vill se en utveckling av internationella strukturer som FN och dess specialorgan, GATT, UNCTAD och olika initiativ syftande till global rättvisa och avspänning. Detta stämmer enligt partiet med den svenska alliansfrihetens tradition. Det möjliggör för Sverige att tillsammans med andra EFTA-länder arbeta för en alleuropeisk utveckling, en utjämning mellan Öst- och Västeuropa, anser vpk.

I motion U524 framförs åsikten att Sverige bör ta slutlig ställning till Sveriges framtida relationer till EG vid mitten av 1990-talet. Motionären delar regeringens uppfattning att det inte nu är aktuellt för Sverige att ansöka om medlemskap i EG. Däremot borde, enligt motionären, Sverige i mitten av 1990-talet ha fått ökad erfarenhet och kunskap om samarbetets för- och nackdelar. Man kan inte utesluta möjligheten av en folkomröstning för att lösa frågan om Sveriges anslutning i mitten av 1990-talet anser motionären.

I motion U2 (s) yrkas att Sverige verkar för att alkoholdrycker och tobak undantas från integrationsarbete med EG. Eftersom dessa två produkter är så destruktiva för folkhälsan anser motionärerna det inte vara möjligt att låta marknadsekonomiska krafter härja fritt.

I motion So 409 (m) yrkas att Sverige bör samarbeta med EG-länderna i kampen mot cancer och ansluta sig till en gemensam europeisk strategi mot tobakens skadeverkningar.

Uppföljning, organisation, praktiskt agerande

Centerpartiet anser i sin partimotion U5 att en parlamentarisk delegation bör tillsättas för att kunna medverka vid handläggningarna av integrationsfrågorna. Delegationen bör, enligt c ha insyn i det löpande beredningsarbetet såväl

inom landet som internationellt och vara forum för avstämningar om principiella riktlinjer och inför viktiga förhandlingar.

Folkpartiet anser i sin partimotion U6 att det är en brist att propositionen saknar en analys av den svenska industristrukturen och därmed av helhetens betydelse för svenskt näringsliv av den framväxande integrationen inom EG:s olika områden. En sådan analys bör enligt fp genomföras.

Moderata samlingspartiet anser i sin partimotion U7 att regeringen, för att säkra ett svenskt deltagande i den västeuropeiska integrationen, bör arbeta för ett nära och gott samarbete med EG:s organ på olika områden och med regeringsorganen i EG:s huvudstäder. Särskilt omnämns EG-parlamentet.

Även i motion U 524 (c) tas frågan om närmare kontakter med EG-parlamentet upp. I motionen föreslås ett system med observatörsplatser för svenska parlamentariker vid EG-parlamentet.

Regeringen bör vidare, enligt motion U7 (m), i erforderlig utsträckning främja kontakter mellan svenska organisationer, folkrörelser och enskilda sammanslutningar och motsvarande för EG gemensamma instanser.

Regeringen bör även enligt m initiera en bred informationsverksamhet inom Sverige om det västeuropeiska integrationsarbetet samt arbeta för att ett representations- och informationskontor för de Europeiska Gemenskaperna snarast öppnas i Stockholm.

Därtill bör enligt m regeringen förstärka den interna samordningen inom regeringskansliet i fråga om Europasamarbetet under ledning av en särskild statssekreterare.

Samarbete med Norden, Norden-EG samt samarbete med EFTA och mellan EFTA-EG

I motion U4 (s) framhålls det nordiska samarbetet, och motionärerna anser att detta samarbete bör vidareutvecklas och utgöra en förebild för de svenska insatserna i ett bredare europeiskt samarbete.

Centerpartiet anser i sin partimotion U5 att det svenska deltagandet i den västeuropeiska integrationen i största möjliga utsträckning bör ske inom EFTA:s ram. EFTA bör stärkas. Samtidigt konstaterar c att EFTA-länderna inte har en alltigenom ensartad syn; framför allt bör skillnader i geografiskt avseende uppmärksammas, vilka medför att med Västeuropa integrerade nordiska lösningar ter sig särskilt naturliga.

Centerpartiet anser att det är angeläget att den analys av förutsättningarna för nordiskt samarbete i det västeuropeiska integrationsperspektivet, varom förslag har väckts i Nordiska rådet, kommer i gång utan dröjsmål.

Moderata samlingspartiet anser i motion U7 att regeringen bör stärka och bredda det nordiska samarbetet, i synnerhet i syfte att underlätta de nordiska ländernas deltagande i en västeuropeisk gemensam marknad.

I vad gäller samarbete inom EFTA anser m att regeringen bör stärka och bredda samarbetet inom EFTA och bl.a. förbättra EFTA-sekretariatets kapacitet när det gäller att samordna och förbereda kontakterna med EG.

Moderata samlingspartiet anser vidare i sin motion U7 att strävandena att säkra ett svenskt deltagande i den västeuropeiska integrationen kan uppnås på två sätt, antingen genom multilaterala överenskommelser mellan EFTA-länderna och EG, särskilt i frågor där det ligger i EFTA:s och EG:s samfälliga

intresse att åstadkomma gemensamma lösningar, eller genom bilaterala formella eller informella överenskommelser mellan Sverige och EG, speciellt i frågor som är av specifikt svenskt intresse.

UU 1987/88:24

Utskottet

Allmänna synpunkter på Sveriges roll i det europeiska samarbetet

Under hela efterkrigstiden har det funnits en strävan mot närmare handelspolitiskt och ekonomiskt samarbete mellan de västeuropeiska länderna. Redan under 1950-talet fördes förhandlingar inom dåvarande OEEC (OECD) om frihandelssamarbete i Västeuropa. Dessa ledde till en avveckling av kvantitativa handelshinder och en frigörelse av betalningarna men inte till en avveckling av tullarna i Västeuropa. År 1952 bildades Kol- och stålunionen (CECA) av de sex länderna Belgien, Nederländerna, Luxemburg, Frankrike, Italien och Förbundsrepubliken Tyskland, och år 1957 undertecknade samma länder Romfördraget, genom vilket den europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) och den europeiska atomenergigemenskapen (EUROATOM) skapades. Tullarna mellan de sex länderna avskaffades successivt. Det slutliga målet var en ekonomisk union. Medan förhandlingarna om EEC ännu pågick fördes överläggningar om att bilda ett frihandelsområde i Västeuropa omfattande alla OEEC:s medlemmar. Dessa förhandlingar ledde inte till avsett resultat. I stället bildade år 1960 Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Österrike tillsammans den europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA.

Därmed hade Västeuropa delats på två handelsblock. EFTA:s huvudsyfte var frihandel mellan de sju medlemsländerna; ett andra syfte var att medlemsländerna skulle förbättra sitt utgångsläge för förhandlingar med EEC. Strävan var fortfarande att skapa ett frihandelsområde i hela Västeuropa.

Under 1960-talet gjordes två gånger försök att utvidga EEC till att omfatta fler medlemmar, framför allt Storbritannien. Vid det första tillfället – år 1961 – ansökte Sverige, tillsammans med Schweiz och Österrike, om association till EEC med de förbehåll som föranleddes av vår neutralitetspolitik. Vid det andra tillfället – år 1967 – framhöll den svenska regeringen att den för sin del inte ville utesluta någon anslutningsform, således ej heller medlemskap. Den skillnad som fanns i den svenska bedömningen år 1961 och år 1967 berodde på utvecklingen inom EEC; framför allt hade det överstatliga elementet i det dåvarande sexstatssamarbetet tonats ned.

Parallellt med strävandena att vidga det handelspolitiska samarbetet i Västeuropa planerade de nordiska länderna en gemensam nordisk marknad. Det visade sig emellertid att de politiska förutsättningarna saknades såväl då det första försöket gjordes år 1959 som då den s.k. Nordek-planen framlades år 1970. I stället etablerades en nordisk frihandel inom EFTA:s ram.

När EG:s medlemsländer i slutet av år 1969 deklarerade sin beredskap att uppta nya medlemmar och Storbritannien, Danmark, Norge och Irland ansökte om medlemskap aktualiserades på nytt frågan om Sveriges relatio-

ner till EG. Överläggningar mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna inleddes i november 1970. Sverige lämnade även vid detta tillfälle själva formen för sin anslutning till EG öppen, men regeringen slog fast att det för Sveriges del inte var möjligt att delta i sådana former av samarbete beträffande utrikespolitiska, ekonomiska, monetära och andra frågor som enligt regeringens bedömning skulle äventyra möjligheterna att bedriva en fast neutralitetspolitik.

I ett senare skede av de inledande överläggningarna mellan Sverige och EG – i mars 1971 – förklarade regeringen att den kommit till slutsatsen att utvecklingen inom EG gjort att ett svenskt medlemskap inte längre var en realistisk möjlighet. Regeringen syftade därvid på det närmare utrikespolitiska samarbete som EG:s medlemsländer beslutat inleda och på de föreliggande planerna på en ekonomisk och monetär union mellan medlemmarna. Kvar stod emellertid de svenska önskemålen om omfattande, nära och varaktiga förbindelser med EG. Enligt den svenska regeringens uppfattning borde en tullunion mellan Sverige och EG eftersträvas.

De förhandlingar som sedermera följde mellan Sverige och EG ledde till att ett frihandelsområde för industrivaror etablerades mellan Sverige och EG. Liknande frihandelsavtal ingicks mellan de övriga EFTA-staterna Finland, Island, Norge, Schweiz och Österrike. Jordbruksområdet lämnades utanför frihandelsarrangemanget, eftersom det inte ansågs möjligt för ett land som inte är medlem att delta i EG:s gemensamma jordbrukspolitik. En s.k. utvecklingsklausul togs med i avtalet för att markera att en utvidgning av samarbetet mellan Sverige och EG var möjlig.

Genom dessa avtal har skapats det västeuropeiska frihandelsområde som var ett huvudmål för efterkrigstidens handelspolitik. Tullar och handelsrestriktioner har avskaffats mellan alla länder i området. Frihandeln mellan de ursprungliga och de kvarvarande EFTA-länderna har kunnat bevaras.

Formen för Sveriges relationer till de europeiska gemenskaperna har övervägts och prövats var gång EG har stått inför genomgripande förändringar. Det var fallet 1961, 1967 och 1970. Sverige har då gjort de bedömningar av sina möjligheter och intressen som situationen krävt vid varje tillfälle. Målet har hela tiden varit ett aktivt deltagande i den västeuropeiska integrationen och omfattande, nära och varaktiga förbindelser med EG. Frihandelsavtalet av år 1972 gav det resultat som då var möjligt att uppnå. Enligt alla bedömningar har avtalet visat sig bli mycket framgångsrikt. Det har sedermera kompletterats med ett samarbete mellan Sverige och EG på en rad områden utanför handeln. En miljövårdsöverenskommelse ingicks år 1977 och ett avtal om forskningssamarbete år 1986.

Nu står de europeiska gemenskaperna inför ett nytt viktigt skede i sin utveckling. EG har antagit en plan att med utgången av år 1992 avskaffa återstående hinder för handeln mellan medlemsländerna och att skapa en i fullständig mening fri inre marknad med fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. Romtraktaten har ändrats så att beslut med kvalificerad majoritet kan fattas i vissa frågor där enhällighet tidigare krävts. Ett tillägg om forskning och teknologiskt samarbete har gjorts i Romfördraget. Det politiska samarbetet (EPS) har formaliserats. Europaparlamentet har fått vissa nya befogenheter. I syfte att skapa institutionella förutsättningar för de

beslutade åtgärderna har ändringarna i Romtraktaten och i EPS-samarbetet slagits samman till ett dokument, den Europeiska enhetsakten. UU 1987/88:24

Genomförandet av en fri inre marknad enligt den s.k. vitbokens intentioner och de övriga besluten innebär en mycket långtgående breddning och fördjupning av samarbetet inom EG. Medlemsländerna kommer att integreras ytterligare med varandra. Detta är skälet till att Sverige och övriga EFTA-länder ånyo står inför uppgiften att se över sina relationer till de europeiska gemenskaperna.

Den föreliggande propositionen skall ses mot denna bakgrund. I den redogör regeringen utförligt för EG:s samlarbetsplaner område efter område. Det slås fast att Sverige har intresse av att på olika sätt delta i detta integrationsarbete, och det anges vilka vägar som ter sig möjliga.

Utskottet, som tagit del av regeringens synpunkter och riktlinjer, konstaterar inledningsvis att det nu, till skillnad från vad som var fallet under frihandelsförhandlingarna 1970-72, inte är fråga om en sammanhållen förhandling om formen för våra relationer till EG. Frihandelsavtalet är grunden för våra förbindelser på handelsområdet. Vad som förestår är en översyn av våra kontakter på olika sakområden för att om möjligt uppnå att integrationsarbetet inom EG, som nu accelereras, leder till samma fördelar och åtaganden för medborgare, institutioner och företag i Sverige som det gör i EG:s medlemsländer. Liksom syftet hittills varit att minska handelshindren i Europa, måste syftet nu vara att avskaffa hindren för människors, varors, tjänster och kapitalströmmars rörlighet.

Detta syfte kan uppnås eller främjas på en rad olika sätt: genom avtal mellan Sverige och EG, på regeringsnivå eller annan nivå, genom en anpassning av svenska interna regler till vad som gäller inom EG eller genom samråd mellan EG och Sverige vid utformningen av nya regler. Enligt utskottets mening är det inte möjligt att ange generellt vilka arbetsmetoder eller vilka institutionella former som bäst leder till målet. Detta får i stället prövas mot bakgrund av förhållandena i EG och i Sverige på varje enskilt sakområde. Utskottet återkommer här till i anslutning till behandlingen av yttrandena från de skilda sakutskotten.

Regeringen framlägger för riksdagens godkännande ett antal allmänna riktlinjer som skall ligga till grund för våra strävanden att åstadkomma ett närmare samarbete med EG. Dessa riktlinjer går väsentligen ut på att regeringen avser att försöka bredda och fördjupa samarbetet på alla samhällsområden så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Inget område undantas på förhand, ingen uppgörelse anses på förhand vara alltför långtgående.

Som framgått av motionsredovisningen framlägger moderata samlingspartiet (motion U7) riktlinjer för det framtida samarbetet med EG som i några fall går längre än regeringens. I andra fall är motionens riktlinjer, såsom utskottet tolkar dem, väl förenliga med regeringens förslag.

Även vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion U3 avslag på propositionen, ehuru av andra skäl. Motionärerna menar att Sveriges oberoende och faktiska möjligheter att få förtroende för vår neutralitetspolitik skulle hamna i fara av ett närmare samarbete även utan medlemskap. I stället bör Sverige i handel och andra utrikes förbindelser inrikta sig på

samarbete med en vidare krets av länder i och utanför Europa.

UU 1987/88:24

Folkpartiet (motion U6) och centerpartiet (U5) ansluter sig i huvudsak till de av regeringens föreslagna riktlinjerna men gör ett antal preciseringar och lämnar i sina motionsyrkanden förslag till inriktning och metoder för det fortsatta arbetet på de olika sakområdena.

Utskottet vill med anledning av propositionens och motionernas allmänna delar anföra följande.

De västeuropeiska länderna är redan i hög grad och på många sätt beroende av varandra. Utskottet finner det naturligt att länder som ligger nära varandra och har ett nära samarbete reglerar detta samarbete med avtal och överenskommelser av olika slag.

Alternativen vore antingen en isolationistisk politik eller medvetna strävanden att styra handelsströmmar och ekonomiskt samarbete i en annan riktning än de söker sig på världsmarknaden. Båda dessa vägar skulle enligt utskottets mening kunna innebära faror för vår ekonomiska styrka och därmed i förlängningen för vårt nationella oberoende.

Detta hindrar inte att det vid sidan av fördelarna också finns nackdelar med en nära integration med andra länder. Farhågor har framförts att Sveriges möjligheter att föra en ansvarsfull miljöpolitik eller en rättvis socialpolitik eller skattepolitik skulle kunna äventyras av ett nära samarbete med EG. Utskottet återkommer till denna fråga i de senare sakavsnitten men vill redan nu göra konstaterandet att även övriga västeuropeiska stater har långtgående ambitioner på exempelvis miljövårdsområdet. Gemenskapen bedriver också en aktiv regionalpolitik. Det sociala trygghetssystemet är i flera länder väl utbyggt, i vissa avseenden bättre än i Sverige. Det är därför inte så att Sverige nödvändigtvis skulle behöva sänka sina krav i fall av harmonisering med lagstiftningen i EG. Motsatsen är också tänkbar. Utskottet vill också erinra om att varje land har rättighet att upprätthålla strängare krav så länge de inte utgör ett handelshinder. I andra fall är överenskommelser resultat av en förhandling, i vilken Sverige självfallet har möjlighet att hävda sina intressen. Det är därvid betydelsefullt att Sverige för fram sina åsikter på ett tidigt stadium i beslutsprocessen.

Utskottet gör bedömningen att Sverige inte ens med ett mycket nära samarbete med EG kommer att behöva uppge centrala svenska värderingar eller den vidare europeiska och internationella inriktningen av vår utrikespolitik. Det europeiska integrationsarbetet är visserligen både långtgående och vittsyftande, men det omfattar trots allt endast sina definierade områden och har inte hindrat ens medlemsländerna från att såväl inåt som utåt föra en politik med egna kännetecken.

Öppenheten i det västeuropeiska samarbetet är viktig för Sverige. Integrationsarbetet får inte leda till att Västeuropa reser murar mot omvärlden. För Sverige är det därför en utgångspunkt att Europa inte är liktydigt med EG och den västeuropeiska integrationen inte är det enda målet för våra strävanden. Sverige önskar se ett närmare samarbete mellan Europas östra och västra delar. Ett sådant bedrivs redan och inte utan framgång mellan EG och statshandelsländerna, inom europeiska säkerhetskonferensen ESK och inom FN:s Europakommission ECE.

Det är samarbete mellan Öst- och Västeuropa som i första hand kan trygga

17

Europas säkerhet. Detta är en syn som utskottet tror blir alltmer förhärskande i alla de europeiska staterna.

Nära förbindelser med EG hindrar inte heller Sverige från att vidareutveckla det nordiska samarbetet och samarbetet inom EFTA. I stället betraktar utskottet ett starkt Norden och ett starkt EFTA som en tillgång i kontakterna med EG. Utskottet återkommer härtill i det avsnitt av betänkandet som handlar om uppläggningsen av kommande överläggningar med EG.

Med det anförda vill utskottet inte minska värdet av samarbetet med EG utan snarare tilldela detta samarbete den roll och de uppgifter som tillkommer det. Det rör sig om ett integrationsarbete av central betydelse för Europa i sin helhet.

Inte i någon motion föreslås att Sverige skall söka medlemskap i EG. Centerpartiet anser att medlemskap inte är förenligt med Sveriges neutralitetspolitik. Folkpartiet anser att det för närvarande inte finns anledning att ta ställning till frågan huruvida medlemskap är förenligt med fortsatt svensk neutralitetspolitik, eftersom en ansökan om svenskt medlemskap inte är aktuell. I moderata samlingspartiets motion heter det att Sverige bör ta till vara alla möjligheter som finns att med bibehållen neutralitetspolitik utvidga och fördjupa deltagandet i EG-samarbetet. Inga anslutningsformer bör i förväg uteslutas.

Vänsterpartiet kommunisterna anser att neutralitetspolitiken omöjliggör medlemskap men menar samtidigt att en ännu närmare anpassning och harmonisering av bestämmelser mellan Sverige och EG, komprometterar neutralitetspolitiken och gör den mindre trovärdig.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anförda följande.

Internationaliseringen av industriländernas ekonomier ökar oundvikligen det ömsesidiga beroendet mellan staterna. Detta beroende har enligt utskottets uppfattning i huvudsak en stabiliserande och fredsbevarande verkan, vilket inte hindrar att det kan uppstå situationer som inger bekymmer för ett litet och neutralt land, bl.a. när det gäller att trygga försörjningen i händelse av ett krisläge. Utskottet gör bedömningen att ett närmare samarbete med EG:s tolv medlemsländer inte heller i detta avseende skulle innebära en försämring av Sveriges situation i förhållande till det läge som skulle kunna uppstå om vi avstod från att ytterligare bygga ut samarbetet med EG.

Regeringen anför i propositionen att den inte finner någon anledning att ompröva inställningen till ett svenskt medlemskap i EG. Som skäl för denna ståndpunkt anges främst att Sverige inte kan delta i ett förpliktande utrikespolitiskt samarbete med en viss grupp av stater med syfte att utforma gemensamma ståndpunkter. Det finns också gränser för hur långt Sverige kan gå när det gäller att underkasta sig överstatliga beslut på det ekonomiska området, heter det vidare i propositionen.

Sverige har själv valt sin neutralitetspolitik och bestämmer själv dess innehåll. Den hygger samtidigt på att omvärlden kan hysa förtroende och respekt för vår vilja och förmåga att orubbligt hålla fast vid den valda säkerhetspolitiska linjen. Detta förtroende grundläggs genom vårt handlande i fredstid.

Ett deltagande i EG:s utrikespolitiska samarbete skulle för Sveriges del innebära att regeringen åtog sig att samråda med en grupp av andra länder inför viktiga utrikespolitiska ställningstaganden i syfte att uppnå gemensamma ståndpunkter.

Enligt nuvarande regler kan inga bindande beslut fattas inom ramen för EG-ländernas utrikespolitiska samråd. Icke desto mindre skulle ett svenskt deltagande i detta samråd kunna påverka förtroendet för vår neutralitetspolitik.

Utskottet konstaterar att svenskt medlemskap inte är ett mål för de diskussioner med EG som nu förestår.

Med vad som ovan anförts får utskottet föreslå att yrkande 1 i motion U 5 (c), yrkandena 7 och 8 i motion U 6 (fp), tillämpliga delar av yrkande 2 i motion U7(m), motion U 522(fp) samt yrkandena 1 och 6 i motion U524 anses besvarade.

Yrkande 1 i motion U 7 (m) avstyrks med hänvisning till de längre gående krav som framförs däri. Likaså avstyrker utskottet yrkandena 1 och 2 i motion U 3(vpk) vari föreslås en annan inriktning av svensk Europapolitik.

Organisation och samordning

Såväl det nordiska samarbetet som EFTA-gemenskapen är en styrka och en tillgång i det fortsatta kontakterna med EG. På svenskt initiativ analyseras för närvarande det nordiska samarbetets roll i det västeuropeiska samarbetet. Regeringarna i de nordiska länderna är eniga om att nordisk samverkan har en viktig roll att spela i våra länders förhållande till EG. Utskottet delar denna uppfattning.

Behovet av samordning mellan EFTA-länderna är en självklarhet. Under frihandelsförhandlingarna år 1970-1972 ägde ett mycket nära samråd rum mellan EFTA-länderna, och resultatet blev i det närmaste identiska frihandelsavtal. Det blev emellertid vid det tillfället inte fråga om någon multilateral förhandling mellan EFTA och EG – en möjlighet som nu anges i motion U7 (m) – bl.a. av det skälet att EFTA som sådant inte har möjlighet att ingå avtal. Efter det gemensamma ministermötet i Luxemburg i april 1984 mellan EG och EFTA har EFTA:s huvuduppgift blivit samarbetet med EG. Möten på olika nivåer äger regelbundet rum mellan EFTA och EG.

Enligt utskottets mening finns det även nu all anledning för EFTA-länderna att i sina kontakter med de europeiska gemenskaperna ta till vara den tillgång som ett gemensamt uppträdande innebär.

Situationer kan emellertid uppstå då det för något av EFTA-länderna är mer ändamålsenligt att söka särlösningar, ensamt eller tillsammans med något annat land. En del av det samarbete Sverige efter år 1972 inlett med EG utanför frihandelsavtalet är exempel på detta.

Med det anförda får motion U 4, yrkande 2 i motion U5(c) samt yrkandena 3 och 4 i motion U 7(m) anses besvarade.

Vid sidan av det samråds- och samordningsarbete som äger rum på regerings- och tjänstemannanivå och mellan EG-parlamentet och EFTA:s parlamentariska kommitté vill utskottet erinra om att de europeiska integrationssträvandena diskuteras – formellt och informellt – inom en rad

andra fora. Europarådet är ett av dem. Arbetet inom dess parlamentariska församling och inom ministerrådet och dess arbetsgrupper erbjuder viktiga tillfällen till kontakter mellan ländernas beslutande församlingar och regeringskanslier. På företagsområdet finns ett flertal sammanslutningar och branschorgan vilka svenska motsvarande förbund och föreningar har samarbete med. Liknande kontakter äger rum på den fackliga sidan.

Enligt utskottets mening är samarbete och kontakter av detta slag ett viktigt inslag i våra strävanden att öka förståelsen för varandras önskemål och bereda väg för överenskommelser.

I några motioner föreslås ytterligare åtgärder i syfte att främja kontakterna mellan Sverige och EG. Såväl motion U7 (m) som motion U524 föreslår att kontakterna med Europaparlamentet förbättras. I motion U524 heter det att det bör ske genom att riksdagen hos regeringen begär förslag om att inrätta ett system med observatörsplatser vid Europaparlamentet för svenska parlamentariker.

Utskottet har tidigare behandlat denna fråga och då inte velat tillstyrka förslaget att inrätta ett system med permanenta observatörer. Till följd härav har det inte utretts om det finns konstitutionella förutsättningar för en sådan ordning. Det finns enligt utskottets mening anledning för riksdagen, dess utskott och för riksdagspartierna att bättre än tidigare informera sig om arbetet i Europaparlamentet och EG:s övriga organ. Ett visst besöksutbyte äger redan rum. Det finns skäl att uppmuntra detta, men enligt utskottets mening bör det tills vidare ske inom ramen för det ordinarie riksdagsarbetet. Därtill kommer att de svenska riksdagspartierna nyligen erhållit budgetmedel för deltagande i internationella konferenser och liknande internationellt samarbete av intresse för partierna.

Med det anförda får yrkande 5 i motion U 7(m) om fördjupade kontakter med Europaparlamentet anses besvarat, medan däremot förslaget i motion U 524 att inrätta ett system med observatörsplatser avstyrks.

I yrkande 17 i motion U5 (c) föreslås att en parlamentarisk delegation tillsätts med uppgift att följa handläggningen av de europeiska integrationsfrågorna.

Det är angeläget att riksdagen är väl informerad om utvecklingen av samarbetet mellan Sverige och EG och får möjlighet att på ett tidigt stadium ta del av viktigare förhandlingsfrågor. Viktiga beslut bör liksom hittills föregås av samråd i utrikesnämnden. Utskottet förutser också att de riksdagsutskott som är särskilt berörda av EG-frågor kommer att intensifiera sin bevakning av detta område.

Därutöver kommer det uppenbarligen att finnas behov av ett löpande samråd och informationsutbyte mellan regeringen och riksdagspartierna. Detta kan och bör ske utan att kompetensfördelningen mellan riksdagen och regeringen berörs. Delegationer i vilka ingår företrädare för regeringen och partierna finns på andra områden. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att riksdagens EFTA-delegation genom sitt deltagande i EFTA:s parlamentariskommitté och av regeringen redan får information om kontakterna mellan EG och EFTA. Utskottet förutsätter att regeringen genom partiföretagarna i denna delegation eller på annat sätt håller riksdagspartierna fortlopande och regelbundet informerade om utvecklingen av kontakterna med EG.

Med detta uttalande torde syftet med yrkande 17 i motion U 5(c) vara tillgodosett. Utskottet får därför anse yrkandet besvarat.

Med anledning av förslaget i motion U 7(m) att en särskild statssekreterare bör samordna Europasamarbetet inom regeringskansliet vill utskottet erinra om att regeringen nyligen beslutat om en väsentlig förstärkning av sin organisation i detta avseende. En särskild statsrådsgrupp har under statsministerns ledning huvudansvaret för Europafrågorna. En motsvarande samordningsgrupp finns på statssekreterarnivå. För de kommande överläggningarna har en chefsförhandlare utsetts. Inom utrikesdepartementet har ett integrationssekreteriat satts upp för handläggningen av samarbetet med EG. Syftet med förslaget i motion U 7(m) torde därmed vara tillgodosett.

I yrkande 6 i motion U 7 (m) framförs kravet att regeringen bör initiera en bred informationsverksamhet inom Sverige om det västeuropeiska integrationsarbetet. Det föreslås också i motionen att regeringen bör verka för att EG snarast öppnar ett informationskontor i Stockholm.

I de riktlinjer för det fortsatta arbetet som regeringen presenterat i propositionen ingår informationsverksamhet som ett viktigt inslag. Ett särskilt råd har inrättats för kontakter med bl a näringslivet och löntagarorganisationerna.

Regeringen har framfört till EG att en EG-delegation skulle välkomnas i Sverige. Sådana EG-delegationer finns redan i Oslo och i Wien. Informationskontor, som har en något annorlunda karaktär, har EG hittills endast öppnat i medlemsländerna.

Med det anförda får ifrågavarande del av yrkande 2 och yrkande 6 i motion U 7 (m) anses besvarade.

Samarbetsområden

I de följande avsnitten behandlar utskottet propositionens framställning på de olika sakområdena och de motioner och motionsyrkanden som väckts i anledning därav. På dessa områden föreligger yttranden från de utskott som i riksdagen bereder hithörande frågor.

Enligt utskottets mening bör pågående och förestående kontakter och förhandlingar med de europeiska gemenskaperna vara förutsättningslösa. Målet bör vara att bredda och fördjupa samarbetet med EG på varje område så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Inget område bör vara undantaget från förhandlingar. Som kommer att framgå av det följande finns det på några punkter gränser för hur långt vi kan gå i harmonisering av svenska regler till vad som gäller inom EG.

Motsvarande begränsningar finns inom EG och hos övriga EFTA-länder. Kommande överläggningar kommer att visa var dessa gränser går. Sverige bör för sin del visa vilja till kompromisser i syfte att på varje område nå uppgörelser som sammantagna ger bästa resultat.

En beskrivning av slutmålet för svensk del görs i yrkande 8 i motion U5 (fp), nämligen att svenska medborgare och företag på vitbokens alla områden bör få åtnjuta samma fri- och rättigheter som medborgare och företag i EG:s medlemsländer samt att svenskar och svenska företag inte i något hänseende skall diskrimineras. Liknande formuleringar finns i motion U7(m) och i U 5 (c). Däri nämns bl a resor, bosättning, anställning, studier

och utbildning som viktiga samarbetsområden i ett "Medborgarnas Europa". Utskottet instämmer i denna beskrivning men vill erinra om att EG självfallet kommer att framföra motsvarande krav gentemot Sverige, på ömsesidighetens grund.

Endast efter samråd och överläggningar med EG är möjligt att avgöra vilka förhandlingsresultat som kan uppnås. I linje med denna inställning bör inga områden redan i utgångsläget undantas från integrationsarbetet med EG.

Utskottet anser det också angeläget att betona tidsaspekten för förestående kontakter och förhandlingar med EG. Möjligheterna för ett land som Sverige att påverka utformningen av regler och bestämmelser i EG ökar ju tidigare vi kommer in i beredningsprocessen. Som påpekas i propositionen har EG ännu inte lagt fast en egen politik vad gäller större delen av de åtgärder som skall vidtas under den kommande femårsperioden i enlighet med vitboken för den inre marknaden.

* * *

I det följande behandlar utskottet de olika mer specifika frågor och områden som är eller kan bedömas bli aktuella i samarbetet mellan Sverige och EG. I anslutning till propositionens förslag tas följande områden upp: Gemensam marknad för industrivaror, jordbruk, livsmedelsindustri och fiske, konkurrensvillkor i form av statsstöd och etableringsrätt, transporter och kommunikationer, forskning och utveckling, miljöpolitisk arbetsmiljö och konsumentpolitik m.m., ekonomiskt och monetärt samarbete samt personers rörlighet; framför allt utbildnings- och ungdomsfrågor. Därvid kommer endast att behandlas de områden varom motioner väckts eller vilka berörts i andra utskotts yttranden. Regeringens syn på de olika frågeställningarna under resp. ämnesområde kommer att återges under titeln "svenska överväganden". För ytterligare bakgrundsredovisning hänvisas till propositionen.

3. Frihandeln med industrivaror

Propositionen (s. 30–35)

Inför förhandlingarna med EG i början av 1970-talet förklarade den svenska regeringen att Sverige betraktade ett deltagande i den gemensamma varumarknaden som en väsentlig del i en framtida överenskommelse. Det primära önskemålet var att avveckla tullarna mellan Sverige och EG, men ambitionerna sträckte sig längre.

I våra strävandena ingick att svenska företag och deras produkter i princip skulle erhålla en icke-diskriminerande behandling i förhållande till övriga företag och produkter inom marknaden. I detta låg bl.a. att icke-tariffära handelshinder skulle avvecklas. Likabehandling för svenska varor vid gränspassage skulle eftersträvas liksom sådan behandling vid offentlig upphandling. Också konkurrensvillkoren skulle harmoniseras, och möjligheterna att suspendera bestämmelser i avtalet eller att tillgripa undantagsklausuler skulle begränsas.

Sverige föreslog därför att grunden för ett samarbete av detta slag borde vara en tullunion omfattande alla varor. Skälet till att man på svensk sida inte

stannade vid ett frihandelsområde var inte att tullunionens specifika egenskaper – en gemensam yttre tulltariff och en gemensam handelspolitik – i sig utgjorde primära svenska intressen. Anledningen var i stället att en tullunion enligt vår mening gav det bästa underlaget för det fasta och varaktiga ekonomiska samarbete som Sverige eftersträvade och var det bästa sättet att uppnå likabehandling i olika avseenden för svenska företag och svenska produkter.

Det var den samlade bedömning som då gjordes inför förhandlingarna. Under dessa blev det dock tydligt att EG inte ansåg sig kunna tillmötesgå de svenska önskemålen. Förhandlingsresultatet blev i stället ett frihandelsavtal med EG.

Frihandelsavtalet har enligt regeringen på det hela taget fungerat mycket väl. Den fastlagda tidtabellen för avvecklingen av handelshindren har kunnat hållas, och de möjligheter som avtalen ger till avsteg från frihandeln har endast undantagsvis utnyttjats. Ursprungsreglerna, som reglerar villkoren för att en vara skall åtnjuta tullfrihet och som ursprungligen var relativt komplicerade, har också förenklats.

De skäl som under förhandlingarna åren 1971–1972 motiverade det svenska önskemålet om en tullunionslösning gäller emellertid alltjämt i dag. Det av EG nu inledda arbetet på att förverkliga den inre marknaden har givit ökad tyngd åt dessa skäl. Det torde i själva verket inte vara möjligt att helt avskaffa alla gränskontroller mellan Sverige och EG-länderna annat än inom ramen för en tullunion. Å andra sidan är det uppenbart att de institutionella problem som är förenade med deltagande i en tullunion, utan medlemskap i EG, inte är lätta att lösa. Redan i samband med förhandlingarna om frihandelsavtal i början av 1970-talet uttalade EG:s råd att de institutionella problemen borde lösas på ett sådant sätt att den utvidgade gemenskapens autonoma beslutanderätt, dess funktionsduglighet och dess utvecklingsmöjligheter tryggades. Den ståndpunkten är fortfarande aktuell och har så sent som i år framförts från bl.a. EG-kommissionens sida.

Enligt regeringen bör därför ansträngningar i första hand inriktas på att på andra vägar söka åstadkomma en så hög grad av likabehandling som möjligt på hela den västeuropeiska marknaden. EFTA- och EG-ländernas gemensamma arbete på att följa upp Luxemburgdeklarationen synes erbjuda goda förutsättningar för att nå resultat i detta hänseende. Sålunda har förhandlingar redan upptagits om exempelvis avveckling av återstående exportrestriktioner, ytterligare förenkling av ursprungsreglerna, harmonisering av tullprocedurer och samt antidumpningsåtgärder.

Motionerna

I sin partimotion 1987/88:U6 framhåller folkpartiet att det är en brist i regeringens proposition att den saknar en analys av den svenska industristrukturen och därmed av helhetens betydelse för svenskt näringsliv av den framväxande integrationen inom EG:s olika områden. Framför allt betonar fp betydelsen av att svensk industri skall kunna deltaga fullt ut i de EG-program som syftar till att modernisera tillverkningsindustrin genom grundläggande teknisk forskning på olika nya områden. En effektivisering av

produktionen genom rationaliseringar och införande av ny tillverkningsteknik är enligt fp livsviktig för att svenska företag skall bli kvar på marknaden. Folkpartiet betonar även de små och medelstora svenska företagens behov av en fri marknad i Europa och dessa företags beroende av de överenskommelser Sverige kan träffa med EG.

Moderata samlingspartiet (U7) och motion 1987/88:U524(c) tar upp frågan om en tullunion mellan Sverige och EG. Moderata samlingspartiet anser att regeringen bör eftersträva en tullunion mellan EFTA-länderna och EG samt, intill så har skett, en sådan harmonisering av tulllagstiftning och tullsatser att ursprungskontrollen kan förenklas eller göras onödig. Motionären i motion U524 anser att regeringen bör pröva frågan om en tullunion mellan EFTA och EG. Förutsättningen är enligt motionären att den svenska neutraliteten t.ex i en eventuell framtida handelskonflikt mellan EG och någon av supermakterna inte äventyras.

Utskottet

Vad gäller yrkandet i motion U6 (fp) om en analys av den svenska industristrukturen anser näringsutskottet (NU) i sitt yttrande att en sådan analys successivt borde utföras. Sådana undersökningar bör enligt NU göras med utgångspunkt i förhållandena inom EG, men också med beaktande av utvecklingen inom övriga länder av intresse för svenska företag. I den proposition om näringspolitik inför 1990-talet (prop. 1986/87:74) förelades riksdagen våren 1987 har en beskrivning av det svenska näringslivet i ett internationellt perspektiv lämnats.

Förverkligandet av den inre marknaden innebär klart ökade möjligheter för industriföretagen inom EG att förstärka sin konkurrenskraft. Det finns därför som framförs i motion U6 (fp) skäl att nu särskilt belysa den svenska industristrukturen med utgångspunkt i utvecklingen inom EG. Härvid bör också enligt utskottets uppfattning de små och medelstora företagens situation analyseras. Dessa företag saknar normalt möjlighet att arbeta sig in på utlandsmarknader genom etablering av dotterbolag. De har också mindre förutsättningar att i olika länder anpassa sina produkter efter gällande bestämmelser. De små och medelstora företagen är sålunda enligt utskottets uppfattning, i större utsträckning än storföretagen, beroende av de överenskommelser som Sverige kan träffa med EG. Utskottet förutsätter att analyser liknande den som omnämnts ovan i prop. 1986/87:74 kommer att göras även i fortsättningen.

Med det ovan anförda får yrkande 3 i motion U6 anses besvarat.

I motionerna U7 (m) och U 524 tas frågan upp om en tullunion mellan Sverige och EG. När Sverige 1971 förhandlade med EEC om ett samarbete med den gemensamma marknaden var tullunionen ett svenskt förhandlings-önskemål eftersom det ansågs innebära praktiska fördelar. I propositionen sägs att de skäl som i förhandlingarna motiverade det svenska önskemålet om en tullunionslösning gäller fortfarande. Det sägs i propositionen att det inte torde vara möjligt att helt avskaffa gränskontroller mellan Sverige och EG-länderna annat än inom ramen för en tullunion. Denna analys delas av utskottet. Likaså skulle en tullunion främja en icke-diskriminerande behand-

ling inom EG av svenska företag och produkter. Det skulle, som påpekas i NU:s yttrande undanröja behovet av ursprungsregler i handeln med EG-länderna och generellt underlätta för det fortsatta samarbetet vad avser övriga frågor.

Samtidigt kan man inte enligt utskottets uppfattning bortse ifrån de problem av institutionell art som ett deltagande i en tullunion utan medlemskap i EG kan ge upphov till. Ett deltagande i en tullunion kräver, som utskottets konstaterat i tidigare betänkanden, ett deltagande i EG:s gemensamma handelspolitik. Detta förhållande påpekas även av näringsutskottet och lagutskottet i deras yttranden. Inträdandet i en tullunion skulle även försvåra för Sverige att självständigt sluta egna bilaterala handelsavtal.

Eftersom EEC 1972 inte ansåg sig kunna tillgodose de svenska önskemålet om en tullunion slöts det frihandelsavtal för industrivaror som nu gäller. Utskottet får konstatera att detta avtal på det hela taget fungerat mycket väl. Eftersom ursprungsregelsystemet tillämpats på ett i huvudsak smidigt sätt sedan tillkomsten har de praktiska olägenheterna härmed minskat.

Mot bakgrund av det ovan sagda och med hänsyn till den uppläggning som Sverige valt för sina förhandlingar med EG anser utskottet att våra ansträngningar nu i första hand bör inriktas att på andra vägar söka en så hög grad av likabehandling som möjligt på hela den västeuropeiska marknaden.

Med det ovan anförda får yrkande 5 i motion U524 (m) och yrkande 7 i motion U7 (m) anses besvarade.

4. Icke-tariffära handelshinder

Propositionen (s. 35–40)

Det är enligt regeringen angeläget att Sverige och övriga EFTA-länder så långt möjligt genomför en motsvarande förändring för att underlätta ett fritt varuflöde inom det västeuropeiska frihandelsområdet. Det är också angeläget att undvika att svensk export, som en konsekvens av den inre marknaden, utsätts för hårdare kontroll än nu vid export till EG-marknaden och hårdare kontroll än konkurrentföretagen inom EG.

Inom regeringskansliet har därför inletts en genomgång av omfattningen och motiven för alla svenska gränskontroller, i syfte att pröva huruvida de kan avvecklas, förenklas eller ersättas med kontroller i export- eller importlandet. Enligt regeringen är det för tidigt att nu bedöma resultatet av ett sådant arbete. Så länge Sverige inte deltar i EG:s tullunion och dess gemensamma handelspolitik och frihandeln Sverige-EG inte omfattar jordbruksprodukter, finns det, enligt regeringens bedömning, sannolikt vissa begränsningar för hur långt Sverige kan gå.

På veterinär- och växtskyddsområdet har Sverige i dag en internationellt sett gynnad situation. Många av de sjukdomar som förekommer inom EG har t.ex. inte drabbat Sverige. En avveckling av gränskontrollerna mellan EG-länderna kan därför få vissa konsekvenser för den svenska gränskontrollen. Hittills har denna bestämts av vilka djursjukdomar som finns i varje enskilt land. Flera kritiska djursjukdomar finns i dag permanent i vissa EG-länder, särskilt bland de nya medlemmarna i Medelhavsområdet. Även om dessa sjukdomar till stor del kan utrotas och gränskontrollerna mellan

EG:s medlemsstater kan ersättas med skärpt kontroll på avsändningsorten, skulle sjukdomar från dessa länder kunna överföras till andra EG-länder där dessa sjukdomar tidigare inte funnits och mot vilka Sverige nu har relativt lindriga införselvillkor. Sverige skulle då kunna tvingas införa samma införselvillkor för alla EG-länder och utforma dem för de EG-länder som har den sämsta sjukdomssituationen. Om den svenska kontrollen inte skärps, utan Sverige accepterar ett högre risktagande, skulle vissa andra länder som t.ex. USA, Japan och Australien kunna skärpa sina införselvillkor gentemot Sverige.

Vid en harmonisering av växtskyddskontrollen mellan Sverige och EG kan vi enligt regeringen komma att få in skadegörare som vi inte haft tidigare, vilket kan leda till att viss produktion behöver läggas om. Beträffande skadegörare där EG har strängare krav än Sverige, kan vi tvingas tillämpa EG:s normer, vilket kan leda till krav på annat sortmaterial och ytterligare bekämpningsåtgärder inom svensk växtodling.

Det är enligt regeringen ett klart svenskt intresse att svenska produkter inte behöver ändras för att kunna säljas på den europeiska marknaden eller genomgå en mera komplicerad provning än EG-företagens produkter. På samma sätt är det i sig ett konsumentintresse att utländska produkter inte fördyras, genom att de behöver ändras för att kunna säljas i Sverige. Det ökar valfriheten och kan verka återhållande på priserna. Därför har Sverige ända sedan början av 1970-talet eftersträvat ett samarbete bl.a. med EG i dessa frågor.

Sedan flera år tillbaka sker regelbundna överläggningar mellan ansvariga svenska myndigheter och EG-kommissionen om bl.a. miljövård, arbetsmiljö och konsumentpolitik. Dessutom har ett samarbete nyligen inletts mellan EG och EFTA-länderna som grupp, bl.a. på miljövårdsområdet och beträffande tekniska handelshinder på flera andra områden. Genom dessa kontakter har ansvariga myndigheter fått möjlighet att på ett tidigt stadium framföra synpunkter på EG-förslag till väsentliga säkerhets- och hälsokrav för olika produkter. Regeringen anser det angeläget att förstärka dessa direkta kontakter.

Det är också enligt regeringen angeläget att svenska myndigheter går igenom EG:s regler på olika områden och tillvaratar de möjligheter till harmonisering som finns.

Svenska myndigheter utnyttjar redan nu, liksom EG, hänvisning till standarder i sin verksamhet och väntas göra det än mer i framtiden. Eftersom den nationella standardiseringsverksamheten alltmer bygger på det internationella och europeiska arbetet, är det enligt regeringen viktigt att myndigheterna följer och medverkar i detta. Härigenom kan de framföra svenska synpunkter på ett tidigt stadium då det är lättast att få gehör för dem. De svenska standardiseringsorganen, som är medlemmar i CEN och CENELEC, är bundna av de europeiska standarder som antas där, såvida inte standarden strider mot svensk lag eller förordning. Myndigheterna har därmed möjligheten att pröva om standarden uppfyller de krav myndigheten ställer.

Beträffande provnings- och certifieringsprocedurer måste enligt regeringen målet för Sverige och övriga EFTA-länder vara att få till stånd

arrangemang som ger möjlighet till ömsesidiga erkännanden av provnings- och certifieringsresultat med EG. I Sverige behandlas dessa frågor för närvarande i den s.k. kontrollformsutredningen (I 1986:01).

UU 1987/88:24

Utskottet

I motion U5 tar centerpartiet upp frågan om kontrollordningen på veterinär- och växtskyddsområdet utifrån propositionens antagande att svenska skärpta villkor bör bli en följd av EG:s avveckling av gränskontrollerna mellan medlemsländerna, eftersom detta annars kunde innebära att djursjukdomar eller skadegörare skulle kunna överföras till Sverige.

Centerpartiet framför i sin motion U5 att partiet inte delar regeringens analys i detta avseende vare sig vad gäller avvecklandet av gränskontrollerna eller avseende medlemsländernas acceptering av en nyordning med kontroll i exportlandet.

Utskottet konstaterar att det inom regeringskansliet inletts en genomgång av omfattningen och motiven för alla svenska gränskontroller i syfte att pröva huruvida de kan avvecklas, förenklas eller ersättas med kontroller i import- eller exportlandet.

Utskottet noterar även att avsikten med arbetet inom EG med den inre marknaden är att avveckla alla de kontroller som sker vid gränsen och i stället förlägga dem inne i export- eller importlandet. Vad gäller veterinär- och växtskyddskontrollerna är avsikten att successivt förflytta tyngdpunkten i kontrollerna så att dessa till sist sker enbart i exportlandet.

Utskottet utgår från att regeringen i det löpande förhandlingsarbetet tar hänsyn till denna för svensk jordbruksnäring och hortikultur viktiga fråga så att det inte får negativa konsekvenser.

Härmed får yrkande 6 i motion U5 anses besvarat.

Moderata samlingspartiet framför i sin motion U7 behovet av harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG. Moderata samlingspartiet begär även i sin motion U7 att regeringen utarbetar förslag till former för en systematisk redovisning av lagar och regler inom EG vid förslag till ny svensk lagstiftning.

Med anledning härav får utskottet anföra följande: det är ett viktigt led i strävandena mot ett ökat samarbete med EG att Sverige i görligaste mån försöker avveckla tekniska handelshinder genom en harmonisering av lagar och andra författningar. Samma uppfattning framförs av lagutskottet i dess yttrande. Det är angeläget, vilket även framförs i propositionen, att svenska myndigheter går igenom EG:s regler på olika områden och tillvaratar de möjligheter till harmonisering som finns. Utskottet får i detta sammanhang framhålla att en redovisning av hur lagförslag förhåller sig till reglerna i andra länder vanligtvis görs i svenska propositioner och utredningar. Det får vidare förutsättas att regeringen vid utarbetandet av lagförslag beaktar gällande regler i andra länder inkl. länderna i EG. Utskottet utgår ifrån att regeringen i sitt fortsatta harmoniseringsarbete, och där så bedöms vara av betydelse, redovisar huruvida förslag till lagar och regler överensstämmer med lagar och regler inom EG.

Härmed får yrkandena 18 och 19 i motion U7 (m) anses besvarade.

I propositionen (sid. 98-99) tas bl.a. frågan upp om möjligheterna till *harmonisering beträffande byggnadsprodukter* mellan de svenska föreskrifterna och EG:s principer om de grundläggande krav som bör gälla för byggnader. De svenska föreskrifterna är enligt propositionen så långt möjligt uttryckta som funktionskrav på den färdiga byggnaden. En sådan ordning anges överensstämma med EG:s princip att koncentrera harmoniseringsarbetet till väsentliga krav rörande säkerhet, hälsa och miljö.

De mest svårforcerade tekniska handelshindren uppges vara skillnaden mellan bindande krav i nationella föreskrifter. Om harmoniseringsarbetet koncentrerades till dessa behov enligt propositionen svenska myndigheter inte engagera sig i tekniskt detaljarbete beträffande olika produkter.

Bostadsutskottet (BoU) har i sitt yttrande valt att beröra och betona vissa aspekter som enligt BoU:s förmenande bör tas med i kommande överväganden beträffande harmoniseringen mellan svenska byggföreskrifter och motsvarande regler inom EG. BoU vill fästa uppmärksamheten på komplexiteten i det system av bygghälsokomponenter och den påverkan som sådana system kan ha på dem som vistas i bostäder och i andra byggnader. BoU nämner vidare skillnader i bostadslägenhetens utrustning samt de skillnader beträffande bygg- och förvaltningsprocessen som finns i olika länder. BoU betonar slutligen att Sverige i kontakterna med EG bör verka för att ett erfarenhetsutbyte kommer till stånd så att vissa byggmaterials olämpliga miljöpåverkan kan minimeras.

Utskottet ansluter sig till vad BoU anfört om harmonisering beträffande byggnadsprodukter.

5. Jordbruk, livsmedel och fiske

Propositionen (s. 42-51)

Jordbruk

Enligt regeringen överensstämmer målen för den nuvarande svenska jordbrukspolitiken sådan den fastlagts genom 1984 och 1985 års livsmedelspolitiska riksdagsbeslut i sina huvuddrag med EG:s. Konsumentprismålet, inkomstmålet och rationaliseringsmålet har sålunda sin motsvarighet i EG. Betydelsefullt är också att de jordbrukspolitiska medlen i viktiga avseenden överensstämmer. Såväl Sverige som EG tillämpar en högprislinje för jordbruksvaror och utjämnar skillnaderna i prisnivå mellan inhemska priser och världsmarknadspriserna med importavgifter resp. exportsubventioner.

I Luxemburgdeklarationen anges att samarbetet och/eller konsultationer på jordbruksområdet skall intensifieras. Det finns enligt regeringen ett svenskt intresse av ett sådant samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Det är naturligt att EG med dess gemensamma jordbrukspolitik tillmätts särskild betydelse i detta sammanhang. Som framgått av det föregående ställer dock institutionella och materiella omständigheter hinder i vägen för ett deltagande i EG:s jordbrukspolitik genom att innefatta också alla jordbruksvaror i en tullunion. Däremot skulle enligt regeringen den svenska jordbrukspolitiken i olika avseenden autonomt kunna göras mer likartad EG:s, vilket skulle medföra en harmonisering av produktionsvillko-

ren. Vidare skulle frihandelsavtalet kunna omförhandlas för att helt eller delvis inbegripa vissa jordbruksreglerade varor eller separata avtal kunna ingås för enskilda varor avseende bestämda kvantiteter, typ ostavtal.

Fiske

Enligt regeringen har genomgripande förändringar inträffat vad avser förutsättningarna för fiskerinäringen såväl i Sverige som i EG sedan år 1972. Detta medför att det är svårt att överblicka konsekvenserna för Sverige vid en tillämpning av EG:s gemensamma fiskeripolitik. Övervägandena från åren 1971–72 ger nu föga ledning. För att Sverige fullt ut skall kunna tillämpa den gemensamma fiskeripolitiken torde det vara nödvändigt för Sverige att delta i beslutsprocessen inom EG eller uppnå andra arrangemang för samråd med medinflytande.

Den väg som propositionen anger för att öka liberaliseringen av handeln med fisk och fiskprodukter ligger i åtgärder som berör hela det europeiska frihandelsområdet EG–EFTA. Även här måste det då komma till en omförhandling av frihandelsavtalen mellan EFTA-länderna och EG liksom av existerande bilaterala avtal angående fiskerättigheter. En förutsättning torde vara att parallella överenskommelser kan uppnås om ett antal andra betydelsefulla element såsom fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser etc. Det skulle bli fråga om ett nätverk av avtal som för samordning och balans måste styras av vissa i förväg överenskomna principer i syfte att förenkla processen.

Regeringen anser att nya vägar måste sökas på fiskeområdet om Sverige skall kunna delta i EG:s fiskeripolitik. En ökad liberalisering inom hela EFTA–EG-området borde vara möjlig om en avveckling av gränsskyddet kopplas till andra viktiga element såsom fiskerättigheter, fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser m.m.

Motioner

I centerpartiets partimotion U5 anføres bl.a. att samarbetet på jordbruks- och livsmedelsområdet bör inriktas på att uppnå en ökad frihandel. Detta måste enligt motionen för Sveriges del kombineras med åtgärder för regional balans genom livsmedelsproduktion i landets olika delar. Vidare måste enligt centern den för neutralitetspolitiken nödvändiga försörjningen säkerställas. För övrigt anser motionärerna att det för närvarande inte synes föreligga möjligheter för några större förändringar på detta område. Flertalet industriländer har omfattande jordbruksöverskott och jordbruksfrågorna tillhör de mest svårlösta i Uruguayrundan i GATT.

I moderata samlingspartiets partimotion U7 anføres att det finns många tekniska likheter mellan jordbruksregleringen inom EG och den som tillämpas i Sverige. I viktiga hänseenden har dock det svenska jordbruket moderniserats och strukturrationaliserats i större utsträckning än inom EG. Med hänsyn till att de svenska överskottskvantiteterna för närvarande minskar skulle det enligt motion U7 (m) knappast medföra några omfattande problem varken för EG eller Sverige om Sverige kunde delta i den gemensamma jordbrukspolitiken. Svensk export inom vidareförädlingsledet skulle underlättas.

Utskottet delar i allt väsentligt regeringens och motionernas syn på samarbetsmöjligheterna mellan Sverige och EG på jordbruksområdet. Det finns ett starkt svenskt intresse av ett samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Utskottet får instämma i jordbruksutskottets (JoU:s) yttrande vari konstateras att i den mån harmonisering av produktionsvillkoren skulle kräva ändringar i den svenska jordbruks- och livsmedelspolitiken, bör vissa inslag i denna politik framhållas som särskilt väsentliga. JoU framhåller att några av grundstenarna i den svenska livsmedelspolitiken är försörjningsberedskapen i krig och krigssituationer och kraven på regional balans i jordbruket och livsmedelsindustrin. Vidare framhåller JoU att frågor om livsmedelskvalitet och jordbrukets effekter på miljön sedan länge är föremål för stor uppmärksamhet och behandlas i riksdagen. JoU betonar att reformarbetet på hithörande områden inte förhindras eller fördröjs till följd av en sådan harmonisering som avses i propositionen. JoU utgår ifrån att integrationsarbetets effekter för den svenska produktionens konkurrenskraft beaktas.

Med det ovan anförda får yrkande 5 i motion U5 anses besvarad.

Vad gäller fisket har inget yrkande väckts i frågan. I moderata samlingspartiets motion U7 påpekas emellertid att utvecklingen för svensk del bl.a. inneburit minskade möjligheter att nyttja de traditionella fångstområdena i Nordsjön. En tillämpning av EG:s regler inom detta område skulle enligt moderata samlingspartiet kunna innebära ökade möjligheter till svenskt högsjöfiske men också ökad konkurrens i våra kustvatten.

Jordbruksutskottet har i sitt yttrande tagit upp fisket och där konstaterat att utvecklingen sedan mitten av 1970-talet på området lett till att det svenska Östersjöfisket fått en proportionellt sett allt större betydelse. JoU anser därför att det är viktigt att man från svensk sida i avvaktan på en multilateral reglering av EG- och EFTA-ländernas fiskepolitik, iakttar återhållsamhet i bilaterala åtaganden när det gäller att bevilja fiskerättigheter i svenska vatten.

Utskottet instämmer i JoU:s yttrande vilket ligger i linje med propositionens synpunkter.

6. Statsstöd och regionalpolitik

Propositionen (s. 51-57)

Det svenska statsstödet till industrin har under senare år reducerats kraftigt, särskilt stödet till krisdrabbade företag. I Sverige finns det också goda möjligheter till insyn i stödet.

Det är enligt regeringen ett starkt svenskt intresse att handelssnedvridande statsstöd minskar eller avvecklas även i övriga EFTA-länder och i EG. Ett första mål bör vara att uppnå en ökad insyn i de stödåtgärder som tillämpas i EG- och EFTA-länderna. Inom EFTA har beslut redan fattats om en förbättrad notifikationsordning som bl.a. innebär att planerat stöd skall notificeras på ett så tidigt stadium som möjligt. Därutöver bör man eftersträva större disciplin på området samt ett regelsystem som kan

tillämpas inom hela EG-EFTA-området. På detta område, liksom vad gäller offentlig upphandling, kan EFTA komma att möta krav på ytterligare förbättrat notifikationsförvarande och på möjlighet till rättslig prövning av beslut.

Utskottet

I centerpartiets motion U5 konstateras att varken EG eller västeuropeiska länder vederligen ur konkurrenssynpunkt har invändningar mot den svenska regionalpolitiken. Centerpartiet anser att detta är naturligt eftersom regionalpolitiken får anses etablerad och principiellt erkänd i Västeuropa. Centerpartiet konstaterar att EG:s inriktning regionalpolitiskt är mot de sydeuropeiska medlemsländerna och att de regionala balansproblemen i Sverige inte har sin motsvarighet i de tätbefolkade kontinentala industriländerna. De ekonomiska koncentrationstendenserna inom Västeuropa måste enligt c uppmärksammas oavsett om Sverige deltar i integrationen eller ej.

Arbetet med att vidga och intensiviera det europeiska samarbetet får enligt c inte innebära att Sverige ger avkall på målsättningen att alla invånare oavsett bostadsort skall ha tillgång till arbete, utbildning, service, en god miljö m.m. Utgångspunkten för Sveriges deltagande i den västeuropeiska integrationen måste vara att Sverige kan hävda de sociala mål som beslutats i demokratisk ordning. Målen att skapa en regional balans, värna en god miljö och upprätthålla full sysselsättning ställer krav på att utrymme finns för att föra en ekonomisk politik som främjar en decentralistisk utveckling. I annat fall kan den redan nu pågående koncentrationsutvecklingen av såväl befolkning som näringsliv ytterligare förstärkas, hävdar centern.

Utskottet får med anledning av motion U5 konstatera att det inte ser någon motsättning mellan en aktiv svensk regionalpolitik och ett närmande till EG. Utskottet instämmer i vad som framförs i motion U5 om väsentligheten i att Sverige aktivt och noggrant följer de konsekvenser en ökad integration får för möjligheterna att upprätthålla angelägna och centrala sociala mål.

Utskottet instämmer även i vad som framförts i propositionen om betydelsen av att handelssnedvridande statsstöd minskar och avvecklas i alla EFTA- och EG-länder. 1987 inleddes diskussioner om statsstöd mellan EFTA och EG i syfte att skapa en ömsesidig insyn och undvika konkurrens-snedvridning. Beslut har redan fattats inom EFTA om en förbättrad notifikationsordning avseende planerat statsstöd. Det är även ett önskemål, vilket påpekas i propositionen, att disciplinen ökar och att ett regelsystem införs för hela EG-EFTA-området vad gäller statsstöd.

Romfördraget innehåller ett allmänt förbud mot sådana statliga stödåtgärder som förvanskar eller hotar att förvanska konkurrensen inom den gemensamma marknaden. Romfördraget anger också vissa stödåtgärder som av ekonomiska och sociala skäl är tillåtna, t.ex. stöd till vissa regioner, branscher eller projekt. Dessa stödåtgärder måste godkännas av kommissionen. Medlemsländerna är skyldiga att notifiera kommissionen om nya stödåtgärder och kan, om stödet inte är förenligt med Romfördraget, bli tvingade att avskaffa eller ändra åtgärden.

Reglerna för offentliga stödåtgärder i frihandelsavtalet Sverige-EG överensstämmer nästan ordagrant med förbudet i Romfördraget.

Utskottet förstär den oro för koncentrationstendenser som ligger till grund för yrkandet i motion U5 (c) men vill också påpeka att regionalpolitiska risker föreligger om Sverige kommer att stå utanför integrationsarbetet i EG. Särskilt mindre och medelstora företag kan då få svårt att hävda sig på den europeiska marknaden av skäl som utskottet redan tagit upp tidigare i betänkandet. Utskottet delar den uppfattning som framförs av arbetsmarknadsutskottet i dess yttrande att det är angeläget att Sverige även fortsättningsvis har möjligheter att göra insatser som syftar till att stärka de regioner som har en svag tillväxt, t.ex. genom infrastrukturella satsningar och företagsstöd. Detta bör dock enligt utskottets uppfattning vara förenligt med EG:s regionalpolitik.

Utskottet anser att Sverige även i detta sammanhang bör vara berett att ta sitt ansvar vad gäller regionala insatser i EFTA- och EG-området i sin helhet.

Utskottet vill här också kommentera vad som sägs i motion U7 (m) om svenska bidrag till EG:s olika verksamheter, såsom strukturfonder och forsknings- och utbildningsprogram.

Frågan om svenskt deltagande i specifika forsknings- och utbildningsprogram behandlas på annat plats i betänkandet. Utskottet vill därtill lägga att Sverige självfallet bör visa beredskap att ta sin del av ansvaret för alla de samarbetsprogram varom enighet kan komma att nås.

Härmed får yrkande 4 i motion U5 anses besvarat.

7. Etableringsfrågor

Propositionen (s. 57–59)

Kontrollen av utländska förvärv av svenska företag sker genom lagen (1982:618) om utländska förvärv av svenska företag m.m. (företagsförvärvslagen), som trädde i kraft den 1 januari 1983. Denna kontroll sker dels genom utlänningsförbehåll, dels genom en tillståndsprövning av vissa förvärv (förvärvskontroll). Dessutom behövs enligt annan lagstiftning i regel näringstillstånd för utlännings- och utländska företag som vill idka näring i Sverige.

Ett ställningstagande till den svenska etableringslagstiftningen i relation till EG:s bestämmelser får enligt regeringen anstå till dess att pågående utredningar avslutats. I samband med detta ställningstagande bör även Sveriges övergripande mål vad gäller relationerna till EG vägas in anser regeringen.

Motioner

I motion U7 begär (m) att regeringen skall lägga fram förslag till upphävande av företagsförvärvslagen. Vidare begärs i motionen att regeringen skall låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska företag skall kunna avvecklas. Härvid åsyftas främst utlänningsförbehållen i bolagsordningen. Moderata samlingspartiet anser att för anpassningen till reglerna för den inre marknaden inom EG skall klaras blir det nödvändigt att praktiskt taget alla hinder för utländska företagsförvärv avskaffas.

Även folkpartiet föreslår i partimotion N303 som behandlas i näringsutskottets yttrande att utländska medborgare fritt skall få förvärva aktier i svenska företag. Enligt motionärerna går svenskt ägande av företag utomlands i längden inte att förena med restriktioner för utländska aktieförvärv i Sverige. Nuvarande begränsningar leder till en cementering av ägarstrukturen som är ogynnsam för småsparare och även från allmän synpunkt, anser fp. Dessutom vore det positivt om de svenska företagen fick ett ökat inslag av utländsk kompetens.

Utskottet

I sitt yttrande anser näringsutskottet (NU) att utländska företagsförvärv i Sverige otvivelaktigt kan skapa en rad positiva effekter. Till dessa hör bl.a. att tillgången till ny teknik och annan kunskap kan förbättras, att företagen kan förses med ökade resurser och att näringslivet kan erhålla nya impulser på olika områden. Utländska investeringar i aktier i svenska bolag underlättar vidare näringslivets försörjning med riskkapital. Ett ökat utländskt inflytande kan dock samtidigt medföra vissa problem, anser NU, särskilt när det gäller större internationella företag med en hög grad av internationalisering. Som anförs i propositionen kan i sådana sammanhang möjligheterna till insyn i och påverkan av beslutsprocessen i företagen försämrats. Förvärven kan också leda till ett ökat internationellt beroende och till negativa konsekvenser från regionalpolitisk synpunkt. Viktiga delar av företagen kan också efter förvärven komma att föras över till koncernföretag utomlands.

NU finner att det mot denna bakgrund är nödvändigt med en viss reglering av de utländska företagsförvärven i Sverige. Det behövs också en kontroll av det utländska ägandet i svenska aktiebolag. Detta kan, menar NU, fastslås trots att det i propositionen berörda utredningsarbetet ännu pågår.

Utskottet ansluter sig till NU:s yttrande och avstyrker härmed yrkandena 9 och 10 i motion U7 och yrkande 5 i motion N303.

8. Transporter

Propositionen (s. 63-70)

Sverige är anslutet till de internationella konventioner som reglerar den internationella vägtrafiken och deltar i arbetet i de internationella organen. Vidare har Sverige en rad bilaterala avtal både med EG-länder och med EFTA-länder där lastbils- och busstrafik regleras och kvoter inrättas. Inrikestrafik av utländska åkare är förbjuden i alla avtal.

Dessa avtal måste vad EG-länderna beträffar ersättas när EG inrättar en fri marknad och skall tillämpa en gemensam politik utåt, och det är ännu oklart hur detta skall ske. Danmark kan komma att tvingas lämna den nordiska vägtrafiköverenskommelsen. Det är enligt regeringen mot denna bakgrund synnerligen angeläget inte bara för åkerinäringen, utan även för den svenska utrikeshandeln och konkurrensförmågan, att en lösning kommer till stånd som möjliggör för svenska åkare att upprätthålla och utöka nuvarande direkttrafik på Europa. Svenska ansträngningar i detta syfte har redan inletts.

Tack vare övergångstiden i E.G. fram till år 1993, bör det enligt regeringen finnas tid för en anpassning till det nya läge som kommer att uppstå. På svenskt initiativ har man inom CEMT upptagit diskussioner om ett multilateralt avtal om landsvägstransporter, som skulle kunna öppna möjligheter för fritt utövande av lastbils- och busstrafik inom hela Västeuropa.

När det gäller att nå en alleuropeisk lösning för vägtransporterna är det enligt regeringen av vikt att de förhandlingar som erfordras så långt möjligt samordnas med andra, utanför EG stående, länder. I första hand gäller detta de nordiska länderna. De nordiska trafikministrarna har också beslutat att verka för att Norden blir ett enhetligt transportområde. Ett arbete i detta syfte har påbörjats. Avsikten är därvid att arbetet så långt möjligt skall ligga i fas med harmoniserings- och liberaliseringsarbetet i övriga Europa.

SJ samarbetar med bl.a. EG-ländernas järnvägsföretag och har dessutom vissa avtal om färjetrafiken med Danmark och Västtyskland, bl.a. Danlink. Eftersom ändå skillnaderna är små mellan EG:s regler och de svenska och utvecklingen i fråga om den framtida järnvägspolitiken kan väntas följa i stort sett samma linjer, synes enligt regeringen knappast några problem för svensk del vara att vänta. Snarare skulle Sverige komma att välkomna en EG-politik som syftar till att göra järnvägen mera konkurrenskraftig och marknadsinriktad och som strävar efter tillväxt beträffande kombinerade transporter och tillvaratar de fördelar järnvägen har från miljö-, energi- och regionalpolitiska utgångspunkter.

Motion

Enligt centerpartiets motion U5 bör Sverige eftersträva ett omfattande transportsamarbete och en liberalisering av Västeuropa på transportområdet. Här bör enligt c ingå en ömsesidig liberalisering av landsvägstransporterna så att s.k. tredjelandstrafik tillåts. Strävandena inom EG att överföra transporter från landsväg till järnväg i form av s.k. kombinerade transporter är enligt c av stort intresse ur miljösynpunkt. Centerpartiet anser även att järnvägsinvesteringar och systemutvecklingar i Sverige följaktligen bör inriktas på sådana lösningar för att kunna ingå i det europeiska systemet.

Eftersom arbetet på detta område kan ta tid anser c att det finns utrymme att utveckla det nordiska samarbetet bl.a. för landsvägstransporterna utan att avvakta utvecklingen i Europa. Enda undantag vore här systemlösningar då det i detta sammanhang är viktigt med samstämmighet med tilltänkta kontinentala lösningar.

Utskottet

En liberalisering av den internationella vägtrafiken är enligt utskottets uppfattning att välkomna.

Frågan om tredjelandstrafik inom Europa vilket tas upp i motion U5 är av stor betydelse för svenskt vidkommande. Den inre fria transportmarknad som EG avser införa 1993 kommer att förändra den nuvarande avtalssituation varigenom svensk lastbils- och busstrafik i Europa regleras och kvoterar. Som framgår av propositionen har man inom den västeuropeiska transport-

ministerkonferensen CEMT på svenskt initiativ tagit upp diskussioner om ett multilateralt avtal om landsvägstransporter vilket skulle kunna öppna möjligheter för fritt utövande av lastbils- och busstrafik inom hela Västeuropa. I CEMT ingår samtliga västeuropeiska länder och Jugoslavien.

Frågan har tagits upp i trafikutskottets betänkande 1987/88:21 rörande Sverige och Europa vilket behandlar de internationella aspekterna av svensk landsvägstrafik inom ramen för regeringens proposition 1987/88:50 Trafikpolitik inför 90-talet. Trafikutskottet ansluter sig här till propositionen i att konstatera att det kan ta lång tid innan begränsningar är avskaffade. Under mellanperioden är det väsentligt att Sverige successivt kan få ökade möjligheter till vidgade trafikrättigheter. En successiv höjning av den multilaterala CEMT-kvoten kommer, om den genomförs i tillräcklig utsträckning, att leda till en fri internationell transportmarknad. En sådan lösning, konstaterar trafikutskottet, kan dock endast komma till stånd om alla CEMT-länder intar samma positiva ståndpunkt till frågan om liberalisering av den internationella landsvägstrafiken som Sverige gör. Med hänsyn till den osäkerhet som nu föreligger om olika nationers och även EG:s attityder i dessa frågor måste, enligt trafikutskottet, självfallet en beredskap finnas för att Sverige skall föra egna förhandlingar med såväl EG som andra europeiska länder om trafikkvoter för såväl direkttrafik som tredjelandstrafik.

Vad gäller överföring av transporter från landsväg till järnväg i form av s.k. kombinerade transporter kan utskottet konstatera att regeringen i proposition 1987/88:50 föreslagit omfattande insatser på järnvägsområdet och specifikt vad aser kombinerade transporter. Det är utskottets uppfattning att dessa insatser avsevärt kommer att förbättra förutsättningarna för järnvägs- och kombinerade transporter inte bara för inrikes utan även i internationella relationer.

Vad slutligen gäller harmoniseringsarbetet i Norden resp. i övriga Europa är det enligt utskottets uppfattning mycket viktigt att arbetet ligger i fas. Risker är annars att helt olika regelsätt kan utvecklas på områden som mått och vikter, fordonsbeskattning, arbets- och vilotider m.m. En sådan utveckling skulle enligt utskottets mening onödigt kunna försvåra transporter mellan Norden och övriga Europa. Det är dock inget som hindrar att Norden internt går före när det gäller liberalisering av t.ex. tredjelandstrafik.

Med det ovan anförda torde yrkande 8 i motion U5 få anses besvarat.

9. Massmedier

Propositionen (s. 72-75)

Genom satellitsändningarna skapas förutsättningar för att publiken skall kunna få tillgång till TV-program från många olika länder och därmed till ett större utbud. Sverige har därför enligt regeringen valt en mycket öppen linje i fråga om vidare-sändning av satellitsändningar i kabelnät. Den som har fått tillstånd för satellitsändningar får vidare-sända alla programkanaler från satellit i kabelnät. Denna öppenhet har dock inte inneburit att Sverige har velat acceptera allt som sänds. Den svenska kabellagstiftningen innebär

därför att vidareändningar kan förbjudas för viss tid om en programkanal har innehållit våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp. Sverige tillhör också de länder som inom Europarådets ram verkar för en bindande överenskommelse om att program med sådant innehåll inte heller skall finnas med i den ursprungliga sändningen.

Betald reklam är inte tillåten i den svenska televisionens sändningar. Det är angeläget att satellitsändningarna inte används för att kringgå de svenska reglerna om reklam i televisionen, anser regeringen. Av detta skäl finns det också möjlighet att ingripa mot vidareändring av programkanaler som under längre tid och i betydande omfattning har sänt kommersiell reklam som måste anses vara riktad särskilt till svenska konsumenter.

Det är också viktigt att möjligheterna till ingripande i Sverige kombineras med ett regelsystem på sändningssidan, anser regeringen. Med tanke på televisionens betydelse för den nationella och kulturella identiteten är det angeläget att sådana regler har förankring i alla berörda länder. Sverige har därför funnit det väsentligt att – inom Europarådets ram – arbeta för att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna.

Motioner

Centerpartiet framför i motion U5 partiets inställning att det internationella mediesamarbetet måste intensifieras. Det arbete som i dag pågår inom Europarådet att utarbeta en bindande konvention rörande gränsöverskridande TV-sändningar anser c viktigt. Det går enligt c inte genom nationell lagstiftning att bemästra satellitsända våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp. I stället bör internationellt överenskomna etiska regler skapas. Det är också enligt c viktigt att slå vakt om den nationella televisionen.

Moderata samlingspartiet anser i motion U7 att Sverige i det pågående arbetet med förslag till Europarådskonvention rörande gränsöverskridande TV-sändningar bör arbeta för så liberala regler som möjligt beträffande vidareändring av radio och TV-sändningar. Moderata samlingspartiet vänder sig mot ett konventionsförslag som diskuteras som innehåller förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land. Om förslaget till Europarådskonvention bifölls skulle enligt m en socialdemokratisk regering kunna förhindra kabel-tv att sända satellit-tv-program som innehåller reklamslag som är utformade för svenska tittare. Det innebär enligt motion U7 (m) att det skulle bli tillåtet att sända reklam för multinationella produkter, men att reklam för varor och tjänster som bara sänds i Sverige skulle förbjudas.

Utskottet instämmer med vad som framförs i motion U5 rörande behovet att värna om den nationella televisionen. Dess roll minskar inte för att vi från svensk sida visar öppenhet för vidareändring av satellitsändningar i kabelnät. Snarare är det så att de nationella mediernas betydelse ökar.

Vad gäller arbetet inom Europarådets ram på att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna ansluter sig utskottet till såväl propositionen som till de yttranden som lämnats av konstitutionsutskottet och kulturutskottet. Kulturutskottet framhåller att det är angeläget att en överenskommelse med bindande regler för sändningar över gränserna kommer till stånd. Konstitutionsutskottet framhåller att Sverige i konventionsarbetet bör verka för att reglerna utformas så att spridningen av program underlättas, samtidigt som etiska regler uppställs för programinnehåll och de inhemska programföretagens nationella särart inte äventyras.

Kulturutskottet (KrU) framför i sitt yttrande önskvärdheten av att en europeisk konvention utformas med hänsynstagande till de små ländernas språk och kultur. KrU anser att det för svenskt vidkommande är viktigt att ett framtida europeiskt regelsystem är så flexibelt att det går att förena med yttrandefrihetsreglerna samt lagstiftningen om våldsskildringar och pornografi.

Utskottet ansluter sig till de bedömningar som görs av KU och KrU.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet yrkande 20 i motion U7 (m) medan yrkande 9 i motion U5 (c) får anses besvarat.

10. Forskning och utveckling

Propositionen (s. 76–82)

Enligt regeringen har en utgångspunkt för svensk medverkan i internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete sedan länge varit att ansvaret för att säkerställa en ändamålsenlig orientering hos den svenska forskningen i första hand faller på forskarna själva. De hänsyn som därigenom ligger till grund för bedömningen är främst inomvetenskapliga. Forskarnas vetenskapliga utgångspunkter har t.ex. varit av stor betydelse för svensk medverkan i de naturvetenskapliga grundforskningsprogrammen och i COST-projekten.

Principen att forskningssamarbete skall ske utifrån vetenskapliga grunder och att initiativen skall komma från forskarna själva bör enligt regeringen fortsättningsvis vara vägledande för det internationella samarbetet. Att enbart tillämpa denna princip skulle emellertid kunna leda till att Sverige på sikt isoleras från viktig internationellt samarbete såsom det västeuropeiska. Avsteg från huvudprincipen kan alltså vara motiverade, men inte heller i sådana fall får man göra avkall på de vetenskapliga kvalitetskraven.

Den svenska regeringen kommer även fortsättningsvis att sträva efter att stärka FoU-samarbetet med Europa. Under de närmaste åren är samarbetet med EG av särskilt intresse.

Betydande resurser satsas nu inom EG på forskning och utveckling inom ett antal högentressanta teknikområden. Resultaten av denna FoU-verksamhet kommer att påverka industrins utveckling inte bara inom EG:s gränser utan i hela Europa. Det gäller t.ex. de koncept och standarder som informationsteknologi- och telekommunikationsprogrammen leder till, vilka i hög grad påverkar den svenska industrin.

Regeringen anser det vara av största vikt att svenska forskare och svensk industri ges möjlighet att delta i EG:s FoU-program: dels för att dra nytta av de resultat som kommer fram, dels för att kunna vara med och påverka

utvecklingen, inte minst vad gäller framtida standardisering. När nu EG öppnar dörren till sina industristrategiska FoU-program, bör svenska företag och institutioner i sin tur utnyttja möjligheterna att medverka i dem.

Regeringen har sört för att det inom ramen för existerande system för FoU-stöd finns visst utrymme för stöd åt ökat europeiskt samarbete.

Finansieringen av europeiskt FoU-samarbete sker i de flesta fall inom ramen för beslutade åtgärdsprogram. Finansieringen har skett antingen över särskilda anslag i statsbudgeten, som för fusionsforskningen, eller över sektorsmyndigheternas forskningsbudgetar, som för träforskning och avfallsåtervinning. Rent forskningsmässiga kriterier har i de senare fallen använts för bedömning av värdet av samarbetet.

Sverige deltar i nyss nämnda program i deras helhet, och kostnaderna härför bestäms enligt en BNP-nyckel (3,5 % av den budget som EG avsatt för resp. program).

Sverige erbjuds fullt deltagande också i det s.k. stimulansprogrammet, SCIENCE, som syftar till att främja rörligheten och samarbetet mellan de europeiska forskarna. Här måste särskilda medel avsättas, som sedan ställs till EG-kommissionens förfogande. Kostnaden är beräknad till ca 10 milj. kr./år för den närmaste femårsperioden (1988-1992). I syfte att klarlägga de svenska forskarnas och myndigheternas intresse för detta program har utbildnings- och industridepartementen gemensamt skickat ut en förfrågan till berörda myndigheter angående deras intresse och möjligheter att finansiera svensk medverkan i programmet.

FoU-samarbete med EG får enligt regeringen en ny dimension när EG nu öppnar sina industristrategiska program för deltagande på projektnivå för svenska företag och institutioner. Företag inom EG som deltar i dessa program får normalt 50 % av projektkostnaderna betalda av EG:s FoU-budget. Forskningsinstitutioner kan få upp till 100 %. Svenska företag och institutioner får i första hand själva ombesörja finansieringen av projekt som accepteras som ingående i EG-programmet. Detta innebär att de såvida inte särskilda nationella medel ställs till förfogande får andra villkor för deltagande i EG-samarbetet än sina motsvarigheter i EG-länderna.

Genom beslut med anledning av 1987 års forskningsproposition (prop. 1986/87:80) bereddades utrymme för öknings av den statligt finansierade forskningen för en treårsperiod, dvs. fram t.o.m. budgetåret 1989/90. Stöd till svenskt deltagande i EG:s FoU-program utgår inom ramen för där anvisade medel. Bl.a. fick styrelsen för teknisk utveckling, STU, en kraftfull ökning av resurserna inom programmet "Ny kunskap" för projekt som utförs inom ramen för EG:s FoU-program. Vidare har, med anledning av regeringens proposition om Näringspolitik inför 90-talet (prop. 1986/87:74, NU 30, rksr. 271) beslutats att Industrifonden aktivt skall arbeta med projekt inom EUREKA-samarbetet.

Motioner

I sina partimotioner framhåller moderata samlingspartiet och centerpartiet angelägenheten av att Sverige kan delta i olika FoU-program som etableras inom EG. Även i motion U523 (s) och i motion U524 (c) betonas den

utomordentliga vikt som det ligger i att svenska företag och forskningsinstitutioner kan delta i forskningssamarbetet inom ramen för EG:s ramprogram. Samtliga motionärer pekar på den stora vikt FoU har för de svenska företagens internationella konkurrenskraft.

Såväl moderaterna som centern som motionären i U524 (c) framhåller betydelsen av statlig finansiering av företagens och institutionernas medverkan i FoU-projekten inom EG:s ram. Det är viktigt att likartade finansieringsregler införs i Sverige jämfört med EG. I motion U7 (m) och i motion U524 (c) tas som exempel upp det 50-procentiga gävtöd (100 % för institutioner) som EG ger deltagare i europeiska samarbetsprojekt. Moderata samlingspartiet tar vidare upp betydelsen av att Sverige har erbjudits att delta i SCIENCE-programmet som syftar till ökat utbyte av forskare mellan olika medlemsländer. Moderata samlingspartiet betonar betydelsen i detta sammanhang av att regeringen återkommer med förslag till särskild finansiering för detta deltagande.

Utskottet

Utskottet delar den uppfattning som framförts i propositionen och i motionerna om betydelsen för svenska företag och forskare att kunna delta i EG:s FoU-program. Utbildningsutskottet och näringsutskottet är av samma uppfattning. Vad gäller finansieringen av ett svenskt deltagande i FoU-programmen anser utskottet att även där skall svenska forskare och företag kunna delta på jämställda villkor. NU framför i sitt yttrande att regeringen i årets budgetproposition anför att STU kraftigt bör öka sina insatser för att främja svenska institutioners och företags medverkan i europeiskt forskningssamarbete. Utskottet välkomnar detta.

Näringsutskottet tar i sitt yttrande särskilt upp frågan om finansiering av de industristrategiska program (ESPRIT, RACE och BRITE) till vilka svenska företag och institutioner inbjudits medverka på projektnivå. EG:s finansiering utformas här som 50-procentigt gävtöd till företag (100 % för institutioner). Nu förutsätter i sitt yttrande att regeringen noga bevakar finansieringsfrågan bl.a. med hänsyn till de synpunkter som framförs i motionerna. Vad gäller finansieringen av det svenska deltagandet i SCIENCE-programmet pågår diskussioner inom regeringen för hur finansieringen skall genomföras. Utskottet förutsätter att frågan löses inom en snar framtid.

Med det ovan anförda får yrkande 10 i motion U5, ifrågavarande del i yrkande 2, yrkandena 13, 14 och 16 i motion U7, motion U523 samt yrkande 4 i motion U524 anses besvarade med vad utskottet anför.

11. Miljöpolitik och arbetsmiljö

Propositionen (s. 85-99)

Sverige har sedan år 1977 haft årliga bilaterala överläggningar med EG-kommissionen inom ramen för ett bilateralt avtal på miljöområdet. Dessa

överläggningar har givit tillfälle till informationsutbyte i frågor av gemensamt intresse, t.ex. pågående regleringsarbete, innebörden av EG:s nya harmoniseringsmetod, metoder för bedömning och reglering av farliga ämnen, utbildnings- och forskningsfrågor samt information om förberedelser inför möten i viktigare internationella miljöorganisationer.

EG-kommissionen har visat intresse för svenska åtgärder vad gäller t.ex. miljöskydd inom jordbruket, regleringen av användning av kadmium, begränsningar av svavelutsläpp samt bedömning av farliga ämnen.

Det finns möjligheter för Sverige att dra nytta av arbetet inom EG på miljöområdet. Ett exempel på detta utgör det s.k. Seveso-direktivet om risker för större olyckor i samband med vissa industriella verksamheter, som antogs av EG-råd år 1982 och som inte har någon direkt motsvarighet i Sverige. Vi kan enligt regeringen också dra lärdomar av EG:s system för märkning resp. notifikation av nya kemikalier.

Ett möte mellan samtliga EFTA:s och EG:s miljöministrar och den kommissionsledamot som ansvarar för miljöfrågor ägde rum under nederländskt, danskt och svenskt ordförandeskap den 25-26 oktober 1987 i Nordwijk i Nederländerna i syfte att förstärka miljösamarbetet i Väst Europa. Ministrarna beslöt att etablera ett närmare samarbete. Frågor om luftburna föroreningar, klimatförändringar, begränsning av miljörisker vid stora industrianläggningar, marina föroreningar och åtgärder mot jordförstöring prioriterades. Man beslutade också att förbättra informationsutbytet beträffande sådana regleringar på miljöområdet som redan införts eller är under övervägande.

Luxemburgdeklarationen nämner uttryckligen miljö som ett lämpligt samarbetsområde mellan EFTA och EG. Regeringen välkomnar de överenskomelser om starkare samarbete på miljöområdet som man enades om vid det nyssnämnda ministermötet i Nederländerna. Genom de förstärkta konsultationsförfarandena finns nu praktiska möjligheter att intensifiera samarbetet. Sverige har också därigenom fått potentiellt bättre möjligheter att påverka EG i många miljöfrågor. Det blir lättare att angripa miljöfrågorna i ett bredare perspektiv och inte se dessa enbart som handelsfrågor. Länderna inom Väst Europa prioriterar skilda miljöfrågor på olika sätt. I åtskilliga fall är Sverige berett att gå betydligt längre i åtaganden än många andra länder. Det är emellertid angeläget enligt regeringens uppfattning att samverkan kommer till stånd så att man så långt möjligt kan undvika dubbelarbete och onödiga handelshinder.

På svensk sida har en genomgång inletts av de direktiv EG antagit som berör arbetsmiljön. Det kan konstateras att direktivet om asbest inte motsvarar de svenska kraven. De förslag till EG-direktiv som för närvarande förbereds enligt den nya harmoniseringsmetoden innebär inte några avgörande skillnader i skyddsstandard i förhållande till svenska bestämmelser. Läget beträffande EG:s maskindirektiv är dock oklart. Genom sitt samarbete med EG-kommissionen och inom det europeiska standardiseringsorganet CEN har dock svenska myndigheter god information om vilka punkter som kan vara kritiska t.ex. för tryckkärl, maskiner och personlig skyddsutrustning. I dessa fall överensstämmer de svenska synpunkterna väl med uppfattningen i vissa EG-länder.

Sammantaget anser regeringen att problemen med den nya harmoniseringsmetoden inte verkar uppstå fortare och vara fler än att Sverige kan klara av dem allt eftersom de uppstår. Utgångspunkten bör vara att svenska tillämpningsförfattningar för produkter som berörs av den nya harmoniseringsmetoden så långt som möjligt harmoniseras med EG-reglerna så att onödiga handelshinder inte uppstår. Enskilda EG-länder har medgett rätt att tillämpa strängare arbetsmiljöregler än de direktiv som antagits enligt den nya harmoniseringsmetoden, om detta anses nödvändigt bl.a. med hänsyn till människors liv och hälsa. Sverige måste enligt regeringen i samarbetet med EG också förbehålla sig rätten att utfärda de arbetsmiljöregler som anses nödvändiga för att säkerställa medborgarens liv och hälsa. Den nuvarande samverkan med arbetsmarknadens parter måste också kunna bibehållas.

En samordning mellan Sverige, EFTA-länderna och EG bör enligt regeringen i största möjliga utsträckning ske inom ramen för internationella organisationer och standardiseringsorgan, genom nordiskt samarbete, samt bilateralt med EG inom ramen för vårt arbetsmiljöavtal. Vid sidan av de arbetsmiljöregler som utfärdas av svenska myndigheter regleras arbetsmiljöförhållanden också genom kollektivavtal om arbetsmiljö, företagshälsovård etc. mellan arbetsmarknadens parter. Möjligheterna att träffa sådana kollektivavtal kan ev. påverkas genom en ökad integration mellan Sverige och EG.

Utskottet

I sitt yttrande konstaterar jordbruksutskottet (JoU) med tillfredsställelse att man från svensk sida intensifierat det internationella arbetet på miljövårdssområdet. JoU instämmer i vad som framförs i motion U6 om värdet av att detta arbete förstärktes ytterligare. Utskottet delar även denna uppfattning. Det är dock viktigt, vilket även framhålls i JoU:s yttrande, att vi från svensk sida inom ramen för detta internationella samarbete bör slå vakt om de resultat som hittills uppnåtts nationellt. I likhet med JoU anser utskottet också att en harmonisering internationellt med EG inte får utgöra hinder mot en fortsatt hög ambitionsnivå för vårt eget miljövårdsarbete. Utskottet vill dock framhålla, vilket även görs i propositionen att likaväl som man från EG:s sida visat intresse för svenska miljöskyddsåtgärder t.ex. inom jordbruket, reglering av användning av kadmium, begränsning av svavelutsläpp m.m., så finns det möjligheter för Sverige att dra nytta av arbetet inom EG på miljöområdet, t.ex. vad gäller risker för olyckor i samband med vissa industriella aktiviteter (det s.k. Seveso-direktivet). Vi kan från svensk sida även dra lärdomar av EG:s system för märkning resp. notifikation av nya kemikalier.

Luxemburgdeklarationen nämner uttryckligen miljö som ett lämpligt samarbetsområde mellan EFTA och EG. Genom det förstärkta konsultationsförfarandet finns nu enligt propositionen praktiska möjligheter att intensifiera samarbetet. Utskottet delar den uppfattning som kommer fram i motionerna U6 och U7 om att vi från svensk sida aktivt skall verka för att dessa konsultationer skall intensifieras och användas till att skapa regler som bättre skyddar Europas miljö. Det är utskottets uppfattning att det genom

dess konsultationer ges en potentiell möjlighet för Sverige att påverka EG i många miljöfrågor. Såsom påpekas i propositionen blir det också härigenom lättare att angripa miljöfrågorna i ett bredare perspektiv och inte enbart se dem som handelsfrågor.

Utskottet vill även betona värdet av det bilaterala avtal som Sverige sedan 1977 har med EG och inom vars ram ett viktigt informationsutbyte äger rum. Enligt vad utskottet inhämtat har det bilaterala besöksutbytet med EG-kommissionen och vissa medlemsländer intensifierats.

Vad gäller arbetsmiljön anser centerpartiet i sin motion U5 att varje sektor eller område måste bedömas för sig och att det därvid är av värde att det nu etablerade samarbetet EFTA-EG ger möjligheter att påverka regelutformningen. Centerpartiet anser att detsamma gäller det standardiseringsarbete som bedrivs i de europeiska standardiseringsorganen CEN och CENELEC på grundval av uppdrag från EFTA och EG. Centerpartiet anser att det är viktigt att vi från svensk sida deltar i detta arbete och att berörda myndigheter bereds möjligheter att delta både på nationell och europeisk nivå.

Centerpartiet anser vidare att den västeuropeiska integrationen inte bör hindra något land att ha avvikande ambitioner och krav vad avser arbetsmiljön.

Vänsterpartiet kommunisterna konstaterar i sin motion U3 att arbetsmiljöerna är genomgående sämre i EG än i Sverige och att den svenska strävan till en avsevärd förbättring av de industriella arbetsmiljöerna skulle enligt (vpk) vid en harmonisering komma i direkt konflikt med EG-ländernas krav och interna politik.

Utskottet får i denna fråga ansluta sig till socialutskottets (SoU) yttrande vari anfördes följande:

SoU delar regeringens bedömning om vikten av internationell samverkan på arbetsmiljöområdet. Denna samverkan får, som anförts i propositionen, inte rubba den höga ambitionsnivån i fråga om en god arbetsmiljö. "Onödiga" handelshinder som orsakas av en specifik svensk organisation av arbetet på området bör emellertid undvikas. SoU vill vidare framhålla det angelägna i att berörda myndigheter och arbetsmarknadens parter bereds möjlighet att på ett tidigt stadium följa eller delta i standardiserings- och föreskriftsarbete.

I sammanhanget kan även erinras om att Sverige redan enligt gällande avtal med GATT och EFTA samt frihandelsavtal med EG har att överväga om tekniska föreskrifter som innebär handelshinder är nödvändiga för att skydda liv och hälsa (jfr SoU 1985/86:12 och 1986/87:14).

Härmed får yrkande 7 i motion U5 och yrkande 6 i motion U6 anses besvarade.

12. Ekonomiskt och monetärt samarbete

Propositionen (s. 100–110)

Ekonomisk politik

Sverige eftersträvar enligt regeringen en hög ambitionsnivå för internationellt ekonomisk-politiskt samarbete och verkar aktivt för en bättre samord-

ning och adekvat inriktning av den ekonomiska politiken. Tyngdpunkten för detta engagemang ligger i OECD och i IMF. De senaste årens arbete inom ramen för dessa organisationer på att stärka den multilaterala övervakningen av medlemsländernas ekonomiska politik och utveckling har därvid tillmätts särskild betydelse.

Som medlem i EFTA deltar Sverige aktivt i diskussioner i organisationens ekonomiska kommitté. Sedan år 1977 har Sverige också årligen informella diskussioner med EG-kommissionen rörande ekonomiska frågor. I dessa samtal, som främst rör kort- och medelfristiga konjunkturutsikter och valutafrågor, deltar finansdepartementet och riksbanken.

Vad gäller mer formellt samarbete har detta främst tagit sig uttryck i det tidigare svenska deltagandet i det s.k. ormsamarbetet. Sverige deltog i detta samarbete, som fungerade på i princip samma sätt som det nuvarande valutakurssamarbetet inom EMS, under tiden 1973–1977. Förutom de ursprungliga sex EG-länderna deltog också bl.a. Danmark och Norge. Sedan kurssamarbetet inom ramen för EMS startade år 1979 har man där diskuterat möjligheten att låta länder utanför EG delta i samarbetet, men hittills har detta inte aktualiserats.

Den svenska växelkurspolitiken, där kronans kurs knyts till ett genomsnitt av omvärldens valutakurser, den s.k. korgen, fungerar enligt regeringen bra. Det har också ansetts viktigt för vår trovärdighet att ändringarna ej företas i korgens konstruktion. Den kurspolitik som förs gör att Sverige i betydligt mindre utsträckning påverkas av de stora kast som sker i kurserna mellan de stora internationella valutorna. Svenska kronan påverkas heller inte av de periodvis återkommande spekulationerna om kursjusteringar inom EMS. Av dessa olika skäl har regeringen valt att inte söka någon form för anknytning till EMS.

Sverige deltar emellertid i det löpande informationsutbyte om utvecklingen på valutamarknaden som hålls mellan centralbankerna i EMS-länderna i vilket även centralbanker i ett antal andra industriländer medverkar. Vidare deltar riksbanken i de möten som hålls mellan centralbankerna inom ramen för G 10 i anslutning till månadmötena i Bank of International Settlements (BIS).

Kapitalrörelser

Den svenska valutaregleringen har i princip varit begränsad till kapitaltransaktioner i form av portföljinvesteringar. De senare kan sägas utgöra alla former av kapitaltransaktioner som inte resulterar i direktinvesteringar eller är knutna till utrikeshandeln. Bland portföljinvesteringar intar handeln med värdepapper en central plats liksom olika korta placeringar.

Den pågående liberalisering av valutaregleringen som riksdagen år 1986 ställt sig bakom tar sikte på att avveckla de delar av regleringen vilka inte är av central betydelse för penning- och valutapolitiken. Till den hårda kärna som undantas från avvecklingen hör placeringar i räntebärande papper och bankdepositioner. Dessa utgör kanaler för korta kapitalrörelser som styrs av räntenivåer och valutaförväntningar.

Det första större steget i denna process togs sommaren 1986 då kravet på att direkta investeringar skulle refinansieras utomlands avskaffades. Den

nyligen beslutade ökningen i valutainlåningars möjligheter att förvärva utländska aktier är början av ett andra steg i liberaliseringen, som siktar till att avskaffa alla restriktioner på förvärv av utländska aktier.

Ett tredje steg i liberaliseringsprocessen har också påbörjats genom att fastighetsinvesteringar nu tillåts enligt samma kriterier som direkta investeringar. En liberalisering av fastighetsinvesteringarna innebär att man i det internationella varu- och tjänsteutbytet bättre kan utnyttja svenska byggnads- och fastighetsföretags kunnande.

Enligt regeringen förbättrar en långsiktigt stark yttre och inre balans och förtroende för den ekonomiska politiken förutsättningarna för att man fullt ut skall tillgodogöra sig de positiva effekterna av den pågående liberaliseringen av valutaregleringen. Det är nödvändigt att den förbättring som under senare år ägt rum i budget- och bytesbalanserna åtföljs av en reduktion av pris- och löneökningarna. Om ökande obalanser på nytt skulle uppstå, får en uppbromsning i liberaliseringsprocessen dock inte ses som ett rimligt svar. I stället bör andra åtgärder sättas in, anser regeringen.

Det fortsatta liberaliseringsarbetet kommer enligt regeringen att drivas med sikte på att så långt som möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet för liberalisering av kapitalrörelser.

Finansiella tjänster

Enligt regeringen har det under senare år skett en utveckling mot ökad internationell konkurrens inom den finansiella tjänstesektorn. År 1985 öppnades möjlighet för utländska banker att etablera sig i Sverige genom dotterbanker. Samma år fick också utländska försäkringsbolag större möjligheter att driva verksamhet här genom att den tidigare gällande behovsprincipen då upphörde att gälla. Fr.o.m. år 1987 medges vidare svenska bankaktiebolag att etablera filial i utlandet.

Ett utländskt försäkringsbolag kan i dag driva verksamhet i Sverige – genom en generalagent eller genom ett svenskt dotterbolag – under i princip samma förutsättningar som ett svenskt försäkringsbolag. Svenska rättssubjekt har möjlighet att teckna försäkring – bortsett från trafikförsäkring – hos utländska försäkringsföretag oavsett om dessa har koncession i Sverige. Försäkringsverksamhetskommittén har i betänkanden, som framlagts under år 1987 (SOU 86:55 och 87:58), bl.a. lämnat förslag rörande utländska aktieförvärv i svenska försäkringsbolag samt om försäkringsmäklares rätt att – såvitt avser svenska försäkringstagares i Sverige lokaliserade risker – upphandla direktförsäkring hos försäkringsgivare utan svensk koncession.

Flera frågor befinner sig ännu på utredningsstadiet. En sådan fråga är om utländska banker skall få etablera sig i Sverige genom att öppna filial här. Kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06) kommer att ta upp frågan om utländska aktieförvärv i banker, finansbolag och fondkommissionsbolag samt frågan om etableringar i utlandet av andra finansinstitut än banker.

Även vad avser värdepappersmarknaderna, har det under de senaste åren skett betydande förändringar. Lagstiftningen har således ändrats flera gånger under 1980-talet för att anpassa den till de stora förändringar som skett på värdepappersmarknaden. Ny lagstiftning har också införts, t.ex. regler för insiderhandel med aktier. Dessa regler är redan föremål för

översyn inom värdepappersmarknadskommittén (Fi 1987:03), som också överväger frågor som bl.a. rör regler och tillsyn på värdepappersmarknaden, reglerna för fondbörsverksamhet och fondkommissionärernas verksamhet.

Enligt regeringen har Sverige i flera fall spelat en aktiv roll i det omfattande internationella samarbetet när det gäller finansiella tjänster. Eftersom handeln med sådana tjänster är mycket lätttröglig är det viktigt att få till stånd så långt möjligt enhetliga regler för handeln. Genom internationellt samarbete mellan övervakningsmyndigheter i olika länder ökar vidare möjligheterna att stävja olika former av missbruk inom tjänstehandelssektorn. Exempel härpå är otillåten insiderhandel med aktier o.d.

När det gäller det västeuropeiska samarbetet går det enligt regeringen inte att hävda generellt, utan ytterligare jämförande undersökningar, att den svenska lagstiftningen har andra syften eller innebär starkare restriktioner för den finansiella sektorn än EG:s regelverk. Sverige har enligt regeringen ett starkt intresse av att så långt det är möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet för att möjliggöra en enhetlig marknad för finansiella tjänster. Det är därvid en svensk önskan att det informationsutbyte som redan inletts mellan EG och EFTA skall leda till att konkreta samarbetsmöjligheter identifieras.

Det utredningsarbete som pågår i Sverige utgör enligt regeringens uppfattning såväl ett hinder som en fördel i detta sammanhang. Det utgör ett hinder i så måtto att man i avvaktan på resultatet därav kan ha svårt att ta ställning till vissa centrala frågor i samarbetet. Samtidigt kan det pågående utredningsarbetet också vara en fördel eftersom det möjliggör att på ett tidigt stadium belysa olika aspekter av ett utvidgat samarbete och att lägga fram förslag som underlättar sådant samarbete.

Skattefrågor

Den svenska mervärdeskatten bygger i huvudsak på samma principer som de europeiska mervärdeskattnerna. Vissa skillnader finns vad gäller det beskattningsbara området, bl.a. vad gäller beskattningen av energi och vissa tjänster. Skattenivån är också jämförelsevis hög. De svenska punktskattnerna skiljer sig både vad gäller nivåer och strukturer ofta kraftigt från vad som nu gäller inom olika EG-länder. Även beträffande resandebestämmelserna och vägtrafikskatten finns väsentliga skillnader mellan Sverige och EG.

För att förverkliga den gemensamma marknaden inom EG krävs en långtgående harmonisering av framför allt den indirekta beskattningen. Om Sveriges gränser mot EG skall öppnas på samma sätt, krävs även för svensk del en anpassning av både skattestruktur och skattenivåer. Det skulle exempelvis innebära behov av sänkningar av mervärdeskatten och flera punktskatter. En sådan anpassning till EG skulle enligt regeringen självfallet få omfattande ekonomiska återverkningar och kunna strida t.ex. mot svensk alkoholpolitik. Utan en sådan anpassning torde det dock inte vara möjligt att helt avskaffa gränshindren mot EG vad gäller varor, tjänster etc.

Sedan närmare två år pågår en genomgripande översyn av företagsbeskattningen inom ramen för utredningen (Fi 1986:06) om reformerad företagsbeskattning. En viktig del i detta arbete är att följa utvecklingen på företagsskatteområdet inom och utom Europa. Vid utformningen av ett framtida

företagsskattesystem måste enligt regeringen naturligtvis hänsyn tas till förhållandena i våra konkurrentländer. De internationella skattefrågor som aktualiseras vid transaktioner över gränserna kan i stor utsträckning hanteras med hjälp av dubbelbeskattningsavtalen.

Utskottet

Det närmare samarbete med EG som regeringen föreslår omfattar i hög grad även det ekonomiska området. En ökad rörlighet för människor, kapital, varor och tjänster kräver uppenbarligen en samordning av de regler som styr det ekonomiska livet. Regeringen är som framgår av propositionen inställd på att pröva vilka möjligheter det finns att minska skillnaderna mellan EG:s regler och Sveriges även på kapitalmarknadens och skattepolitikens område. Detta är emellertid fråga om en lång process.

Finansutskottet behandlar i sitt yttrande över propositionen och motionerna fyra områden, nämligen ekonomiskt-politiskt samarbete, kapitalrörelser, valutasamarbete och finansiella tjänster.

I fråga om ekonomiskt samarbete föreslås i motion U5 (c) att den svenska regeringen bör initiera ett gemensamt västeuropeiskt forum för ekonomiskt samarbete. Som skäl anförs bl.a. att de små europeiska länderna bättre skulle kunna göra sig gällande i en sammanslutning som inte domineras av USA och Japan, såsom fallet är i OECD.

Finansutskottet ställer sig tveksamt till förslaget, bl.a. med motiveringen att det inte är en nackdel om också de ekonomiska stormakterna deltar i samrådet och att inrättande av ett västeuropeiskt organ skulle kunna leda till dubbelarbete.

Utskottet delar denna uppfattning. Det kan därutöver tilläggas att ett samråd i ekonomiska frågor mellan de västeuropeiska länderna på längre sikt skulle kunna bli en följd av det närmare samarbete mellan EG och EFTA-länderna som vi hoppas skall komma till stånd.

Med det anförda får yrkande 13 i motion U5 (c) anses besvarat.

Såväl i motion U6 (fp) som i motion U7 (m) föreslås att den svenska valutaregleringen skall avskaffas.

Som framgår av finansutskottets yttrande på denna punkt har valutaregleringen gradvis liberaliserats under senare år. En fortsatt liberalisering bör drivas med sikte på att så långt möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet för liberalisering av kapitalrörelser. Finansutskottet är emellertid inte berett att förorda att valutaregleringen helt avvecklas. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker därför yrkande 12 i motion U7 och ifrågasvarande del av yrkande 5 i motion U6 (fp).

En ökad handel med finansiella tjänster av olika slag och etablering av banker och försäkringsbolag förutsätter en fortsatt liberalisering av valuta-regleringen. I motion U6 heter det bl.a. att Sverige bör erbjuda en öppen bank- och försäkringsmarknad i förhållande till EG.

Finansutskottet har inga erinringar mot de allmänna synpunkter som framförs i motionerna men erinrar om att området finansiella tjänster är berört av flera pågående utredningar.

Utrikesutskottet delar de synpunkter som framförs i finansutskottets yttrande. Som framhålls i propositionen har Sverige ett starkt intresse av att

så långt det är möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet även på marknaden för finansiella tjänster. Fortsatta utredningar och kontakter med EG får avgöra den närmare utformningen av samarbetsmöjligheterna på detta område.

Återstående del av yrkande 5 i motion U6 (fp) samt yrkande 12 i motion U5 (c) får härmed anses besvarade.

Det föreslås i motion U7 (m) att Sverige skall anknyta till valutasamarbetet inom EG, European Monetary System (EMS).

Som framgår av finansutskottets yttrande och av propositionen deltar inga utanförstående länder i EMS. Inte heller alla EG-medlemmar deltar i detta samarbete.

Syftet med EMS är dels att skapa en fast växelkurs för de enskilda medlemsländernas valutor, dels att skapa ett område i vilket de olika ländernas valutor är stabila i förhållande till varandra. EMS-valutorna är fastlagda i förhållande till varandra inom ett visst intervall. Storbritannien, Grekland, Spanien och Portugal deltar inte. Valutasamarbete av detta slag är i sin tur en förutsättning för fortsatta steg mot en europeisk valutaunion.

Sverige har för sin del valt att knyta kronkursen till en korg av ett antal valutor. Därigenom uppnås en förhållandevis fast växelkurs i förhållande till genomsnittet av dessa valutor, vilket motsvarar det första syftet med EMS. EG-valutorna svarar för den övervägande delen av den svenska valutakorgens vikt.

Utskottet delar finansutskottets bedömning att det nu inte är aktuellt att söka inträde i EMS. Därmed avstyrks yrkande 11 i motion U7 (m).

Även på skatteområdet är Sverige inställt på att vidta sådana åtgärder att en nära anknytning till den inre marknaden blir möjlig. Som framgår av skatteutskottets yttrande pågår utredningar om företagsbeskattningen och om den indirekta beskattningen som bl.a. har syftet att studera EG:s regler. Det är ännu för tidigt att ange närmare vilka förändringar av skattestrukturer och skattenivåer som kan bli erforderliga för att uppnå det samarbete vi önskar.

I motionerna berörs skattefrågorna endast i två konkreta avseenden. Det gäller kilometerskatten (yrkande 14 i motion U5 (c)) och den svenska beskattningen på alkohol (motion U2). I den senare motionen föreslås att området alkohol och tobak av sociala och medicinska skäl undantas från integrationsarbetet.

Utskottet instämmer i social- och skatteutskottens synpunkt att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska skattepolitiken på alkoholens och tobakens område inte bör försvagas genom ett samarbete med EG. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att få förståelse för dessa synpunkter i kommande kontakter med EG, där det också finns en opinion som alltmer uppmärksammar tobaksrökningens och alkoholbrukets skadliga verkningar. Utskottet kan emellertid inte förorda att alkohol- och tobaksbeskattningen redan i utgångsläget undantas från integrationsarbetet.

Motion U2 får därmed anses besvarad.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion So404 vari föreslås att Sverige skall samarbeta med EG-länderna kring en gemensam strategi för

att begränsa tobaksskadorna och bekämpa cancer.

UU 1987/88:24

Som framgår av socialutskottets yttrande bedrivs det inom EG ett relativt omfattande arbete som syftar till att begränsa tobakskonsumtionen. EG-kommissionen har också framlagt ett handlingsprogram mot cancer. Utrikesutskottet ser för sin del inget hinder mot att Sverige på olika sätt deltar i detta samarbete, i enlighet med intentionerna i motion So409. Yrkande 1 i motion So409 får därmed anses besvarat.

Utskottet ansluter sig även till skatteutskottets synpunkter vad beträffar kilometerskatten och erinrar om att den framtida utformningen av vägtrafikbeskattningen i Europa ännu inte är avgjord. Också detta område bör således kunna bli föremål för fortsatta kontakter mellan EG och Sverige. Därmed får yrkande 14 i motion U5 (c) anses besvarat.

13. Personers rörlighet. Utbildnings- och ungdomsfrågor

Propositionen (s. 111–113)

EG:s satsningar på ökad akademisk rörlighet mellan medlemsländerna (ERASMUS) kan enligt regeringen få konsekvenser för Sverige. Svenska universitet och högskolor kan få svårigheter att öka utbytet med EG-länderna om dessa prioriterar det interna utbytet. Sverige är därför angeläget om samarbete med EG inom detta område.

Aktiviteterna inom COMETT-programmet gör att företag i EG-länderna kan bli mindre intresserade att ställa platser till förfogande för sådana studerande som inte har stipendier från EG. Utbytet av praktikplatser mellan EG-länderna och övriga Europa kan därefter minska, vilket givetvis skulle innebära nackdelar för svenska studerande. Även inom detta område har EFTA-länderna anmält sitt intresse för ett samarbete med EG.

Det är enligt regeringen angeläget att Sverige noga följer det arbete som bedrivs inom EG för att få till stånd önskesidiga erkännanden av examina. Av särskilt intresse är de kriterier som EG beslutar sig för att använda vid värderingen av olika länders högre utbildning.

Svenska myndigheter överväger för närvarande vilka konsekvenser EG-kommissionens förslag till ungdomsutbytesprogram kan få för svensk del och för europeiskt ungdomsutbyte i övrigt. En viktig utgångspunkt för dessa överväganden är att bevara ungdomsorganisationernas medinflytande i det internationella samarbetet.

Motioner

I moderata samlingspartiets motion U7, i folkpartiets motion U6 och i motion U524 betonas vikten av att svenska ungdomar kan delta i det utvidgade ungdoms- och studerandeutbytet inom EG. Den svenska politiken borde vara mer aktiv på detta område, anser motionärerna. Ökade utlandskontakter är väsentliga för att vidmakthålla utbildningskvaliteten vid svenska universitet, anser moderaterna. Uppläggningsen måste enligt m vara att den högre utbildningen i Sverige grundas på ett europeiskt synsätt i framtiden.

Folkpartiet understryker i sin motion att ett av syftena med den västeuropeiska integrationen är att stärka den europeiska gemenskapskänslan inte minst bland ungdomen. Det är väsentligt för Sverige att inte hamna helt utanför det europeiska samarbetet vad gäller vidgat student- och praktikanutbyte i Europa. Detsamma gäller ömsesidigt erkännande av examina.

Folkpartiet anser i U6 att samordningen med EFTA avseende student- och praktikanutbytet är väsentligt men att denna inte bör hindra kompletterande svenska åtgärder i syfte att redan nu ge ett stort antal svenska studenter ekonomiska möjligheter att förlägga en del av sina studier till ett EG-land.

Moderata samlingspartiet anser att regeringen bör tillse att tillgängliga medel för regeringens medverkan i ERASMUS kan realiseras under kommande budgetår. Även m betonar arbetet med att fastställa gemensamma examenskrav.

Centerpartiet anser i motion 5 att samarbetet såväl på detta område som avseende svenskt deltagande i ERASMUS och COMETT bör omfatta alla EFTA- och EG-länder.

I motion Ub806 (m) framförs att det är angeläget att få till stånd en anslutning av EFTA-länderna till EG-ländernas forskning och utbildningsprogram. Den svenska regeringen bör enligt m utarbeta en strategi och verka för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s samarbetsprogram. I motion N150 betonas behovet av att den vetenskapliga kompetensen avseende EG förstärks vid de svenska högskolorna samt att forskningsråden initierar en sådan kompetensupbyggnad.

Utskottet

Det är enligt utskottets uppfattning ytterst viktigt att svenska ungdomar blir delaktiga av EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT. Utskottet delar den oro som framförs i propositionen, i motionerna samt i yttrandet från utbildningsutskottet om att svenska ungdomar riskerar att inte få samma förutsättningar som studenter i EG-länderna att under sina studier knyta kontakter med studenter, lärare och forskare i andra länder.

Det är därför angeläget att EFTA-länderna får möjlighet att på ett fullvärdigt sätt anslutas till EG:s samarbetsprogram på detta område. Utskottet välkomnar den möjlighet för EFTA-länderna att få medverka i COMETT som synes öppnas. Det är utskottets förhoppning att samma möjlighet skall kunna förverkligas vad gäller ERASMUS och att regeringen till dess fortsätter ett aktivt förberedelsearbete såväl inom ramen för EFTA-EG som bilateralt. Här ingår enligt utskottets uppfattning även åtgärder för att göra studier i vår land lockande för studenter från EG-länderna.

En utgångspunkt härvidlag kan vara bl.a. de diskussioner som för närvarande pågår inom Europarådet beträffande utbyte av studerande, lärare och forskare samt det arbete som Europarådet är engagerat i för att öka kontakterna mellan ungdomar i olika länder. Utbildningsutskottet (UbU) tar upp detta i sitt yttrande. UbU nämner vidare den handlingsplan som utarbetats av Nordiska rådets ministerråd, vari ingår ett förslag om ett nordiskt utbytesprogram för lärare och studerande (NORDPLUS).

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motionerna U6 (fp) och U7 (m) om värdet att få till stånd ömsesidigt erkännande av examina i Sverige och i EG-länderna. Det ligger som framförs i U6 ett stort allmänskulturellt värde i att möjligheten står öppen för svenskar att arbeta i andra länder och därigenom skaffa sig erfarenheter och kontakter.

Vi bör därför från svensk sida enligt utskottets uppfattning på samma sätt som sker inom EG sträva efter ett system för ömsesidigt erkännande av examina.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att Sverige noga följer arbetet på detta område. Av särskilt intresse är här kriterier för värderingen av den högre utbildningen vilket även påpekas i propositionen och i motion U7. Likaså är det betydelsefullt att uppläggningsen av den högre utbildningen grundas på ett europeiskt synsätt.

Sverige har en stor värdegemenskap med länderna i Västeuropa. Utskottet betonar frågans vikt och utgår från att regeringen fortsätter arbetet på ett svenskt deltagande i EG:s kultur och utbildningspolitiska samarbete.

I detta sammanhang får utskottet vad avser yrkandet i motion N150 om kompetensuppbyggnad i EG-kunskap vid de svenska högskolorna. anför följande: Utskottet delar vad som framförs i motionen om behoven för svenska företag att tillägna sig kunskap för att kunna dra nytta av och anpassa sig till den inre marknaden. Enligt vad som framgår av propositionen och näringsutskottets yttrande pågår inom regeringskansliet arbete på att öka och förbättra informationen runt EG och Europafrågorna. Regeringen kommer enligt vad som framförs i propositionen bl.a. att initiera en bred informationsverksamhet om det västeuropeiska integrationsarbetet.

Genom att skapa ett råd för Europafrågor till vilket har inbjudits representanter för näringslivet och löntagarorganisationerna är det vad utskottet förstår, också regeringens avsikt att ge tillfälle till informationsutbyte och konsultationer om utformningen av den framtida Europapolitiken.

Vad gäller kompetensuppbyggnaden vid universiteten och högskolorna är det utskottets uppfattning att det vore värdefullt om dessa själva tar erforderliga initiativ för att anpassa sin kompetensuppbyggnad till de krav som den ökade internationaliseringen ställer.

Härmed får yrkande 6 i motion N150 anses besvarat.

Vad gäller yrkandet i motion U6 (fp) om att underlätta utbytet mellan europeiska och svenska ungdomar där folkpartiet särskilt tar upp lågpristurism som är speciellt inriktad på ungdomar anför kulturutskottet i sitt yttrande att vissa konkreta åtgärder härvidlag vidtagits på europeisk bas.

Enligt kulturutskottet (KrU) lanserade den franska regeringen år 1985 ett s.k. ungdomskort som berättigar till rabatter på bl.a. resor, kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter. Vid 1985 års europeiska ungdomsministerkonferens antogs en rekommendation om att Europarådet skulle låta undersöka möjligheterna att införa ett europeiskt ungdomskort. Frågan kommer enligt vad KrU inhämtat att tas upp under våren 1988 dels vid en av den franska regeringen arrangerad konferens, dels vid en ungdomsministerkonferens i Europarådets regi. Inför dessa konferenser pågår enligt vad KrU inhämtat inom regeringskansliet ett beredningsarbete i samråd med bl.a. svenska ungdomsorganisationer och berörda organ på turistområdet.

Utskottet ansluter sig till KrU:s yttrande men vill därtill understryka betydelsen av att arbetet för en ökad rörlighet för människor i Europa i särskilt hög grad har ungdomarna i åtanke. I propositionens inledning konstaterar regeringen att vi har våra kulturella och historiska rötter i Europa. Regeringen konstaterar också att utvecklingen i vår europeiska omvärld också är av stor betydelse när vi skall utforma dagens och morgondagens politik. I detta spelar de som i dag är ungdomar en avgörande roll. Det är även genom dem som det vidare överbryggade Europa skall kunna skapas som är ett av målen för svensk Europapolitik.

Med det ovan anförda får yrkandena 11 i motion U5 (c), yrkandena 1 och 2 i motion U6 (fp), yrkande 17 i motion U7 (m), yrkande 3 i motion U524, samt yrkande 30 i motion Ub806.

14. Arbetsmarknadspolitiska frågeställningar

Propositionen (s. 113–117)

Den sysselsättningspolitiska målsättningen enligt Romfördraget har uttryckts så, att varje medlemsstat skall föra en ekonomisk politik som säkerställer en hög sysselsättning. Målet för den svenska sysselsättningspolitiken är mer långtgående, och i fråga om praktisk politik för att uppnå målen är skillnaderna högst betydande. Den svenska arbetsmarknadspolitikens instrument är inte unika i Västeuropa. Omfattningen av insatserna är däremot utan jämförelse. Romfördraget innehåller inga föreskrifter som hindrar att arbetsmarknadspolitiska åtgärder och särskilt riktade insatser används.

I Sverige är invandringen från icke-nordiska länder reglerad, bl.a. på grund av risken för att en fri invandring skulle försvåra möjligheterna att fullfölja målen för arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken över huvud taget. En oreglerad invandring skulle dessutom försvåra möjligheterna att bereda sysselsättning åt de grupper på den svenska arbetsmarknaden som har störst svårigheter att finna arbete. Det rör sig särskilt om äldre, kvinnor, handikappade samt flyktingar och tidigare invandrade personer. Vidare befaras att en fri invandring skulle omöjliggöra ambitionen att tillförsäkra den invandrade arbetskraften samma anställningsförhållanden och levnadsstandard i övrigt som den inhemska arbetskraften.

Ett antagande av EG:s regler för arbetskraftens fria rörlighet skulle enligt regeringen medföra att Sverige inte längre har möjlighet att reglera invandringen av medborgare från de länder som är medlemmar i EG. Medborgare i EG skulle i princip få samma rätt att resa till Sverige och här söka arbete som medborgare i de nordiska länderna nu har.

Från svensk synpunkt är det enligt regeringen mycket väsentligt att den fria nordiska arbetsmarknaden kan bestå även efter en eventuell anslutning till den europeiska arbetsmarknaden. Önskemålet om att bevara den fria nordiska arbetsmarknaden delas av de övriga nordiska länderna.

Att inordna den svenska socialförsäkringslagstiftningen i EG:s regelsystem skulle kräva betydande förändringar av den svenska lagstiftningen, i första hand vad avser folkpensioner. EG:s regelsystem tillåter nämligen inte någon positiv särbehandling av ett lands egna medborgare på socialförsäk-

ringsområdet och kräver i princip att pensioner skall utgå på samma villkor var inom EG förmånstagaren än är bosatt.

Sverige har hittills löst samordningsproblemen på socialförsäkringsområdet genom särskilda bilaterala konventioner, vilka i stor utsträckning är inspirerade av Gemenskapens regelsystem, men likväl på flera områden innehåller betydande avvikelser från detta.

Enligt regeringen skulle en anslutning till EG:s nuvarande regler om arbetskraftens fria rörlighet under normala förhållanden sannolikt knappast innebära någon risk för arbetskraftsomflyttningar i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden. Det gäller såväl invandring till som utvandring från Sverige. Om allvarigare risker uppstår för sysselsättning eller levnadsstandard i en medlemsstat finns enligt regeringen vissa möjligheter att begränsa den fria invandringen från andra EG-länder genom att information lämnas via de offentliga arbetsförmedlingarna om arbetsmarknadssituationen i det berörda landet.

Utvecklingen inom EG:s arbetsmarknad bekräftar tidigare erfarenheter, anser regeringen. Trögheten i arbetskraftens rörlighet är stor. Det gäller redan inom ett land men i ännu högre grad mellan länder, där språksvårigheter, skillnader i utbildning etc., tillstöter. Oftast räcker inte ens kraftiga löneskillnader eller mycket stora skillnader i arbetslöshet för att stimulera till flyttning. I detta sammanhang är det av vikt att berörda svenska myndigheter och organisationer nära följer det harmoniseringsarbete som sker inom EG vad avser behörighets- och legitimationskrav för vissa yrkesgrupper, exempelvis inom hälso- och sjukvårdsområdet.

I det här sammanhanget bör man enligt regeringen hålla i minnet att den samstämmiga erfarenheten från de fem nordiska länderna är att, vid sidan av historiska och språkliga rötter, ingenting har haft så stor betydelse för samhörigheten i Norden som möjligheterna att fritt flytta och ta arbete. Regeringen anser att Sverige därför bör, sedan vissa ytterligare frågor belysts, vara öppen för att pröva om denna möjlighet kan vidgas också i ett bredare västeuropeiskt perspektiv.

Motioner

I sin motion U5 konstaterar centerpartiet att det inom EG återspeglas samma grundmönster som i Norden vad gäller att koppla sociala trygghetsåtgärder till den gemensamma arbetsmarknaden. Centerpartiet drar slutsatsen att det finns förutsättningar för samarbete mellan Norden och EG. Centerpartiet delar därvidlag propositionens positiva syn men konstaterar att spörsmålen inte är tillräckligt klarlagda för ett ställningstagande. Angelägenheten av att Danmark blir kvar inom den nordiska passfrihetens ram understryks.

Centerpartiet anser vidare att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att kartlägga och bereda frågor som terrorism och narkotikasmuggling, invandring och flyktingpolitik samt en gemensam arbetsmarknads funktion och effekter under onormala förhållanden m.m.

Folkpartiet konstaterar i sin motion U6 att Sverige löper en uppenbar risk att i betydande grad hamna utanför EG-samarbetet på tjänsternas område. Folkpartiet anser att propositionen inte ger någon samlad bedömning av hur

Sverige skall agera på detta område och framhåller det synnerligen angelägna i att Sveriges EG-samarbete på bred front utvecklas till att också innefatta tjänsterna. Moderata samlingspartiet anser i sin motion U7 att Sverige måste sträva efter att svenska medborgare kan erhålla samma rättigheter och skyldigheter som gäller för medborgare från EG-länder när de vistas i andra EG-länder. Detta bör i första hand göras genom att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden ansluts till EG:s gemensamma arbetsmarknad.

Centerpartiet tar i sin motion även upp frågan om hindren mot s.k. nyckelpersoner, dvs. personer med ledande ställning eller med specialistkompetens vid utförande av leveranser i form av entreprenader, installationer eller inbegripna service och reparationstjänster. Det är angeläget att problem i dessa avseenden löses med förtur och att frågan tas upp från svensk sida med sikte på en bred ömsesidig lösning, anser centern.

Utskottet

I sitt yttrande konstaterar arbetsmarknadsutskottet (AU) att sysselsättningsfrågorna ägnas betydande uppmärksamhet inom EG. EG-rådet har bl.a. fastslagit att uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att bidra till att öka sysselsättningen och att reducera arbetslösheten. En bättre integration av arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik har ansetts vara särskilt viktig. För att ge parterna möjlighet att aktivt påverka utformningen av sysselsättningspolitiken har en kommitté med rådgivande ställning knutits direkt till Rådet.

I Romfördraget anges den sysselsättningsmässiga målsättningen vara att varje medlemsstat skall införa en ekonomisk politik som säkerställer en hög sysselsättning, anför AU. Målet för den svenska sysselsättningspolitiken är, som också framhålls i propositionen, mer långtgående. Här utgör målet arbete åt alla en grundsten i den ekonomiska politiken. De arbetsmarknadspolitiska insatserna har också hittills haft en större omfattning än i Västeuropa i övrigt. Romfördraget innehåller emellertid inga föreskrifter som hindrar att arbetsmarknadspolitiska åtgärder och särskilt riktade insatser görs. Ett stort antal initiativ provas, inte minst för att komma till rätta med ungdoms- resp. långtidsarbetslösheten.

Arbetsmarknadsutskottet tar i sitt yttrande upp de olika känsliga överväganden som hänger samman med en svensk anslutning till den europeiska arbetsmarknaden. Häri ingår de skäl som ligger till grund för den reglering av invandringen till Sverige från icke-nordiska länder som finns i dag. Samma aspekter framförs i propositionen. I propositionen och i AU:s yttrande konstateras att ett antagande av EG:s regler för arbetskraftens fria rörlighet skulle medföra att Sverige inte längre hade möjlighet att reglera invandringen av medborgare från de länder som är medlemmar i EG. Medborgare i EG skulle i princip få samma rätt att resa till Sverige och här söka arbete som medborgare i de nordiska länderna nu har.

Samtidigt konstateras i propositionen och i AU:s yttrande att trögheten i arbetskraftens rörlighet också inom EG:s arbetsmarknad är stor. Trögheten gäller i synnerhet mellan länder, där t.ex. språksvårigheter och skillnader i utbildningen tillstötter. En anslutning till EG:s nuvarande regler om arbets-

kraftens fria rörlighet skulle därför enligt AU under normala förhållanden sannolikt knappast innebära någon risk för arbetskraftsinflyttningar i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet delar denna uppfattning. Samma slutsats och i ännu mer bestämd form drogs vid det öppna förhör som utskottet hade den 1 mars rörande Sverige och den europeiska integrationen med bl.a. representanter för de olika arbetsmarknadsorganisationerna: Här sades att en anslutning till EG:s nuvarande regler om arbetskraftens fria rörlighet under normala förhållanden enligt vad som kan bedömas inte skulle innebära att svårigheter skulle uppstå på den svenska marknaden.

Under 1990-talet räknar man med inom EG med ett ökande överskott på arbetskraft, medan prognoserna samtidigt visar på det omvända i Sverige. Detta förhållande, anför AU, kan i och för sig tala för en integration med den europeiska arbetsmarknaden.

Utskottet delar denna uppfattning och kan för sin del endast understryka vikten av arbetskraftens fria rörlighet.

Det finns en rad olika frågor rörande t.ex. konsekvenser inom socialförsäkringsområdet, det yttre gränsskyddet, arbetsrättsliga frågor, samt frågor som rör de svenska ambitionerna på arbetsmarknadspolitikens och jämställdhetens område som måste beaktas i en diskussion mellan Sverige och EG. Såväl AU som SfU tar upp dessa frågor i sina yttranden.

Utskottet får i detta sammanhang ansluta sig till propositionen vari anföras att dessa frågor är tekniska och bör i stor utsträckning vara överkomliga. De har dock onekligen samband med vissa grundläggande värderingar för den svenska social- och arbetsmarknadspolitiken.

Med hänsyn till fördelarna som en europeisk marknad skulle innebära är det utskottets uppfattning att dessa frågor kommer att kunna lösas. Även AU framhåller i sitt yttrande de fördelar för Sverige som en europeisk arbetsmarknad kan innebära. I enlighet med motion U6 (fp) och U7 (m) konstaterar AU att det är viktigt för svenskt näringsliv både att svenskar kan tjänstgöra utomlands och att utländsk personal kan arbeta i Sverige. Goda möjligheter för svenska medborgare att för en tid ta anställning i företag i EG-länderna bör vara till gagn inte bara för individen utan för riket i stort. Detta gäller inte minst, som sägs i motion U6, på tjänsteområdet.

Utskottet kan konstatera att de viktiga frågorna om terrorism, narkotika-smuggling etc. behandlas inom regeringskansliet, bl.a. av beredningsgruppen för EG-frågor och fackdepartementen. Nordiskt samråd äger rum i dessa frågor.

Utskottet finner därför inget behov för en särskild utredning som krävs i motion U5 (c).

Utskottet anser att det är väsentligt att den fria nordiska arbetsmarknaden kan bestå vid en närmare anknytning till den europeiska arbetsmarknaden. Frågor i anslutning här till bör därför tas upp både nationellt och i ett nordiskt sammanhang. Sveriges närmande till EG kan inte ses skilt från det nordiska samarbetet och de förpliktelser som vi åtagit oss där anser utskottet. Detta innebär att man inom det nordiska samarbetet kommer att följa och analysera den inre marknadens utveckling och se vad den betyder för det nordiska samarbetet och även vad det nordiska samarbetet kan bidra med.

Utskottet har erfarit att en beredningsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet kommer att följa utvecklingen inom EG och även frågor som rör gränskontrollen. Dessa mer övergripande frågor bör emellertid inte hindra att man även under arbetets gång bilateralt eller genom Norden eller EFTA tar upp angelägna frågor som rör nyckelpersoners och medflyttande make/maka.

Med det ovan anförda får yrkandena 15 och 16 i motion U5 (c) yrkande 4 i motion U6 (fp) samt yrkande 8 i motion U7 (m) anses besvarade.

UU 1987/88:24

15. Social och kulturell integration

Utskottet

I motion U5 (c) framhålls att den i vid bemärkelse sociala dimensionen uppmärksammas och hävdas i den pågående integrationen mellan EFTA och EG. Centerpartiet vill särskilt betona sysselsättningen, miljön samt former för hur socialt betingade värderingar fortlöpande skall kunna göra sig gällande. Centerpartiet konstaterar att samarbetet inom EFTA och med EG hittills har dominerats av varuhandel som huvudsakligen föranlett kontakter på regerings- och myndighetsnivå. När samarbetet breddas och får konkret innehåll på en rad områden anser c det angeläget att också företrädare för fackliga organisationer, olika slags intresseorganisationer och för arbetsmiljö- och konsumentintressen bereds insyn och påverkan i europeiska organ och institutioner. Arbetet bör ges motsvarande förankring på svensk botten, anser c. Moderata samlingspartiet tar upp samma fråga i sin motion U7.

Även i motion U524 betonas den sociala och kulturella integrationen med Europa.

Utskottet delar i allt väsentligt de synpunkter vad gäller den sociala dimensionen som framförs i motion U5 och vill i detta sammanhang ansluta sig till vad som framförs i propositionen om att regeringen i det fortsatta arbetet måste hävda och utveckla de resultat som har uppnåtts i Sverige när det gäller skydd för hälsa, miljö och säkerhet. Regeringen konstaterar att vi inte får underskatta möjligheterna att hävda våra intressen. För det första ligger andra europeiska länder lika långt framme som Sverige på många områden och ibland före. För det andra skall EG i vissa fall inskränka sig till att fastställa en miniminivå. För det tredje behandlas en del av dessa frågor i europeiska standardiseringsorgan, där Sverige är medlem och alltså kan delta i arbetet på likställda villkor. Dessutom medger EG:s regler att ett medlemsland under vissa förutsättningar kan göra avsteg från gemensamma regler i sådana fall som medlemslandet bedömer som särskilt känsliga. För icke-medlemmar torde samma möjligheter föreligga.

Vad gäller kontakten mellan organisationer m.m. med EG, får utskottet anföra att sådana kontakter redan förekommer. LO och TCO är anslutna till Europafacket. SAF och Industriförbundet tillhör UNICE som fullvärdiga medlemmar. Inom gemenskapen pågår en diskussion mellan EG-kommissionen och konsumentorganisationerna om hur konsumentinflytande i standardiseringsorganen CEN och CENELEC skall kunna förstärkas. I denna diskussion har även EFTA-länderna inbjudits delta. Även mellan andra svenska organisationer och deras motsvarigheter i Europa pågår ett samarbete.

Härmed får yrkande 3 i motion U5 (c) och ifrågavarande del i yrkande 2 i motion U7 (m) anses besvarade. UU 1987/88:24

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet*

att riksdagen med anledning av propositionens riktlinjer och yrkande 1 i motion 1987/88:U5, yrkandena 7 och 8 i motion 1987/88:U6, ifrågavarande del av yrkande 2 i motion 1987/88:U7, motion 1987/88:U522 samt yrkandena 1 och 6 i motion 1987/88:U524 samt med avslag på yrkandena 1 och 2 i motion 1987/88:U3 och yrkande 1 i motion 1987/88:U7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *samarbetet inom Norden och inom EFTA*

att riksdagen förklarar motion 1987/88:U4, yrkande 2 i motion 1987/88:U5 samt yrkandena 3 och 4 i motion 1987/88:U7 besvarade med vad utskottet anfört,

3. beträffande *fördjupade kontakter med EG-parlamentet*

att riksdagen förklarar yrkande 5 i motion 1987/88:U7 besvarat med vad utskottet anfört samt avslår yrkande 2 i motion 1987/88:U524,

4. beträffande *en parlamentarisk delegation*

att riksdagen förklarar yrkande 17 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört.

5. beträffande *informationsverksamhet*

att riksdagen förklarar yrkande 6 samt ifrågavarande delar av yrkande 2 i motion 1987/88:U7 besvarade med vad utskottet anfört,

6. beträffande *analys av svensk industristruktur*

att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1987/88:U6 besvarat med vad utskottet anfört,

7. beträffande *tullunion*

att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1987/88:U7 och yrkande 5 i motion 1987/88:U524 besvarade med vad utskottet anfört,

8. beträffande *veterinär- och växtskydd*

att riksdagen förklarar yrkande 6 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

9. beträffande *harmonisering av svensk lagstiftning med EG*

att riksdagen förklarar yrkande 18 i motion 1987/88:U7 besvarat med vad utskottet anfört,

10. beträffande *redovisning av lagar och regler inom EG vid svensk lagstiftning*

att riksdagen förklarar yrkande 19 i motion 1987/88:U7 besvarat med vad utskottet anfört,

11. beträffande *EG-samarbete på jordbruks- och livsmedelsområdena*

att riksdagen förklarar yrkande 5 i motion 1987/88:U5 besvarade med vad utskottet anfört.

12. beträffande *regionalpolitiken*

att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

13. beträffande *utländska förvärv av svenska företag*

att riksdagen avslår yrkandena 9 och 10 i motion 1987/88:U7 samt yrkande 5 i motion 1987/88:N303,

14. beträffande *harmonisering av bestämmelserna på transportområdet*

att riksdagen förklarar yrkande 8 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

15. beträffande *den internationella mediapolitiken*

att riksdagen förklarar yrkande 9 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

16. beträffande *internationell mediapolitik*

att riksdagen avslår yrkande 20 i motion 1987/88:U7,

17. beträffande *deltagande i det europeiska forsknings- och utvecklingsarbetet*

att riksdagen förklarar yrkande 10 i motion 1987/88:U5, ifrågavarande del i yrkande 2 samt yrkandena 13, 14 och 16 i motion 1987/88:U7, yrkande 4 i motion 1987/88:U524 samt motion 1987/88:U523 besvarade med vad utskottet anfört,

18. beträffande *samarbetet på miljöområdet*

att riksdagen förklarar yrkande 7 i motion 1987/88:U5 och yrkande 6 i motion 1987/88:U6 besvarade med vad utskottet anfört,

19. beträffande *västeuropeiskt forum för ekonomiskt samarbete*

att riksdagen förklarar yrkande 13 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

20. beträffande *avveckling av valutaregleringen*

att riksdagen avslår yrkande 12 i motion 1987/88:U7 och ifrågavarande del i yrkande 5 i motion 1987/88:U6,

21. beträffande *finansiella tjänster m.m.*

att riksdagen förklarar yrkande 12 i motion 1987/88:U5 samt ifrågavarande del av yrkande 5 i motion 1987/88:U6 besvarade med vad utskottet anfört,

22. beträffande *svensk anknytning till EMS*

att riksdagen avslår yrkande 11 i motion 1987/88:U7,

23. beträffande *tobaks- och alkoholfrågor*

att riksdagen förklarar motion 1987/88:U2 och yrkande 1 i motion 1987/88:So409 besvarade med vad utskottet anfört,

24. beträffande *översyn av kilometerskatten*

att riksdagen förklarar yrkande 14 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anfört,

25. beträffande *utbildnings- och ungdomsfrågor*

att riksdagen förklarar yrkande 11 i motion 1987/88:U5, yrkandena 1 och 2 i motion 1987/88:U6, yrkande 17 i motion 1987/88:U7, yrkande 6 i motion 1987/88:N150, yrkande 3 i motion 1987/88:U524 samt yrkande 30 i motion 1987/88:Ub806 besvarade med vad utskottet anfört,

26. beträffande *gemensam europeisk arbetsmarknad*
att riksdagen förklarar yrkande 15 i motion 1987/88:U5, yrkande 4 i motion 1987/88:U6 och yrkande 8 i motion 1987/88:U7 besvarade med vad utskottet anförde,

27. beträffande *parlamentarisk utredning om arbetsmarknadsfrågor*
att utskottet förklarar yrkande 16 i motion 1987/88:U5 besvarat med vad utskottet anförde,

28. beträffande *den sociala dimensionen*
att utskottet förklarar ifrågavarande del i yrkande 2 i motion 1987/88:U7 och yrkande 3 i motion 1987/88:U5 besvarade med vad utskottet anförde,

Stockholm den 21 april 1988

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Margaretha af Ugglas (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööv (s), Anita Bråkenhielm (m), Bengt Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Gunnar Hökmark (m), Nils T Svensson (s), Britta Hammarbacken (c) Maria Leissner (fp), Hadar Cars (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. En svensk Europapolitik (mom. 1)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Som framgått av" och på s. 56 slutar med "anses besvarade" bort ha följande lydelse:

Frågan om Sverige och den västeuropeiska gemenskapen berör i grunden vår nationella självbestämmanderätt och självständighet. Om detta avgörande faktum förs det ingen diskussion i regeringens proposition. Denna grundläggande aspekt avfärdas med det välkända påståendet att Sveriges alliansfrihet för att säkra en neutral position omöjliggör ett svenskt medlemskap i EG. På samma lättvindiga sätt kommenterades frågan av statsrådet Anita Gradin vid utrikesutskottets öppna sammanträde med orden "Vår neutralitet bestämmer vi själva." Därmed anses allt klarlagt och diskussionen avslutad. På detta enkla men försåtliga sätt undviker regeringen att diskutera och klarlägga vilka verkningar det nu föreliggande förslaget kommer att få för Sveriges möjligheter att upprätthålla en alliansfri politik. Utrikesutskottet har vid sin behandling av frågan inte haft tillgång till något yttrande från försvarsutskottet. Detta är beklagligt, eftersom de viktiga konsekvenser för Sveriges säkerhets- och försvarspolitik, som den av

regeringen föreslagna harmoniseringen kommer att få, därigenom inte har blivit belysta. Det finns på detta område ett omfattande material i tidigare försvarskommittéers betänkanden, i sårbarhetsutredningar och inte minst de utredningar som berör svensk krigsmaterielimport och export. Underlaget för riksdagens beslut har därigenom undandragits viktig information. Vad som bör diskuteras när det gäller alliansfriheten och neutralitetspolitiken är således inte medlemskap eller ej, utan vilka verkningar den av regeringen föreslagna integrationsprocessen kommer att få för Sveriges möjligheter att i framtiden föra en självständig politik.

Och detta gäller självklart inte bara de rent försvarspolitiska och utrikespolitiska aspekterna. På alla områden i det svenska samhället kommer harmoniseringen att ha stora och genomgripande verkningar. I de yttranden från skilda utskott som utrikesutskottet begärt, finns klart eller underförstått uttryckt de farhågor som många känner inför denna stora förändring i svensk politik. Arbetmarknadsutskottets utlåtande ger en bild av de många negativa verkningarna. Jordbruksutskottet påpekar, när det gäller miljöfrågor, att Sverige inte kan gå med på restriktioner som försämrar högt ställda svenska miljökrav.

På område efter område kan vi konstatera att Sverige måste ändra bestämmelser och lagstiftning i en för vårt land negativ riktning, när integrationen med EG skall genomföras.

Sverige bör arbeta för en långtgående internationalisering av sitt förhållande till andra stater och på alla plan. EG-integrationen krymper det perspektivet. Om EG:s mål var en öppen attityd till världen i övrigt skulle harmoniseringar och integrationer på skilda områden inte vara samma problem som nu. Men EG avskärmar sig. Man talar om fri marknad men menar EG:s marknad. Mot utvecklingsländerna är EG:s marknad fri och enbart på egna villkor och till dess egen fördel.

Därför bör regeringens proposition om Sverige och den västeuropeiska integrationen avslås av riksdagen. Därmed tillstyrks yrkandena i motion 1987/88:U3 (vpk). Övriga i betänkandet behandlade motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan i moment 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet*

att riksdagen med avslag på regeringens proposition och på yrkande 1 i motion 1987/88:U5, yrkandena 7 och 8 i motion 1987/88:U6, yrkandena 1 och 2 i motion 1987/88:U7, motion 1987/88:U522 och yrkandena 1 och 6 i motion 1987/88:524 samt med bifall till yrkandena 1 och 2 i motion 1987/88:U3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Utländska förvärv av svenska företag (mom. 13)

Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m) samt Hadar Cars och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "I sitt yttrande" och slutar med "motion N303" bort ha följande lydelse:

Utrikesutskottet ansluter sig till den kritik mot restriktionerna i fråga om utländska förvärv av företag och akier som framförs i de två motionerna. De svenska bestämmelserna måste snarast förändras så att de inte avviker från EG:s föreskrifter. I annat fall riskerar svenska företag att missgynnas inom EG.

Mot bakgrund av det svenska näringslivets internationalisering framstår företagsförvärvslagen som ett utslag av protektionism. Lagen försvagar med största sannolikhet utländska företags vilja att investera i Sverige. Till följd av lagbestämmelserna inträffar det också att de förvärvande företagen ställs inför politiskt betingade villkor för att få genomföra sina förvärv. Enligt näringsutskottets mening har utländska företagsförvärv här i landet oftast en positiv effekt på företagens teknikutveckling och investeringstakt. Förvärven stärker därmed konkurrenskraften hos de svenska företagen och bidrar sålunda till en god sysselsättningsutveckling i Sverige. Företagsförvärvslagen bör därför så snart som möjligt upphävas. Regeringen bör lägga fram förslag om detta. I avvaktan på att den nuvarande regleringen avvecklas bör handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas.

Regeringen bör vidare låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag skall kunna elimineras. Ett ökat utländskt intresse för svenska aktier är, menar näringsutskottet, av stort värde med hänsyn till såväl företagets anskaffning av riskkapital som den svenska betalningsbalansen. Som anförs i motion 1987/88:N303 (fp) kan de nuvarande begränsningarna försvåra en förändring av en olämplig ägarstruktur.

Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:N303 (fp) i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan i moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *utländska förvärv av svenska företag*
att riksdagen med bifall till yrkandena 9 och 10 i motion 1987/88:U7
och yrkande 5 i motion 1987/88:N303 som sin mening ger regeringen
till känna vad utskottet anför

3. Internationell mediapolitik (mom. 16)

Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Vad gäller arbetet" och slutar med "anses besvarat" bort ha följande lydelse:

Inom Europarådets ram pågår nu arbete på att skapa en konvention som syftar till att sändande och mottagande länder skall komma överens om gemensamma bindande regler för programsändningar som når ut över gränserna, dvs. en reglering "vid källan".

Samtidigt pågår arbete inom EG-parlamentet på att utforma gemensamma regler. Principen är här att utländska sändningar skall få distribueras fritt. Ett uttalat syfte i EG:s vitbok är att skapa ett radio- och TV-område som täcker hela gemenskapen. Det betyder att de existerande nationella regler som inskränker eter- och kabelmediaverksamhet ersätts av gemensamma regler beträffande bl.a. reklamens utformning och omfattning.

Ett land skall inte kunna förhindra vidareändning av sändningar från ett annat medlemsland om dessa uppfyller EG-reglerna.

Sverige deltar i arbetet inom Europarådet. Det är ännu oklart vilket av dessa båda förslag – Europarådskonventionen eller EG-parlamentets förslag – som kommer att biträdas av de västeuropeiska länderna.

I det konventionsförslag som diskuteras inom Europarådet finns det ett förbud mot att sända reklam riktat mot ett speciellt land. Om förslaget antas betyder det att det kan bli tillåtet att sända reklam för multinationella produkter under det att reklam för varor och tjänster som bara säljs i Sverige skulle förbjudas. Från yttrandefrihetssynpunkt är det enligt utskottets uppfattning angeläget att så liberala regler som möjligt uppställs för direkt- och vidareändning av gränsöverskridande program.

Enligt utskottets uppfattning vore det för de svenska konsumenternas del bäst om de föreslagna EG-reglerna skulle gälla även i Sverige.

Sverige bör därför i det pågående arbetet med förslaget till Europarådskonvention arbeta för så liberala regler som möjligt beträffande vidareändning av radio- och TV-utsändningar.

Reglerna bör dock enligt utskottets uppfattning vara så utformade att de förhindrar program som innehåller överdrivna våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

Härmed bifaller utskottet yrkande 20 i motion U7 medan yrkande 9 i motion U5 får anses besvarat,

dels att utskottets hemställan i moment 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *internationell mediapolitik*

att riksdagen med bifall till yrkande 20 i motion 1987/88:U7 ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Avveckling av valutaregleringen (mom. 20)

Gunnel Jonäng (c) Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m), Britta Hammarbacken (c), Maria Leissner och Hadar Cars (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Som framgår av" och slutar med "motion U6 (fp)." bort ha följande lydelse:

Det fortsatta integrationsarbetet inom EG tar bl.a. sikte på att uppnå fri rörlighet för kapital till år 1992. Det finns tecken som tyder på att EG:s återstående regleringar på kapitalmarknadsområdet kommer att vara avskaffade redan dessförinnan.

Enligt utskottets bedömning är det nödvändigt för Sverige att avskaffa sin valutareglering om det skall bli möjligt att delta i den västeuropeiska integrationen med lika förutsättningar. Utskottet ansluter sig därför till den avvikande mening i finansutskottets yttrande som föreslår att valutaregleringen avskaffas i Sverige för gott och utan dröjsmål. Därmed tillstyrker utskottet vad som i denna fråga sägs i motionerna U6 (fp) och U7 (m).

dels att utskottets hemställan i moment 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *avveckling av valutaregleringen*

att riksdagen med bifall till yrkande 12 i motion 1987/88:U7 och

5. Svensk anknytning till EMS (mom. 22)

Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m)
anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motion U7 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i en avvikande mening till finansutskottets yttrande i fråga om en svensk anknytning till det europeiska monetära samarbetet (EMS). Om Sverige deltog i detta samarbete skulle det dels innebära ett ytterligare stöd för en fast växelkurs, dels att den svenska valutan blev fast anknuten till de länders valuta som är våra främsta handelspartner.

Ett deltagande i EMS skulle främja pris- och lönestabilitet i Sverige men det skulle framför allt bli ett uttryck för vår beslutsamhet att aktivt delta i det västeuropeiska ekonomiska samarbetet. Utskottet tillstyrker därför förslaget i yrkande 11 i motion U7 (m) vari föreslås en svensk anknytning till EMS.

dels att utskottets hemställan i moment 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *svensk anknytning till EMS*

att riksdagen med bifall till yrkande 11 i motion 1987/88:U7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Särskilda yttranden

1. Tullunion

Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m)
anför:

Företrädarna för moderata samlingspartiet anser att även om frihandelsavtalet nu fungerar förhållandevis tillfredsställande finns det anledning att understryka att i takt med att EG:s inre gränser försvinner finns risk för att hindren för handel över EG:s yttre gränser blir relativt sett större. Också i propositionen framhålls att de skäl som framfördes för en tullunion i början av 1970-talet alltjämt är giltiga, och det med ökad tyngd. Fördelarna med en tullunion kan därför komma att bli ännu mer påtagliga i framtiden.

Tanken på en tullunion bör därför inte avskrivas utan framföras som ett svenskt förhandlingsönskemål.

2. Massmediafrågor

Maria Leissner och Hadar Cars (båda fp) anför:

Folkpartiets uppfattning är att Sverige bör eftersträva att Europarådskonventionen rörande gränsöverskridande TV-sändningar ges liberala regler rörande bl.a. vidaresändningar rörande radio- och TV-program.

Gunnel Jonäng och Britta Hammarbacken (båda c) anför:

Vi anser i likhet med vad som uttalats i motion U5 (c) att man från svensk sida bör eftersträva ett gemensamt västeuropeiskt forum avseende ekonomisk-politiska frågor, bl.a. skatter. Som exempel påpekas att flera länder inom EG tillämpar differentierad mervärdesskatt, en ordning som centerpartiet vill införa även i Sverige. Där behandlas även frågan om den svenska kilometer-skatten som klart avviker från drivmedelsbeskattningen i andra länder och därför bör tas upp till omprövning.

Eftersom dessa frågor bör kunna bli föremål för kommande förhandlingar motsätter vi oss inte betänkandets slutsatser, men vill framhålla det angelägna i dessa frågors snara lösning i enlighet med vad som uttalats i motion U5 (c).

4. Finansiella tjänster

Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas, Anita Bråkenhielm och Gunnar Hökmark (alla m), Britta Hammarbacken (c), Maria Leissner och Hadar Cars (båda fp) anför:

Vi anser att Sverige bör ha ett nära samarbete med EG även på området för finansiella tjänster. Vi konstaterar samtidigt att det inte är möjligt att åstadkomma lika arbetsvillkor för bl.a. banker, försäkringsbolag och finansinstitut i Sverige och i EG-området så länge valutaregleringen upprätthålls.

Konstitutionsutskottets yttrande

UU 1987/88:24

Bilaga 1

1987/88:4 y

angående Sverige och den västeuropeiska
integrationen (prop. 1987/88:66 jämte motioner)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1987/88:66 angående Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till att gälla dels frågan om integration på massmedieområdet, dels en i motion 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) väckt fråga om redovisning av lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

Propositionen

I avsnittet 9.3 Massmedier i propositionen behandlas det behov av europeisk reglering som tar sikte på TV-sändningars innehåll som uppstått till följd av att gränsöverskridande sändningar blivit vanligare.

Det påpekas i propositionen att de regler som gäller för televisionen i olika länder har utformats utifrån nationella överväganden. Genom satellittekniken har det blivit möjligt för programföretag att nå publik i andra länder än de egna. I en inte alltför avlägsen framtid kommer det att bli möjligt för enskilda att med hjälp av förhållandevis enkel och billig utrustning ta emot satellitsändningar. Tillgången till kabelnät blir därmed inte av så avgörande betydelse för möjligheten att se satellitdistribuerade program. Det finns därför enligt propositionen ett större behov i dag än tidigare av att reglera programinnehållet redan i samband med den ursprungliga sändningen.

Det erinras i propositionen om att det inom Europarådet har tagits fram rekommendationer som gäller TV-området. Dessa behandlar bl.a. användningen av satellitkapaciteten, reklamfrågor, upphovsrättsliga frågor och audiovisuell produktion. År 1986 beslöt man att inom Europarådets ram utarbeta ett bindande instrument, en konvention, rörande gränsöverskridande sändningar.

Även inom EG har olika frågor om enhetlig reglering för TV-spridning i Europa tagits upp. De förslag som lagts fram av EG-kommissionen syftar enligt propositionen till att få till stånd en översiktlig reglering som undanröjer de hinder för distribution av TV-program över gränserna som de olika ländernas regler anses utgöra.

I propositionen sägs att Sverige valt en mycket öppen linje i fråga om vidaresändning av satellitsändningar i kabelnät. Denna öppenhet har dock

inte inneburit att Sverige valt att acceptera allt som sänds. Den svenska kabelagstiftningen innebär därför att vidareändning kan förbjudas om en programkanal har innehållit våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

Enligt propositionen medför öppenheten för utländska sändningar inte att behovet av svensk television minskar eller att dess uppgifter blivit mindre omfattande, snarare tvärtom. Det är angeläget att Sveriges Radio arbetar effektivt och med goda ekonomiska förutsättningar för att åstadkomma ett mångsidigt programutbud, som har det svenska samhället och den svenska kulturen för ögonen.

För att man inte genom satellitsändningar skall kunna kringgå de svenska reglerna om reklam i televisionen finns det möjlighet att ingripa mot vidareändning av programkanaler som under längre tid har sänt kommersiell reklam som måste anses vara särskilt riktad till de svenska konsumenterna.

Det är också viktigt, sägs det i propositionen, att möjligheterna till ingripande i Sverige kombineras med ett regelsystem på sändningssidan. Med tanke på televisionens betydelse för den nationella och kulturella identiteten är det angeläget att sådana regler har förankring i alla berörda länder. Sverige har därför funnit det väsentligt att – inom Europarådets ram – arbeta för att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna.

Enligt propositionen finns det annars en risk för att lösningar som jämnställer televisionsprogram med andra varor eller tjänster kan leda till att ett mindre antal kommersiella företag med verksamhet i olika europeiska länder kommer att dominera både televisionen och andra massmedier i vårt land.

Motionerna

I motion 1987/88:U5 av Olof Johansson m.fl. (c) sägs att det är angeläget att slå vakt om den nationella televisionen. Samtidigt måste det internationella mediasamarbetet intensifieras.

Motionärerna erinrar om att det redan nu direkt mottas satellitsända TV-program i betydande omfattning i vårt land. Från satellit direktmottagna TV-sändningar kan inte bemästras genom nationell lagstiftning i fråga om våldsskildringar, pornografi och hets mot folkgrupp. Enligt motionärernas mening bör instrumentet i stället vara internationellt överenskomna etiska regler, och man anser det naturligt att söka uppnå en sådan överenskommelse på europeisk nivå.

I motion 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) påpekas att ett uttalat syfte i EG:s vitbok är att skapa ett radio- och TV-område som täcker hela Gemenskapen. Det betyder att de existerande nationella regler som inskränker eter- och kabelmedias verksamhet ersätts av gemensamma regler om bl.a. reklamens utformning och omfattning.

Motionärerna erinrar vidare om att det samtidigt pågår ett likartat arbete inom Europarådet där även Sverige deltar. I det konventionsförslag som diskuteras finns det ett förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land.

Om EG-länderna bestämmer sig för att biträda en Europakonvention innebär detta enligt motionärerna en inskränkning i EG:s beslutsmöjligheter på ett område som är viktigt både för individernas valfrihet och för företagens frihet att konkurrera.

I motionen sägs att det för de svenska konsumenternas del vore häst om de föreslagna EG-reglerna kunde gälla även i Sverige. Sverige bör enligt motionärernas mening i det pågående arbetet med förslaget till Europakonventionen arbeta för så liberala regler som möjligt beträffande vidaresändning av radio- och TV-utsändningar.

I motionen behandlas också frågan om harmonisering av lagar och bestämmelser. Det framhålls att ett viktigt led i fullbordandet av EG:s inre marknad är slopandet av återstående icke-tariffära handelshinder. För att en västeuropeisk stormarknad skall kunna skapas krävs att EFTA-länderna samarbetar med EG för att avveckla existerande tekniska handelshinder och skapa ett system för att förhindra att nya sådana uppstår.

I motionen påpekas att i Schweiz avser den federala regeringen att se till att alla nya lagförslag åtföljs av en redovisning om hur dessa förslag står i överensstämmelse med bestämmelser inom EG-området. Även Österrike avser införa en "EG-konformitetsklausul" för nya lagförslag. Enligt motionärernas mening är det angeläget att även den svenska regeringen inför riksdagen alltid redovisar lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

Utskottet

En så stor etableringsfrihet som möjligt för olika medier är enligt utskottet en viktig del av den grundlagsfästa yttrandefriheten. För nationella radio- och TV-sändningar, liksom för lokala kabelsändningar, är denna begränsad genom ett koncessionssystem. Syftet med detta är dels att fördela det tillgängliga utrymmet i etern, dels att värna om Sveriges Radio-koncernens ställning som ett s.k. public service-företag.

Vidaresändning i kabelnät av satellitprogram får enligt den lagstiftning som nu gäller förbjudas om de under en längre tid och i betydande omfattning innehållit reklam särskilt riktad till svenska konsumenter eller om det i programkanalen förekommit våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

Möjligheten för hushållen att direkt ta emot satellitsända program kommer att öka starkt inom en nära framtid. För att regler liknande dem som gäller för de vidaresända programkanalerna skall kunna tillämpas på de direktsända krävs en gemensam reglering för såväl sändande som mottagande länder. Det konventionsarbete som pågår inom Europarådet syftar till att åstadkomma en sådan gemensam reglering. EG-staterna deltar i konventionsarbetet.

Enligt utskottets mening bör Sverige i konventionsarbetet verka för att reglerna utformas så att spridningen av program underlättas, samtidigt som etiska regler uppställs för programinnehåll och de inhemska programföretagens nationella särart inte äventyras. Utskottet delar således den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen och i motion U5 (c). Utskottet kan

däremot inte ställa sig bakom de synpunkter som framförs i motion U7 (m).

UU 1987/88:24

Vad gäller det i motion U7 framförda kravet om en s.k. EG-konformitetsklausul finner utskottet inte påkallat att kräva att regeringen alltid skall redovisa lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG. Utformningen av den svenska lagstiftningen på olika områden är givetvis av betydelse för handelsrelationerna med länder även utanför EG. Regeringen bör för riksdagen redovisa alla viktigare sådana effekter av nya lagförslag, oavsett om de gäller relationerna till EG-staterna eller andra länder.

Bilaga 1

Stockholm den 1 mars 1988

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c) och Nils Berndtson (vpk).

Avvikande meningar

1) Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m) Börje Stensson (fp) och Elisabeth Fleetwood (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 67 slutar med "motion U7 (m)." bort ha följande lydelse:

I det konventionsförslag som diskuterats finns det ett förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land. Om förslaget antas betyder det att det kan bli tillåtet att sända reklam för multinationella produkter under det att reklam för varor och tjänster som bara säljs i Sverige skulle förbjudas. Från yttrandefrihetssynpunkt är det angeläget att så liberala regler som möjligt uppställs för direkt- och vidareändning av gränsöverskridande program. Reglerna bör dock vara så utformade att de förhindrar program som innehåller överdrivna våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

2) Anders Björck, Hans Nyhage och Elisabeth Fleetwood (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Vad gäller" och slutar med "andra länder" bort ha följande lydelse:

Vad gäller det i motion U7 (m) framförda kravet om en s.k. EG-konformitetsklausul anser utskottet att det bör krävas av regeringen att för riksdagen redovisa nya lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

1987/88:4 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen (prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 4 februari 1988 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motionerna 1987/88:U2–U7 och 1987/88:U522–U524.

Regeringen begär i propositionen att riksdagen skall godkänna vissa riktlinjer som bör ligga till grund för det fortsatta arbetet för att få till stånd ett brett västeuropeiskt samarbete. Riksdagen bereds därutöver tillfälle ta del av regeringens överväganden på olika områden i fråga om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

Finansutskottet begränsar sitt yttrande till vad som i den senare delen anförts om ekonomiskt och monetärt samarbete (kap. 12). Vad gäller avsnitten om en gemensam marknad för industrivaror (kap. 6) och om offentlig upphandling (avsnitt 8.2), som berör frågor inom utskottets beredningsområde, konstaterar utskottet att några större meningsskiljaktigheter inte föreligger mellan vad som anförts i propositionen och i motionerna. Utskottet avstår därför från att kommentera dessa frågor.

Ekonomisk politik

Propositionen

I propositionen anförts att internationellt ekonomisk-politiskt samarbete bl.a. kan syfta till att förbättra förutsättningarna för hög ekonomisk tillväxt och låg inflation i världsekonomin, att stabilisera växelkurser och att utjämna obalanser mellan olika länder. Viktiga beståndsdelar i detta samarbete är utbyte av information om och diskussion av den ekonomiska utvecklingen och politiken. I centrum för intresset står de mekanismer som binder samman de olika ekonomierna. Syftet med samarbetet är bl.a. att vederbörlig hänsyn skall kunna tas till de internationella återverkningarna av olika länders ekonomisk-politiska åtgärder.

I propositionen framhålls vidare att Sverige eftersträvar en hög ambitionsnivå för internationellt ekonomisk-politiskt samarbete och verkar aktivt för en bättre samordning och adekvat inriktning av den ekonomiska politiken. Tyngdpunkten för detta engagemang ligger i OECD och i IMF. De senaste årens arbete inom ramen för dessa organisationer på att stärka den

multilaterala övervakningen av medlemsländernas ekonomiska politik och utveckling har därvid tillmätts särskild betydelse.

UU 1987/88:24
Bilaga 2

Som medlem i EFTA deltar Sverige aktivt i diskussioner i organisationens ekonomiska kommitté. Sedan år 1977 har Sverige också årligen informella diskussioner med EG-kommissionen rörande ekonomiska frågor. I dessa samtal, som främst rör kort- och medelfristiga konjunkturutsikter och valutafrågor, deltar finansdepartementet och riksbanken.

Motionen

I motion U5 (c) förordas att man från svensk sida bör eftersträva ett gemensamt västeuropeiskt forum för samråd avseende den ekonomiska politiken. Samarbetet inom OECD, där de västeuropeiska länderna ingår, domineras ofta av de stora länderna eller konstellationer av EG-Japan-USA. I ett västeuropeiskt forum borde samtliga EFTA- och EG-länder ingå för gemensam behandling av ekonomisk-politiska frågor i Västeuropa. I ett sådant forum skulle de små västeuropeiska länderna kunna göra sig gällande på ett bättre sätt än i befintliga fora, anför motionärerna.

Utskottets överväganden

En fri och omfattande handel med andra länder är en grundläggande förutsättning för god ekonomisk tillväxt i vårt land. En fri handel medför en rationell arbetsfördelning mellan länderna som är till nytta för alla parter. Detta utgör utgångspunkten för utskottets ställningstagande i detta yttrande.

Den svenska hemmamarknaden är liten internationellt sett. Tillgången till marknader i andra länder har varit en förutsättning för att svensk exportindustri skall kunna konkurrera med industrier i betydligt större länder som har konkurrensfördelar i form av en större hemmamarknad.

Det är i hög grad tack vare vårt deltagande i den internationella handeln som Sverige nått sitt nuvarande sociala och ekonomiska välstånd. Handel och ekonomiskt samarbete lägger vidare grunden för ökad mellanfolklig förståelse och fredlig samlevnad.

Det är med denna utgångspunkt som Sverige medverkat i och anslutit sig till åtskilliga avtal som syftar till att avveckla tullar och andra hinder för handeln mellan länder.

Genom anslutningen till olika internationella avtal har Sverige liksom andra länder underkastat sig vissa inskränkningar av den egna handelsfriheten. Sverige har t.ex. inom GATT och OECD i stor utsträckning förbundit sig att behandla alla medlemmar lika.

Frihandeln har också lett till en långtgående strukturomvandling, vilket är en ofrånkomlig konsekvens av den internationella arbetsfördelningen. De näringsgrenar som inte är konkurrenskraftiga slås ut. Sett i ett samhällsekonomiskt perspektiv är detta en nödvändig utveckling för att vi långsiktigt skall kunna hävda oss i den internationella konkurrensen. En sådan omstrukturering kan emellertid för anställda och ägare i de utsatta industrierna innebära stora påfrestningar. En viktig förutsättning för att kunna fullfölja en sådan politik är att de människor som drabbas av strukturom-

vandlingen erhåller samhällets stöd. Strukturomvandlingens påfrestningar måste bäras solidariskt och inte endast av de enskilda som drabbas. Med en rättvis fördelning av välfärden och en social trygghet skapas goda betingelser för den industriella förnyelsen.

Den svenska ekonomin har i allt högre grad blivit beroende av den internationella och då i första hand den västeuropeiska utvecklingen. Som anförts i propositionen är det fortfarande möjligt att påverka den egna ekonomiska utvecklingen. Det visar inte minst de senaste årens ekonomiska utveckling i Sverige, men vårt manöverutrymme är begränsat. Obalanser och konjunkturväxlingar i ett land tenderar att snabbare än tidigare fortplantas till andra länder och kontinenter. Betydande instabilitet i fråga om växelkurserna kan verka hämmande på handeln. Därför ökar behovet av ekonomisk-politiskt samarbete.

Utskottet delar uppfattningen i motion U5 (c) att det europeiska samarbetet på den ekonomiska politikens område är mycket viktigt. Det framgår inte minst av det faktum att EFTA-länderna tillsammans är EG:s viktigaste handelspartner och en större exportmarknad än USA. Sverige är, närmast efter USA och Schweiz, EG:s tredje viktigaste handelspartner och utgör en nästan dubbelt så stor exportmarknad som Japan.

Behovet av ett europeiskt samarbete accentueras under perioder med problem i världsekonomin. Europeiska initiativ och förslag till lösningar kan i sådana situationer vara mycket betydelsefulla.

Det sker också fortlöpande diskussioner inom OECD:s ram om det ekonomiska läget i Europa och om olika vägar att med den ekonomiska politiken påverka utvecklingen. Utskottet ser det inte som en nackdel att Europa i detta sammanhang betraktas som en väsentlig del i spelet mellan de stora ekonomierna i världen.

Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om dels den samverkan som sedan lång tid tillbaka sker inom den ekonomiska kommittén i EFTA, dels de årliga överläggningarna mellan EFTA-länderna och EG-kommissionen, dels de bilaterala överläggningar som årligen sker mellan EG-kommissionen och det svenska finansdepartementet avseende ekonomisk utveckling och ekonomisk politik. Till detta kan läggas de möjligheter som öppnar sig att inom ramen för en intensifierad EFTA-EG-dialog avhandla frågor även av det slag som tas upp i motion U5.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de andra fora (IMF, G10, ECE, nordiska samarbetet m.fl.), där Sverige deltar på multi- eller bilateral basis och där den europeiska dimensionen på ekonomisk utveckling och ekonomisk-politiska frågor kan diskuteras, måste risken för dubbelarbete vid inrättandet av ett nytt internationellt organ nämnas. Det kan också av detta skäl och med hänsyn till de kostnader inrättandet av en ny västeuropeisk organisation skulle medföra både i form av direkta budgetmedel och genom ökat arbete, ifrågasättas om andra länder i Västeuropa skulle vara intresserade av ett sådan förslag.

Utskottet avstyrker således från sina utgångspunkter motion U5 yrkande 13.

Propositionen

Det konstateras i propositionen att en faktor av stor betydelse för samordningen av EG-ländernas ekonomiska politik är utvecklingen i riktning mot ökad frihet för kapitalrörelser. Frihet för kapitalrörelser ställer ökade krav på samordning av den ekonomiska politiken, i synnerhet penningpolitiken, om en stabil utveckling på valutaområdet samtidigt skall kunna upprätthållas.

I EG:s vitbok argumenterar man för fria kapitalrörelser eftersom dessa främjar en effektiv resursallokering. Men för att inte kortfristiga kapitalflöden skall äventyra valutastabiliteten måste den ekonomiska utvecklingen vara någorlunda likartad i de berörda länderna. Det innebär således att ett förstärkt ekonomisk-politiskt samarbete är en viktig förutsättning för fria kapitalrörelser.

Avregleringsprocessen inom EG har under långa perioder varit trög och enskilda länder har därför tagit egna initiativ till att avveckla stora delar av sin valutareglering när så befunnits lämpligt. I samband med planerna att fullborda den inre marknaden har ett program för att förverkliga fullständig frihet för kapitalrörelser antagits. Programmet omfattar två faser. Den första fasen innebär att i princip all handel och emissionsverksamhet med värdepapper skall vara fri inom EG.

Direktivförslag om den andra fasen lades fram hösten 1987. Det omfattar samtliga resterande transaktionskategorier, således även de mest känsliga såsom korta finansiella krediter, penningmarknadsinstrument och bänkepositioner. Direktivet kommer att innebära en radikal liberaliseringförpliktelse för många medlemsländer och måste därför förses med övergångsbestämmelser och möjligheter att vid behov tillgripa skyddsåtgärder för att undvika allvarliga störningar i valutabalansen.

Motionerna

I motion U7 (m) kritiserar den svenska valutaregleringen som försvårar kapitalrörelserna. De steg i liberaliserande riktning som tagits under senare år är enligt motionärerna inte tillräckliga. Det är enligt motionärerna varken möjligt eller önskvärt att genom regleringar av detta slag bevara den nationella handlingsfriheten. De transaktioner som tillåts i anslutning till utrikeshandeln utesluter möjligheterna att föra en självständig stabiliseringspolitik. Sverige har genom att ställa upp en fast växelkursnorm förpliktat sig att anpassa sin politik till omvärlden. Fullständig frihet för kapitalrörelserna kan då spela en positiv roll genom att tvinga fram en mer stabil och disciplinerad ekonomisk politik, som bl.a. kan bidra till att företag och löntagarorganisationer visar större återhållsamhet på pris- och lönesidan. Motionärernas slutsats är att den svenska valutaregleringen bör avvecklas skyndsamt och definitivt.

Även i motionerna U6 (fp) och U522 (fp) kritiserar den svenska valutaregleringen. Enligt motionärerna är EG viktigare för Sverige än Sverige är för EG. Via EFTA kan dock vår förhandlingsposition stärkas.

Arbetet med den inre marknaden måste leda till en parallell utveckling i Sverige och inom övriga EFTA-länder. Sverige måste erbjuda EG samma friheter som EG erbjuder Sverige, t.ex. en öppen marknad för banker, försäkringsbolag och finansiell service. I jämförelse med EG:s fria kapitalmarknad framstår också den svenska valutaregleringen som alltmer stötande.

UU 1987/88:24

Bilaga 2

Utskottets överväganden

Riksdagen beslutade våren 1986 (FiU 1986/87:30, rskr. 363) att avveckla de delar av valutaregleringen som inte är av central betydelse för penning- och valutapolitiken.

Från avvecklingen undantas bankdepositioner och placeringar i räntebärande papper, t.ex. statsobligationer för såväl valutaexporter som valutaimporter.

Det första större steget i liberaliseringsprocessen togs sommaren 1986 då kravet på att direkta investeringar skulle refinansieras utomlands avskaffades. Hösten 1987 beslutades att svenskar skulle få ökade möjligheter att förvärva utländska aktier. Ävsikten är att alla restriktioner på förvärfv av utländska aktier på sikt skall avskaffas.

Vidare har restriktionerna avseende fastighetsinvesteringar avvecklats, vilket innebär att de nu tillåts enligt samma kriterier som gäller direkta investeringar.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen sedan 1986 behandlat motionsyrkanden om att avveckla valutaregleringen. Senast den 2 mars 1988 avlog riksdagen (FiU 1987/88:20) sådana motionsyrkanden med hänvisning till att den av 1986 års riksdag utstakade vägen för liberalisering av valutareglering bör fullföljas. Det innebär att vissa transaktioner undantas från avvecklingen, nämligen sådana som styrs av ränteskillnader och förväntningar om ränte- och valutakursutvecklingen. Utskottet har alltjämt samma uppfattning.

Utskottet delar propositionens uppfattning att det fortsatta liberaliseringsarbetet bör drivas med sikte på att så långt möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet för liberalisering av kapitalrörelser. Det innebär att om ökade obalanser på nytt skulle uppstå får inte en uppbromsning ske i liberaliseringsprocessen. I stället bör andra åtgärder sättas in.

Fria kapitalrörelser ställer strängare krav på samordning av den ekonomiska politiken samt på ett långtgående valuta- och penningpolitiskt samarbete. Det kommer att innebära att även skattepolitiken måste samordnas. En anpassning av den svenska skattepolitiken till den som tillämpas inom EG torde innebära stora förändringar av såväl skattestruktur som skattenivå. En anpassning till de skattenivåer som är aktuella inom EG torde framför allt medföra ett betydande skattebortfall. Det skulle i sin tur kunna få betydande konsekvenser för de statliga utgiftsprogrammen och för det sociala trygghetssystemet. I den fortsatta integrationsprocessen måste således också de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna av ett mera långtgående ekonomisk-politiskt samarbete särskilt uppmärksammas.

Utskottet anser med det anförda att utrikesutskottet bör avstyrka motion U7 yrkande 12.

Propositionen

I propositionen framhålls att det samarbete som har kommit att få störst betydelse för den ekonomisk-politiska samordningen inom EG är det som ägt rum på det monetära och valutapolitiska området. Efter det att Bretton Woods-systemet bröt samman i början på 1970-talet etablerades det s.k. ormsamarbetet på växelkursområdet, där bl.a. Sverige, Danmark och Norge deltog förutom de ursprungliga sex medlemsländerna.

Ormsamarbetet avlöstes år 1979 av det europeiska monetära systemet EMS. Det syftar till att etablera ett närmare monetärt samarbete för att uppnå en zon med stabila valutor i Europa. Avsikten är att det jämte andra instrument skall främja en balanserad ekonomisk utveckling inom EG. EMS-samarbetet regleras genom ett särskilt avtal mellan centralbankerna men har sedermera blivit traktatfäst genom enhetsakten.

I EMS-samarbetet ingår den europeiska valutaenheten (ECU), valutakursmekanismen (ERM) och särskilda kreditbestämmelser.

Motionen

I motion U7 (m) spås att betydelsen av det europeiska valutasamarbetet kommer att växa. ECU-n håller på att utvecklas till en kommersiellt utnyttjad valutaenhet. Krediter och värdepapper uttryckta i ECU håller på att bli vanliga. Motionärerna ser ECU-n som ett embryo till en gemensam västeuropeisk valuta.

På sikt är målsättningen att upprätta en verklig valutaunion med en gemensam europeisk centralbank. Därmed skulle penningpolitiken bli en gemensam angelägenhet. Motionärerna konstaterar att för närvarande är dock skillnaderna mellan de olika EG-ländernas ekonomiska politik ett hinder för en helt samordnad penningpolitik och en valutaunion. Enligt motionärerna bör riksbanksfullmäktige överväga en svensk anknytning till EMS växelkurssamarbete. Det skulle långsiktigt binda den svenska kronan till valutorna i de länder som svarar för största delen av vår utrikeshandel. Den ekonomiska politiken i Sverige får i så fall utformas med utgångspunkt i de krav på pris- och lönestabilitet som den fasta växelkurspolitiken ställer. Det skulle innebära att det inte längre skulle vara möjligt att med ensidigt beslutade devalveringar parera en alltför snabb inhemsk kostnadsstegring.

Utskottets överväganden

Utskottet vill med anledning härav anföra att sedan samarbetet inom EMS startade år 1979 har man diskuterat att låta även länder utanför EG delta i samarbetet men hittills har inte detta aktualiserats. Flera av EG-valutorna, bl.a. den brittiska, står alltså utanför denna del av EMS-samarbetet.

Den nuvarande svenska växelkurspolitiken där kronans kurs knyts till ett genomsnitt av omvärldens valutor, den s.k. korgen, har visat sig fungera bra. Som utskottet anfört tidigare (FiU 1986/87:10 s. 49) är det av stor vikt för vår trovärdighet att ändringar inte företas i korgens konstruktion. Den nuvaran-

de kurspolitiken har gjort kronan mindre känslig för kraftiga kursvariationer i de stora internationella valutorna av det slag vi sett under 1980-talet. Den svenska kronan undviker genom den nuvarande konstruktionen de periodvis återkommande spekulationerna om kursjusteringar inom EMS, vilka ibland utlöses av politiska händelser i något av de större EG-länderna. Det kan också i detta sammanhang noteras att de europeiska valutorna i dag svarar för cirka tre fjärdedelar av viktarna i valutakorgen. EG-valutorna utgör mer än hälften. Utskottet anser mot denna bakgrund att frågan om en svensk anknäytning till det europeiska monetära samarbetet saknar aktualitet. Yrkande 11 i motion U7 bör därför enligt finansutskottet avstyrkas av utrikesutskottet.

Sverige följer dock, nu liksom tidigare, med intresse de västeuropeiska ansträngningarna att uppnå och vidmakthålla valutapolitisk stabilitet inom ramen för EMS-samarbetet.

Det bör också i detta sammanhang nämnas att Sverige tillsammans med andra industriländer också deltar aktivt i det löpande informationsutbytet om utvecklingen på valutamarknaderna som hålls mellan centralbankerna i EMS-länderna. Vidare deltar riksbanken i de möten som hålls mellan centralbankerna inom ramen för G 10 i anslutning till månadmötena i Bank of International Settlements (BIS).

Finansiella tjänster

Propositionen

I propositionen anföras att den internationella handeln med tjänster – bland dem *finansiella tjänster och försäkringstjänster* – har fått en ökad betydelse under de senaste åren. Banker och andra finansinstitut har, liksom försäkringsbolag, i ökad utsträckning kommit att bedriva verksamhet i flera länder, med eller utan etablering utanför hemlandet. Även handeln med värdepapper har internationaliserats. Ytterligare en grundläggande orsak till det ökade utbytet av finansiella tjänster är det nära sambandet med kapitalrörelseområdet där en fortgående liberalisering ägt rum under senare tid.

När det gäller det västeuropeiska samarbetet inom detta område representerar EG:s arbete med att senast år 1992 få till stånd en inre marknad för finansiella tjänster den mest målinriktade insatsen mot en internationell liberalisering. Redan i Romfördraget föreskrivs etableringsfrihet och fritt utbyte av tjänster.

När det gäller värdepappersmarknaderna har EG:s arbete inriktats på *gemensamma regler för den organiserade handeln med aktier och andra värdepapper* avseende t.ex. börsintroduktion, information till investerare samt kollektiva investeringar i värdepapper. Vidare arbetar man inom EG på att få till stånd regler om insiderhandel.

Mellan EFTA och EG har under år 1987 ett informationsutbyte inletts beträffande reglerna för handeln med finansiella tjänster. Detta utbyte omfattar bl.a. reglerna för insiderhandel.

Även i Sverige har under senare år en utveckling skett mot ökad internationell konkurrens inom den finansiella tjänstesektorn. På ett flertal

områden befinner sig emellertid dessa frågor alltså på utredningsstadiet.

UU 1987/88:24

Bilaga 2

I propositionen påpekas att när det gäller det västeuropeiska samarbetet går det inte att hävda generellt, utan ytterligare jämförande undersökningar, att den svenska lagstiftningen har andra syften eller innebär starkare restriktioner för den finansiella sektorn än EG:s regelverk. Sverige har ett starkt intresse av att så långt det är möjligt delta i det västeuropeiska samarbetet för att möjliggöra en enhetlig marknad för finansiella tjänster. Det är därvid en svensk önskan att det informationsutbyte som redan inlett mellan EG och EFTA skall leda till att konkreta samarbetsmöjligheter identifieras. Det utredningsarbete som pågår i Sverige utgör såväl ett hinder som en fördel i detta sammanhang, sägs det i propositionen.

Motionerna

I motion U5 (c) anförs att den växande svenska tjänstehandeln – däribland de finansiella tjänsterna – bör integreras i en öppen bank- och försäkringsmarknad i Västeuropa. Förutsättningarna härför bör enligt motionärerna utredas närmare.

I motionerna U522 och U6 (fp) anförs att Sverige måste erbjuda EG samma friheter som EG erbjuder Sverige, t.ex. en öppen marknad för banker, försäkringsbolag och finansiell service. Sverige löper enligt motionärerna en uppenbar risk att hamna utanför EG-samarbetet på tjänsternas område. Motionärerna beklagar att regeringen inte ger någon samlad bedömning av hur Sverige skall agera på detta område. Motionärerna anser att det är synnerligen angeläget att Sveriges EG-samarbete på bred front utvecklas till att också innefatta tjänsterna.

I motion U7 (m) anförs att det inte räcker med att avskaffa valutarestriktionerna. Affärerna söker sig dit där de kan utföras billigast. Därför bör skattebelastningen vara låg för finansiella tjänster.

Utskottets överväganden

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att Sverige så långt det är möjligt deltar i det västeuropeiska samarbetet även när det gäller finansiella tjänster.

Som framgår av propositionen är det emellertid ett stort antal frågor som ännu är olösta på detta område. Ett bättre underlag för att ta ställning till de alternativ och möjligheter som finns kommer att föreligga när de nu pågående utredningarna avslutat sitt arbete. Utskottet har inte något att erinra mot vad som anförs på detta område i propositionen eller i de nämnda motionerna. Det finns dock inte för närvarande några konkreta förslag att ta ställning till. Utskottet anser mot denna bakgrund att yrkandena i motionerna inte bör föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Stockholm den 15 mars 1988

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Hans-Eric Andersson (s), Arne Kjörnsberg (s), Marianne Carlström (s) och Rolf Kenneryd (c).

UU 1987/88:24

Bilaga 2

Avvikande meningar

1. Ekonomisk politik

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser att den del av utskottets överväganden i avsnittet Ekonomisk politik som börjar med "Det sker" och slutar med "yrkande 13" bort ha följande lydelse:

Det finns emellertid en tendens att de europeiska frågorna kommer i skymundan på grund av de stora ländernas dominans, t.ex. USA och Japan, i flera av de internationella fora som Sverige deltar i, t.ex. OECD, IMF eller G10. Framför allt blir de små västeuropeiska ländernas problem negligerade. Det finns därför skäl att Sverige, som föreslås i motion U5, verkar för att ett västeuropeiskt forum skapas för gemensam behandling av ekonomisk-politiska frågor i Västeuropa. I ett sådant forum skulle de små västeuropeiska länderna kunna göra sig gällande på ett bättre sätt än i befintliga fora.

Utskottet anser således att utrikesutskottet bör tillstyrka motion U5 yrkande 13.

2. Kapitalrörelser

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c) och Rolf Kenneryd (c) anser att utskottets överväganden under avsnittet Kapitalrörelser bort ha följande lydelse:

Sverige har sedan länge förespråkat och arbetat för fritt varuutbyte. Det är därför logiskt och konsekvent att arbeta för fri rörlighet även för tjänster och finansiella transaktioner.

Inom EG pågår ett omfattande arbete för att frigöra kapitalrörelserna. Målet är att till år 1992 ha ett helt öppet och fritt flöde av kapital mellan EG:s medlemsländer. Det finns en uppenbar risk att Sverige kommer att hamna utanför EG-samarbetet på detta område. Sverige blir alltmer ensamt bland de välutvecklade industriländerna om att behålla ett regelverk som försvårar kapitalrörelser.

Utskottet anser att den snabba utvecklingen mot en europeisk marknad utan gränser för kapital ställer krav på ändringar för Sveriges del. En fri rörlighet mellan EG och Sverige måste upprättas även vad gäller finansiella transaktioner. För detta krävs att valutaregleringen avskaffas. I EG-länderna har valutaregleringarna redan i allt väsentligt undanröjts. Det är en illusion att tro att Sverige kan bevara handelsfrihet genom valutaregleringen. Omfattningen av de kapitalrörelser som kan ske i anslutning till utrikeshandeln är så stor att de ändå påverkar stabiliseringspolitiken. Härtill bidrar också den stora utlandsupplåning som såväl staten som företagen har ådragit sig.

En avreglering bör ske omgående och vara definitiv. Det gör att de anpassningsrörelser som blir oundvikliga när en reglering avskaffas går i båda riktningarna och tenderar att ta ut varandra. Vad finansutskottet anfört med anledning av motion U7 yrkande 12 om att avskaffa valutaregleringen bör riksdagen som sin mening ge regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna.

3. Kapitalrörelser

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att utskottets överväganden i avsnittet Kapitalrörelser bort ha följande lydelse:

Sveriges utrikeshandel sker till ca 50 % med EG-länder. Utskottets slutsats härav är att den redan höga graden av beroende inte bör höjas ytterligare. Det är snarare logiskt att prioritera förbindelser med andra länder och marknader. Detta understryks av EG-ländernas påtagliga inre svårigheter. De tyngs av svag tillväxt, överproduktion och massarbetslöshet. Utvecklingen av svensk utrikeshandel bör därför snarare ske med marknader utanför EG: USA, Östeuropa, EFTA-länderna, Asien och övriga delar av tredje världen. Sårbarheten för Sverige blir mindre med mer mångsidiga kontakter.

Sverige bör enligt utskottets mening som alternativ till EG-harmonisering sätta ett alleuropeiskt perspektiv. Friare handel samt ekonomiskt och kulturellt samarbete mellan alla europeiska länder måste eftersträvas. Endast med en sådan inriktning på Europapolitiken gynnas avspänning och fred.

En ensidig anpassning till förhållandena inom EG riskerar att bli en anpassning till de kommersiella intressena, de konservativa krafterna och till långtgående resursutnyttjande av såväl människor som natur.

En generell avreglering av valutarestriktionerna skulle innebära en fullständig kapitulation för dessa krafter. Det finns snarare anledning att ompröva de liberaliseringar som redan genomförts i Sverige. Framför allt bör utflyttning av svenska företag och sysselsättningstillfällen styras på ett för Sverige samhällsekonomiskt acceptabelt sätt.

Utskottet avstyrker således motion U7 yrkande 12.

4. EMS-samarbetet

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att utskottets överväganden i avsnittet EMS-samarbetet bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att betydelsen av det europeiska valutasamarbetet kommer att växa. Växelkursvariationer innebär ökade transaktionskostnader som verkar som handelshinder. En stabil valutakursutveckling är därför önskvärd.

Utskottet anser att riksbanksfullmäktige bör överväga en svensk anknytning till EMS växelkurssamarbete. På så sätt skulle den svenska kronan vara långsiktigt bunden till valutorna i de länder som svarar för största delen av vår utrikeshandel. Den ekonomiska politiken i Sverige skulle i så fall få utformas

med utgångspunkt i de krav på pris- och lönestabilitet som den fasta växelkurspolitiken ställer. Det skulle inte längre bli möjligt att med ensidigt beslutade devalveringar parera en alltför snabb inhemsk kostnadsökning.

Vad finansutskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna. Finansutskottet tillstyrker med det anförda motion U7 yrkande 11.

UU 1987/88:24

Bilaga 2

5. EMS-samarbetet

Anne Wibble (fp), Lars De Geer (fp), Gunnar Björk (c) och Rolf Kenneryd (c) anser att utskottets överväganden i avsnittet EMS-samarbetet bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning härav anförda att sedan samarbetet inom EMS startade år 1979 har man diskuterat att låta även länder utanför EG delta i samarbetet men hittills har inte detta aktualiserats. Flera av EG-valutorna, bl.a. den brittiska, står alltför utantill denna del av EMS-samarbetet.

Den nuvarande svenska växelkurspolitiken innebär att kronans kurs knyts till ett genomsnitt av omvärldens valutor, den s.k. korgen. De europeiska valutorna svarar i dag för cirka tre fjärdedelar av vikterna i valutakorgen. EG-valutorna utgör mer än hälften. Utskottet anser att frågan om en svensk anknytning till det europeiska monetära samarbetet för närvarande inte är aktuellt. Yrkande 11 i motion U7 bör därför enligt finansutskottet avstyrkas av utrikesutskottet.

6. Finansiella tjänster

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Gunnar Björk (c) och Rolf Kenneryd (c) anser att utskottets överväganden i avsnittet Finansiella tjänster bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en mycket väsentlig del av Sveriges EG-politik rör våra möjligheter att medverka i ett fritt utbyte på tjänsternas område.

En åtgärd som skulle underlätta ett sådant samarbete är avskaffande av den svenska valutaregleringen, vilket utskottet förordar. Det är också nödvändigt att Sverige erbjuder EG samma friheter som EG erbjuder Sverige. Inom EG kommer också med stor sannolikhet kraven på ömsesidighet att bli allt starkare. Detta gäller t.ex. de villkor som finns på marknaderna för finansiella tjänster, där svenska banker och försäkringsbolag skulle kunna expandera. Det finns annars en risk att svenska finansiella företag hamnar utanför EG-samarbetet och inte kan delta på lika villkor. Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget att Sveriges EG-samarbete på bred front utvecklas till att också innefatta tjänsterna, som är en av ekonomins snabbast växande sektorer. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna U5, U6, U7 och U522 bör ges regeringen till känna.

7. Finansiella tjänster

UU 1987/88:24

Bilaga 2

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att utskottets överväganden i avsnittet Finansiella tjänster bort ha följande lydelse:

Som framgår av propositionen är ett stort antal frågor ännu olösta på detta område. I den allmänna viljeinriktning som uttrycks i propositionen och som framgår av direktiven till de utredningar som pågår för detta område, finns endast det västeuropeiska perspektivet. Enligt utskottets mening bör en mer internationalistisk orientering väljas. Ett mångnationellt samarbete gagnar och stimulerar Sverige mer än en snävt västeuropeisk orientering. Det stämmer också med den svenska alliansfrihetens tradition. Det möjliggör för Sverige att tillsammans med andra EFTA-länder arbeta för en alleuropeisk utveckling och en ökad kontakt mellan Öst- och Västeuropa. Det senare kräver uppbyggandet av andra strukturer och kanaler än EG-organen, eftersom det gäller att utveckla förbindelser mellan länder med olika ekonomiska system.

Utskottet tar således bestämt avstånd från den snäva inriktning som det internationella samarbetet ges i propositionen och de här aktuella motiven.

1987/88:3 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen
(prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

I propositionen begärs bl. a. riksdagens godkännande av vissa riktlinjer som enligt regeringen bör ligga till grund för det fortsatta arbetet på att få till stånd ett brett västeuropeiskt samarbete. Därutöver bereds riksdagen tillfälle att ta del av regeringens överväganden på olika områden i fråga om Sverige och den västeuropeiska integrationen. Utskottet begränsar sitt yttrande till vad som i den senare delen anförs i fråga om tullar och skatter.

Propositionen och motionerna

Tullar

I propositionen betonas de institutionella problem som är förenade med ett deltagande i en tullunion med EG. Enligt regeringens uppfattning bör Sveriges ansträngningar i första hand inriktas på att på andra vägar söka åstadkomma en så hög grad av likabehandling som möjligt på hela den västeuropeiska marknaden. Det är också ett starkt svenskt önskemål att både ursprungsreglerna och tillämpningen av dessa ytterligare förenklas.

Beträffande den pågående Uruguayrundan framhåller regeringen att Sverige har förordat en allmän harmonisering av GATT-ländernas tullar så att höga tullar sänks mer än låga tullar. På sikt bedöms en sådan harmonisering minska behovet av ursprungsregler och underlätta det fortsatta arbetet att förenkla reglerna.

Carl Bildt m. fl. (m) begär i motion U7 ett tillkännagivande om att Sverige bör arbeta för en tullunion mellan EFTA-länderna och EG, samt, intill så har skett, en sådan harmonisering av tullagstiftning och tullsatser att ursprungskontrollen kan förenklas eller göras onödig. Motionärerna begär vidare att Sverige under de pågående GATT-förhandlingarna kräver att GATT-avtalet upprätthålls i alla hänseenden och att alla tariffära och icke tariffära handelshinder avvecklas.

Bengt Westerberg m. fl. (fp) ställer i motion U6 inget särskilt yrkande angående tullar. Motionärerna delar regeringens uppfattning att vi skall gå

vidare i det nordiska samarbetet, stärka EFTA och bredda och fördjupa samarbetet med EG så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken.

Olof Johansson m. fl. (c) redovisar i motion U5 en positiv inställning till ett allomfattande västeuropeiskt samarbete. Innan en svensk övergång från frihandelsavtal till tullunion med EG övervägs krävs enligt motionärerna en närmare redovisning om vilka konsekvenser en sådan förändring skulle medföra. Följderna för relationerna till övriga EFTA-länder, särskilt de nordiska, bör enligt c-motionärerna närmare analyseras. De anser att tillräckligt underlag inte har presenterats för ett ställningstagande av riksdagen.

Lars Werner m. fl. (vpk) motsätter sig enligt motion U3 en integration med Västeuropa med den inriktning som anges i propositionen och förordar i stället en svensk alleuropeisk, mer internationalistisk politik, som mera beaktar kravet på en strukturförändring i de globala förhållandena och ger tredje världen dess rätt. I motionen framställs dock inget särskilt yrkande angående tullar.

Alf Svensson (c) yrkar i motion U524 en förnyad prövning av en tullunion mellan EG och EFTA-länderna.

Skatter

När det gäller skatter framhåller regeringen att den svenska mervärdesskatten i huvudsak bygger på samma principer som de europeiska mervärdesskatterna. Vissa skillnader finns inom det beskattningsbara området, bl. a. i beskattningen av energi och vissa tjänster. Skattenivån är också högre i Sverige. De svenska punktskatterna skiljer sig både beträffande nivåer och strukturer ofta kraftigt från vad som gäller inom EG-länderna. Även beträffande resandebestämmelserna och vägtrafikskatten finns väsentliga skillnader mellan Sverige och EG.

En svensk anpassning till EG skulle enligt regeringen innebära behov av sänkningar av mervärdesskatten och flera punktskatter. Regeringen konstaterar att en sådan anpassning till EG självfallet skulle få omfattande ekonomiska återverkningar och kunna strida mot t. ex. svensk alkoholpolitik. Utan en sådan anpassning torde det dock enligt regeringens uppfattning inte vara möjligt att helt avskaffa gränshindren mot EG vad gäller varor, tjänster etc.

I motion U7 (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av en harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG. I övrigt sägs i motionen inget särskilt om skatter.

I motion U5 (c) uttalas att man från svensk sida bör eftersträva ett gemensamt västeuropeiskt forum avseende ekonomisk-politiska frågor, bl. a. skatter. Vidare påpekas att flera länder inom EG tillämpar differentierad mervärdesskatt, en ordning som c vill införa även i Sverige. Slutligen framhåller c-motionärerna att den svenska kilometerskatten avviker från drivmedelsbeskattningen i andra länder. De begär därför att kilometerskatten tas upp till omprövning.

Motionerna U6 (fp) och U3 (vpk) innehåller inga särskilda yrkanden i fråga om skatter.

UU 1987/88:24

Bilaga 3

I motion U2 av Göran Magnusson m. fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att alkohol och tobak skall undantas från integrationsarbetet med EG. Enligt motionärerna bör Sverige även vid en fortsatt integration med EG av hälso- och socialpolitiska skäl sträva efter att begränsa konsumtionen av dessa varor.

Utskottet

Det råder en bred enighet om att Sverige aktivt bör delta i ett ökat europeiskt samarbete på olika områden. Utskottet kan i princip ställa sig bakom regeringens överväganden då det gäller frihandels- och tullfrågor som innebär att våra ansträngningar i första hand bör inriktas på att på andra vägar än en tullunion söka åstadkomma en så hög grad av likabehandling som möjligt på hela den västeuropeiska marknaden. Denna uppfattning är, som framhålls i propositionen, bl. a. motiverad av att frihandelsavtalet med EG på det hela taget hittills har fungerat mycket väl. Problemet med de komplicerade ursprungsreglerna har kunnat förenklas, och de kan i fortsättningen komma att förenklas ytterligare. Vidare kan det enligt utskottets uppfattning vara en fördel att undvika de problem av institutionell art som ett deltagande i en tullunion utan medlemskap i EG kan ge upphov till.

Utskottet ställer sig också positivt till att man på skatteområdet undersöker möjligheterna till olika anpassningsåtgärder och samarbete med EG. Detta gäller särskilt de indirekta skatterna som har stor betydelse för utbytet av varor och tjänster mellan olika länder och där det kan vara värdefullt att man bringar våra egna och våra viktigaste handelspartners skattebestämmelser i bättre överensstämmelse med varandra. Utskottet vill här peka på att utredningen om indirekta skatter (dir. 1987:30) har i uppdrag att utreda en breddad bas för mervärdesskatten i Sverige, något som enligt utskottet ligger i linje med detta synsätt. Utredningen skall också pröva möjligheterna att tekniskt anpassa basen för mervärdesskatten till vad som gäller i andra länder, och särskilt då EG-området.

Samtidigt vill utskottet framhålla att en anpassning av skatterna i den formen att Sverige ensidigt vidtar åtgärder för att bringa skattestrukturer och skattenivåer i överensstämmelse med vad som är vanligt inom EG innebär vissa problem, bl. a. i form av ett betydande skattebortfall. Storleken av detta skattebortfall beror givetvis på hur långt man är beredd att driva anpassningen, men en harmonisering i enlighet med det förslag som för närvarande diskuteras inom EG och som bl. a. torde innebära en kraftig sänkning av såväl mervärdesskatten som åtskilliga punktskatter skulle enligt en försiktig bedömning betyda ett bortfall av skatteinkomster för staten på flera tiotals miljarder kronor.

När det gäller vissa punktskatter, som är utformade efter andra utgångspunkter än rent statsfinansiella, skulle en långtgående anpassning till EG-standard innebära problem. Utskottet tänker närmast på de svenska skatterna på alkoholdrycker som bl. a. har till syfte att bidra till en dämpning av konsumtionen av dessa varor. Man kan inte heller bortse från den positiva

inverkan på folkhälsan tobaksskatten har genom att den bidrar till att dämpa efterfrågan på tobaksvaror. Enligt utskottet bör målet för ett svenskt deltagande i den västeuropeiska integrationsprocessen vara att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska politiken på dessa områden inte försvagas.

Beträffande kilometerskatten kan sägas att Sverige och Norge för närvarande är ensamma i Europa om att tillämpa denna speciella skatteform. Utskottet vill emellertid erinra om att kilometerskattens bestånd prövades ingående av regering och riksdag så sent som våren 1986 (prop. 1985/86:92, SkU 31). Vägtrafikbeskattnings framtida utformning på den europeiska kontinenten torde enligt utskottets uppfattning vara en öppen fråga.

Som nämnts inledningsvis måste det enligt utskottets mening anses som ett starkt önskemål att man i Sverige undersöker alla möjligheter till en harmonisering med vår omvärld. Inga lösningar bör avvisas i förväg, lika lite som man i förtid bör binda sig för någon speciell lösning. Utskottet har emellertid velat peka på vissa svårigheter i anpassningsprocessen som enligt utskottet måste övervägas närmare. Innan en anpassning sker måste enligt utskottets uppfattning de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna för olika alternativ analyseras noga.

Utskottet tar i övrigt inte upp någon mera ingående diskussion i dessa frågor, eftersom propositionen i här behandlade delar endast innebär en orientering och inte innefattar någon begäran om godkännande. Utskottet anser inte heller att motionerna bör föranleda någon riksdagens åtgärd i vad avser tull- och skatteområdena.

Stockholm den 1 mars 1988

På skatteutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Närvarande: Jan Bergqvist (s), Knut Wachtmeister (m), Bo Forslund (s), Kjell Johansson (fp), Stig Josefson (c), Torsten Karlsson (s), Bo Lundgren (m), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s), Britta Bjelle (fp), Bruno Poromaa (s), Karl-Anders Petersson (c), Tommy Franzén (vpk), Kjell Nordström (s) och Karl-Gösta Svenson (m).

Avvikande meningar

Knut Wachtmeister, Bo Lundgren och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Vi delar m-motionärernas uppfattning att Sverige måste sträva efter ett så nära, omfattande och varaktigt deltagande i EG-samarbetet som möjligt. Det nuvarande frihandelsavtalet med dess utvecklingsklausul, som är den formella basen för våra nuvarande ansträngningar att fördjupa vårt deltagande i EG-samarbetet, är enligt vår mening otillräckligt mot bakgrund av den nya fas i samarbetet inom EG som nu står för dörren. Vi tänker närmast på

genomförandet av den inre marknaden inom Gemenskapen.

UU 1987/88:24

Bilaga 3

Frihandelsavtalet innebär att varje varas ursprung har betydelse vid handel mellan Sverige och EG. Successivt har de s. k. ursprungsreglerna förenklats men, som påpekats av m-motionärerna, byråkratin i samband med ursprungsdeklarationen kan kosta avsevärda belopp. Samtidigt vill vi liksom motionärerna framhålla att ett inträde i EG:s tullunion skulle för svensk del innebära endast smärre förändringar i handeln med andra länder.

Mot bakgrund härav biträder vi m:s uppfattning att det nu finns anledning att åter aktualisera möjligheten av en tullunion. I första hand bör Sverige sträva efter att få till stånd en gemensam lösning för alla EFTA-länder eller i vart fall en lösning i samverkan med våra nordiska grannländer Norge och Finland. I andra hand bör Sverige agera direkt gentemot EG-kommissionen och EG-regeringarna för att tillgodose våra intressen. På denna punkt krävs enligt vår uppfattning omgående en ökad aktivitet från den svenska regeringens sida.

Sammanfattningsvis anser vi liksom m-motionärerna att Sverige bör delta i strävandena att skapa en västeuropeisk gemensam marknad, omfattande samtliga 18 länder i EFTA och EG och präglad av fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital och med minsta möjliga gränskontroll mellan nationerna. Vidare bör Sverige tillvarata alla möjligheter som finns att med bibehållen neutralitetspolitik utvidga och fördjupa deltagandet i EG-samarbetet. Detta innebär bl. a. att regeringen bör eftersträva en tullunion mellan EFTA-länderna och EG samt, intill dess en sådan har kommit till stånd, en sådan harmonisering av tullagstiftning och tullsatser att ursprungskontrollen kan förenklas eller göras onödig.

Vi ansluter oss också till m-motionärernas uppfattning att Sverige under de nu pågående GATT-förhandlingarna bör kräva att GATT-avtalet skall upprätthållas i alla hänseenden. Några frivilliga exportbegränsningar bör enligt vår uppfattning inte förekomma. Från svensk sida bör hävdas att alla tariffära och icke-tariffära handelshinder bör avvecklas.

Vi biträder även kravet i motion U7 om ett tillkännagivande om behovet av en harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG. Detta gäller särskilt på skatteområdet. En anpassning av de svenska skattebestämmelserna och - i synnerhet - de svenska skattenivåerna till de normer som allmänt tillämpas inom Gemenskapen torde enligt vår mening vara en väsentlig förutsättning för att uppfylla den i propositionen angivna målsättningen att skapa rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital i Västeuropa.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär att vi i berörda delar tillstyrker motion U7.

Kjell Johansson och Britta Bjelle (båda fp) anför:

Vi delar regeringens och fp-motionärernas uppfattning att vi skall gå vidare i det nordiska samarbetet, stärka EFTA och bredda och fördjupa samarbetet med EG så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Vi saknar dock i propositionen en utvärdering av de s. k. fyra friheternas (fritt flöde av människor, varor, tjänster och kapital) samlade betydelse för Sveriges del. Regeringen för ett resonemang kring varje avsnitt för sig men underlåter att

göra den enligt vår mening nödvändiga helhetsbedömningen. Vi menar att målet för den svenska Europapolitiken bör vara att svenska medborgare och företag på den s. k. vitbokens alla områden får åtnjuta samma friheter som medborgare och företag i EG:s medlemsländer och att svenskar och svenska intressen inte i något hänseende diskrimineras.

När det särskilt gäller handelspolitiken och frågan om en eventuell tullunion med EG delar vi inte regeringens uppfattning att den inskränkning i rörelsefriheten som en tullunion skulle medföra talar emot att vi väljer denna lösning. Man måste enligt vår mening tänka på den situation som kan uppstå om det handelspolitiska klimatet kärvar till sig, en utveckling som i dagsläget inte kan uteslutas. Vi befarar att Sverige skulle kunna isoleras i ett sådant läge, om vi står utanför en tullunion med EG.

Vad här anförts bör enligt vår uppfattning riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär att vi i berörda delar tillstyrker motion U6.

Stig Josefson och Karl-Anders Petersson (båda c) anför:

Vi vill i likhet med motionärerna bakom motion U5 understryka att den västeuropeiska integrationen från svensk synpunkt inte bara är fråga om relationerna till EG utan till Västeuropa i dess helhet. Från svensk synpunkt är det också av stor principiell vikt att Västeuropa i sin inre utveckling inte reser murar mot omvärlden utan eftersträvar öppenhet. På handelsområdet måste dock sociala, miljömässiga, hälsomässiga och andra riskaspekter beaktas. För ett neutralt land har den nationella aspekten därjämte en speciell innebörd.

Vad gäller frågan om en svensk övergång till tullunion med EG saknas i propositionen en redovisning av vad en sådan förändring skulle medföra. Det framgår att EG hela tiden ställt sig avvisande till en tullunion och alltså gör det. Däremot sägs inget om EFTA-länderna, om deras inställning eller tänkta roll. Frågan behandlas enbart som en angelägenhet mellan Sverige och EG utan antydning om vad följden skulle bli för relationerna till bl. a. de nordiska EFTA-länderna. I detta sammanhang föreligger således enligt vår mening ett markant avsteg från det allomfattande västeuropeiska samarbete som enligt propositionen bör vara vägledande för integrationsarbetet. Sammanfattningsvis anser vi att tillräckligt underlag för ett ställningstagande av riksdagen inte har presenterats.

När det gäller skatter anser vi i likhet med c-motionärerna att man från svensk sida bör eftersträva ett gemensamt västeuropiskt forum avseende ekonomisk-politiska frågor, bl. a. skatter. Vi vill vidare påpeka att flera länder inom EG tillämpar differentierad mervärdesskatt - dvs. lägre mervärdesskatt på baslivsmedel - och att centern verkar för att införa en sådan ordning även i Sverige. Slutligen vill vi i likhet med c-motionärerna framhålla att den svenska kilometerskatten avviker från drivmedelsbeskattningen i andra länder. Vi biträder därför yrkandet i motion U5 att kilometerskatten tas upp till omprövning.

Vad här anförts bör enligt vår mening riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär att vi i berörda delar tillstyrker motion U5.

Jag har liksom vpk-motionärerna en i grunden annan syn på svensk Europapolitik och svensk internationell politik än den som redovisas i propositionen. Som framhålls i motion U3 är Sveriges utrikeshandel redan till 50 % inriktad på EG-länderna och denna höga grad av beroende bör enligt min mening inte ytterligare höjas. Jag anser tvärtom att förbindelserna med andra marknader bör prioriteras, inte minst med tanke på EG-ländernas påtagliga inre svårigheter med svag tillväxt, överproduktion och massarbetslöshet. Utvecklingen av svensk utrikeshandel bör därför snarare orienteras mot marknader utanför EG: Asien, USA, Östeuropa, EFTA-länderna och tredje världen. Mer mångsidiga kontakter skulle enligt min mening innebära gynnsammare möjligheter och mindre sårbarhet för Sverige.

En tullunion med EG eller ett frihandelsavtal i kombination med långtgående ursprungsbestämmelser innebär enligt min uppfattning att Sverige ansluter sig till EG:s protektionism utåt, vilket jag finner oacceptabelt. I stället bör, som framhålls av vpk-motionärerna, Sverige verka för en utveckling av internationella strukturer som Förenta nationerna och dess specialorgan såsom t. ex. GATT och UNCTAD och olika initiativ som syftar till global rättvisa och avspänning. Ett sådant mångnationellt samarbete torde enligt min uppfattning gagna Sverige mer än en snäv västeuropeisk orientering.

Vpk har valt, med den huvudinriktning som redovisats i det föregående, att inte lägga särskilda förslag på skatte- och tullområdet. Dock finns ändå skäl att påtala vad en anpassning till EG-standard kan komma att medföra.

De svenska skatternas nivå och inriktning bör utgå från de behov och utjämnande effekter vi själva finner anledning att besluta om och inte de mål som EG-länderna kan komma att besluta om. En harmonisering med EG skulle påverka inrikespolitiken i Sverige kraftigt i negativ riktning. På skatteområdet skulle en anpassning till EG-standard innebära ett bortfall av skatteinkomster för det allmänna i en omfattning som skulle tvinga fram kraftiga nedskärningar av den gemensamma sektorn. Dessa skadeverkningar på vårt lands ekonomi borde föredragande statsrådet ha analyserat närmare innan hon redovisade för riksdagen sina överväganden om anpassningsåtgärder på skatteområdet.

Så t. ex. skulle en anpassning av alkoholskatterna till en sådan nivå som är vanlig inom EG – dvs. en avsevärd minskning av skatten – sannolikt leda till en kraftig konsumtionsökning och således innebära ett totalt uppgivande av riksdagens tidigare uttalade målsättning att minska den totala konsumtionen. Även för tobaken skulle en minskning av tobaksskatten till normal EG-nivå innebära motsvarande risker för folkhälsan.

Även inom tullområdet skulle av riksdagen uppställda mål motverkas. Så t. ex. skulle försvaret av inhemsk teko-industri försvagas.

Vad nu anförts bör enligt min mening riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion U3 i berörda delar.

1987/88:7 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen (prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett lagutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motionerna 1987/88:U2-U7 och 1987/88:U522-U524.

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner de av föredragande statsrådet förordade riktlinjerna i propositionens kapitel 1. Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anför om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

Lagutskottet har beslutat avge yttrande över propositionen och motionerna såvitt rör immaterialrättsliga, bolagsrättsliga och konsumentpolitiska frågor.

Vad först gäller konsumentpolitiken är det enligt utskottets uppfattning angeläget att samarbetet med EG på detta område intensifieras. Som framhålls i propositionen är det ett klart svenskt intresse att svenska produkter inte behöver ändras för att kunna säljas på den europeiska marknaden eller genomgå en mera komplicerad prövning än EG-företagens produkter. Det ligger också i konsumenternas intressen att utländska produkter kan säljas i Sverige utan kostnadskrävande ändringar. Ett viktigt led i strävandena mot ett ökat samarbete med EG måste därför vara att vi i görlig mån försöker avveckla tekniska handelshinder genom en harmonisering av lagar och andra författningar. I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet att det är angeläget att svenska myndigheter går igenom EG:s regler på olika områden och tillvaratar de möjligheter till harmonisering som finns. Det är vidare betydelsefullt att vi från svensk sida och helst i nordisk samverkan försöker utöka och intensifiera det samarbete med EG som redan pågår på konsumentpolitikens område bl.a. när det gäller standarder för säkerhetskrav på olika produkter. Vägledande härvidlag bör självfallet vara att vår nuvarande höga ambitionsnivå när det gäller skyddet för konsumenterna skall upprätthållas. I fråga om produktsäkerhetsarbetet är det dock inte givet att nuvarande svenska regler alltid är de mest genomtänkta. Vad gäller det ekonomiska skyddet för konsumenterna kan en anpassning till EG:s regler bli aktuell i de fall EG:s direktiv inte har karaktären av minimidirektiv.

Med hänvisning till det anförda ansluter sig lagutskottet till vad som anförs i propositionen om Sveriges medverkan i det europeiska samarbetet på konsumentskyddsområdet och om formerna för denna medverkan. Såvitt

gäller detta område får de synpunkter på harmoniseringen av lagar och bestämmelser som förs fram i motion U7 (m) anses i allt väsentligt tillgodosedda genom propositionen och vad utskottet anfört.

Inte heller i fråga om immaterialrätten och bolagsrätten har lagutskottet funnit anledning till erinringar mot vad som uttalas i propositionen. Utskottet vill på bolagsrättens område understryka vikten av att företag utanför EG får möjlighet att delta i den nya juridiska samverkansform för företag från olika länder som tillskapats inom EG. I åtskilliga sammanhang har svenska företag varit engagerade i industrisamarbete inom EG, och det är betydelsefullt att en industriell samverkansform står öppen för oss även i framtiden.

I motion U7 (m) begärs att regeringen vid framläggande av förslag till lagstiftning alltid skall redovisa i vad mån förslagen överensstämmer med EG:s regelsystem. Enligt lagutskottets mening är det självfallet angeläget att lagstiftningsarbetet bedrivs under hänsynstagande till behovet av harmonisering. Av propositionen framgår att regeringen avser att förstärka den interna samordningen inom regeringskansliet i fråga om Europasamarbetet samt verka för smidiga och effektiva samverkansformer med och mellan statliga verk och myndigheter i det internationella harmoniseringsarbetet. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den betydelse samarbetet med EG har för Sverige utgår utskottet från att regeringen på de områden där harmoniseringssträvandena har aktualitet nog överväger behovet av nya författningsöverensstämmelse med EG:s regler. Såvitt gäller lagutskottets beredningsområde kan utskottet inte finna det befogat att regeringen alltid bör avkrävas en redovisning i harmoniseringshänseende.

I motion U2 (s) yrkas att alkohol och tobak skall undantas från integrationsarbetet med EG. Motionärerna påpekar att ett ökat svenskt deltagande i Europasamarbetet kan medföra svårigheter för Sverige att upprätthålla det lagstadgade förbudet mot reklam för alkoholdrycker. Enligt motionärerna har frågan om tillåtligheten av alkoholreklam i TV-utsändningar via satellit diskuterats inom Europarådet utan att enighet kunnat nås.

Med anledning av vad som anförs i motionen om reklamfrågor vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen på hemställan av lagutskottet (se LU 1987/88:13) hos regeringen begärt att spörsmålet om ett förbud för annonsering av tobaksvaror efter mönster av vad nu gäller för alkoholdrycker skall utredas. Utredningen skall bl.a. också belysa konsekvenserna av ett sådant reklambud. I det sammanhanget pekade utskottet på att en ökad marknadsföring kan komma till stånd via satellit- och kabel-TV.

Enligt utskottets mening är det givetvis angeläget att i Sverige gällande regler om marknadsföring av alkoholdrycker och tobaksvaror inte kringgås genom att en ökad reklam för dessa varor riktas mot Sverige i satellitsända TV-program. Risken för en ökning av reklamen torde föreligga oavsett om Sverige medverkar i det europeiska samarbetet eller inte. Våra möjligheter att komma till rätta med problemet kan emellertid vara större om vi aktivt deltar i detta arbete. Som utskottet framhöll då frågan om allmänna marknadsföringsregler för satellitsänd TV-reklam prövades hösten 1987 (LU 1987/88:13) med anledning av en motion är våra möjligheter att lagstiftningsvägen komma till rätta med de problem som reklamen innebär begränsade. I

första hand måste därför problemen lösas på det internationella planet. Inom Europarådets ram pågår för närvarande arbete med en konvention om gränsöverskridande TV-sändningar som bl.a. avser reglera satellitreklam. I detta arbete tar Sverige aktiv del. Utan att ta ställning till hur TV-sändningar över gränserna skall regleras i olika avseenden vill utskottet – i linje med vad utskottet uttalade hösten 1987 – framhålla vikten av att Sverige verkar för att frågan om marknadsföringsregler för satellitsänd reklam får en från våra utgångspunkter tillfredsställande lösning. Utskottet vill också ånyo stryka under vikten av att Sverige vid sidan av arbetet i Europarådet tar till vara de möjligheter som kan finnas till en internationell reglering av satellitreklam-en.

Såvitt i övrigt gäller marknadsföringen av alkohol och tobaksvaror vill utskottet betona vikten av att – som framhålls i motion U2 – integrationsarbetet med EG i konsumentskyddsfrågor inte får leda till att Sverige hindras från att behålla eller införa regler som anses erforderliga för att uppnå målen för vårt lands alkohol- och tobakspolitik.

Utöver det anförda föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från lagutskottets sida.

Stockholm den 3 mars 1988

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewa Hedkvist Petersen (s), Hans Rosengren (s), Ewy Möller (m) och Kjell-Arne Welin (fp).

Avvikande mening

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Allan Ekström (m), Ewy Möller (m) och Kjell-Arne Welin (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 88 som börjar med "I motion U7" och slutar med "redovisning i harmoniseringshänseende" bort ha följande lydelse:

I motion U7 (m) begärs att regeringen vid framläggande av förslag till lagstiftning alltid skall redovisa i vad mån förslagen överensstämmer med EG:s regelsystem. Enligt utskottets mening är det som ovan berörts angeläget att uppkomsten av nya tekniska handelshinder motverkas. Som ett viktigt led i denna strävan bör vi i Sverige skapa ett system för lagstiftningsarbetet som garanterar att disharmoni med EG:s regler inte uppstår. Som framhålls i motionen avser såväl Schweiz som Österrike att införa en ordning enligt vilken förslag till ny lagstiftning skall åtföljas av en redovisning för förslagets överensstämmelse med EG:s regler på området. Såvitt gäller den

lagstiftning som faller inom lagutskottets beredningsområde och som är av betydelse för vårt samarbete med EG anser utskottet att starka skäl talar för att en motsvarande ordning bör införas i Sverige. Utskottet ställer sig sålunda bakom önskemålet i motion U7 i denna del (yrkande 19).

UU 1987/88:24

Bilaga 4.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

UU 1987/88:24

Bilaga 5

1987/88:2 y

över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 4 februari 1988 beslutat att bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen, jämte de med anledning av propositionen väckta motionerna 1987/88:U2, 1987/88:U3, 1987/88:U4, 1987/88:U5, 1987/88:U6 och 1987/88:U7 samt de under den allmänna motionstiden 1987/88 väckta motionerna U522, U523 och U524.

Socialförsäkringsutskottet, som begränsar sitt yttrande till de frågor som direkt berör utskottets verksamhetsområde, får anföra följande.

I Romfördraget och EG:s regelsystem finns en nära koppling mellan reglerna om arbetskraftens fria rörlighet och reglerna om samordning av socialförsäkringsförmåner för anställda och egenföretagare som flyttar inom Gemenskapen. Denna samordning täcker bl.a. sjukdom, föräldrapenning, förtidspension, ålderspension, efterlevandepension och arbetsskada.

EG:s regelsystem på socialförsäkringsområdet innebär att någon positiv särbehandling av ett lands egna medborgare inte får förekomma och beträffande pensionsförmåner skall dessa i princip utgå på samma villkor var förmånstagaren än är bosatt inom EG.

Mot denna bakgrund vill utskottet särskilt understryka vad som anförs i propositionen (s. 116) om att ett inordnande av den svenska socialförsäkringslagstiftningen i EG:s regelsystem skulle kräva betydande förändringar av den svenska lagstiftningen, främst vad avser folkpensioner.

Såsom vidare framhålls i propositionen (s. 117) finns det en rad olika frågor som måste beaktas i en diskussion om migration och arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och Västeuropa. En av dessa frågor är konsekvenserna inom socialförsäkringsområdet, vilken måste analyseras ytterligare. Därvid bör särskilt beaktas sambandet med de grundläggande värderingarna för svensk socialpolitik. Utskottet instämmer i dessa överväganden.

I de förestående överläggningarna med EG kommer också en rad frågor som rör det yttre gränsskyddet att aktualiseras såsom exempelvis oreglerad invandring från länder utanför EG.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka vad som framhålls i propositionen (s. 112) om att Sverige – och de övriga nordiska länderna – noga bör följa det arbete som EG:s inrikes- och justitieministrar bedriver i

gruppen för invandrarfrågor samt i den s.k. Trevigruppen för att stärka och harmonisera gränsskyddet mot utomstående länder.

UU 1987/88:24
Bilaga 5

Stockholm den 1 mars 1988

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s) och Barbro Sandberg (fp).

Avvikande mening

Margó Ingvardsson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 91 som börjar med "Såsom vidare" och slutar med "dessa överväganden." bort ha följande lydelse:

Såsom vidare framhålls i propositionen (s. 117) finns det en rad olika frågor som måste beaktas i en diskussion om migration och arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och Västeuropa. En av dessa frågor är konsekvenserna inom socialförsäkringsområdet, vilken måste analyseras ytterligare. Därvid bör särskilt beaktas sambandet med de grundläggande värderingarna för svensk socialpolitik. Utskottet instämmer i dessa överväganden. Utskottet vill dock i detta sammanhang särskilt framhålla att en harmonisering med EG:s regelsystem på socialförsäkringsområdet inte får innebära att socialförsäkringsförmånerna försämras för i Sverige bosatta personer.

1987/88:5 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen
(prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1987/88:U2 av Göran Magnusson m.fl. (s), 1987/88:U3 av Lars Werner m.fl. (vpk), 1987/88:U4 av Grethe Lundblad m.fl. (s), 1987/88:U5 av Olof Johansson m.fl. (c), 1987/88:U6 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m), 1987/88:U522 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), 1987/88:U523 av Olle Göransson (s) och 1987/88:U524 av Alf Svensson (c).

Under allmänna motionstiden i år har väckts motion 1987/88:So409 yrkande 1 av Karin Falkmer (m), vilket samtidigt överlämnas till utrikesutskottet. Även detta motionsyrkande behandlas i yttrandet.

I yttrandet behandlas frågor om arbetsmiljö, alkohol- och tobakspolitik.

Utskottet

EG och EFTA-länderna har under senare år inlett en alltmer omfattande verksamhet för att undanröja de s.k. icke-tariffära handelshindren, dvs. andra hinder än tullar och kvantitativa begränsningar. Arbetet för att integrera den västeuropeiska marknaden omfattar bl.a. insatser för att minska skillnader i regler och kontrollordningar mellan länderna.

Frågor om tekniska hinder – hinder som har samband med produktkrav och produktgodkännandeordning – aktualiseras bl.a. på arbetsmiljöområdet.

I motion U3 av Lars Werner m.fl. (vpk) och motion U5 av Olof Johansson m.fl. (c) berörs arbetsmiljöfrågor inom integrationsarbetet.

EG-direktiv föreligger på åtskilliga arbetsmiljöområden. Vid sidan av harmonisering genom direktiv antagna av Rådet sker harmoniseringsarbetet nu i stor utsträckning genom den s.k. nya harmoniseringsmetoden. Metoden innebär att man skall begränsa harmoniseringen av myndighetsföreskrifter till väsentliga säkerhetskrav och överlåta tekniska detaljkrav åt de europeiska standardiseringsorganen (CEN och CENELEC). På områden där harmonisering via direktiv inte anses nödvändig skall gälla att en vara, som lagligen tillverkats och marknadsförts i en medlemsstat, skall kunna införas utan tekniska hinder i en annan medlemsstat.

Genom ikraftträdandet den 1 juli 1987 av den s.k. enhetsakten kan direktiv med minimiföreskrifter på arbetsmiljöområdet nu antas inom EG med kvalificerad majoritet. Vid harmoniseringsarbetet skall Kommissionen eftersträva en hög skyddsnivå i sina direktivförslag rörande hälsa och säkerhet, miljöskydd samt konsumentskydd. De medlemsländer som vill tillämpa strängare krav än EG beträffande bl.a. arbetsmiljö har möjlighet att utfärda nationella bestämmelser som avviker från EG-direktivet. Sådana avvikelser får dock inte utgöra dolda handelshinder eller godtycklig diskriminering.

Kommissionen har nyligen redovisat ett nytt handlingsprogram på arbetsmiljöområdet. Med anledning av programmet antog EG:s arbetsmarknads- och socialministrar i december förra året en resolution om arbetsmiljö. I såväl Kommissionens handlingsprogram som rådsresolutionen betonas bl.a. vikten av ett aktivt deltagande och stöd från arbetsmarknadens parter i förberedelsen och genomförandet av åtgärder på området.

Sverige och övriga EFTA-länder är medlemmar i de europeiska standardiseringsorganen. Inom både EFTA och EG finns kommittéer för tekniska handelshinder som har gemensamma möten. Regelbundet genomförs möten angående arbetsmiljöfrågor mellan representanter för EG-kommissionen och svenska regerings- och myndighetsrepresentanter. I vissa arbetsmiljöfrågor bedrivs arbete för att nå föreskrifter både inom EG och i Sverige med utbyte av erfarenheter.

Sverige deltar också i Internationella arbetarorganisationens (ILO) verksamhet på området. Genom svenska standardiseringsorgan är Sverige verksamt i de två världsomfattande standardiseringsorganen ISO och IEC. Den nordiska ämbetsmannakommittén för arbetsmiljöfrågor är forum för samarbete i ämnet mellan de nordiska länderna. Nordiska ministerrådet har nyligen beslutat att ett förslag till nordisk arbetsmiljökonvention skall utarbetas. De nordiska standardiseringsorganen samarbetar inom ramen för ett särskilt avtal.

Arbetsarkyddsstyrelsen har i en skrivelse hösten 1987 till regeringen pekat på ett behov av vissa ändringar i arbetsmiljölagen. Genom ändringarna skulle styrelsen kunna utfärda sina föreskrifter om kontroll på ett mer ändamålsenligt sätt för att undanröja tekniska handelshinder, anfördes det. En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet har tillsatts som skall se över arbetsmiljölagen med utgångspunkt bl.a. från den aktualiserade frågan om tekniska handelshinder. Arbetet avses vara avslutat i augusti 1988. Frågan om internationellt samarbete på bl.a. arbetsmiljöområdet har behandlats av utredningen om vissa frågor inom området kontroll genom teknisk provning som nyligen redovisat sitt betänkande. Provnings- och kontroll i internationell samverkan (SOU 1988:6). Utredningen har haft att ta ställning till om det mot bakgrund av den internationella utvecklingen behövs några förändringar i det svenska systemet för provning och kontroll av produkter. I utredningen betonas att myndigheterna i allt större utsträckning kommer att behöva utnyttja resultat från det europeiska standardiseringsarbetet i sin regelskapande verksamhet och att de därför måste följa och vid behov delta i sådant standardiseringsarbete. Utredningen uppmärksammar också frågan om arbetsmarknadens parter och särskilt de fackliga organisationernas möjligheter till insyn i och påverkan på det europeiska harmoniseringsarbetet.

I den nu aktuella propositionen anför (s. 85 f.) bl.a. att det är självklart att den höga ambitionsnivå som Sverige har när det gäller områden som yttre miljö, arbetsmiljö och konsumentskydd skall vara vägledande också för Sveriges deltagande i det europeiska integrationsarbetet. En av de viktigaste uppgifterna är därför att verka för att gemensamma regler på dessa områden uppfyller tillräckliga krav från bl.a. miljö-, säkerhets- och hälsosynpunkt. Det framhålls att det är angeläget att svenska myndigheter går igenom EG:s gemensamma regler och tar hänsyn till dessa när man utfärdar egna föreskrifter, så att inte hinder för handeln skapas oavsiktligt. Det är viktigt, anför det, att identifiera de delar som vi har svårt att acceptera från svensk sida och skälen för detta. Ett sådant arbete har inletts. Det innebär ingen ändring i de arbetsformer vi har i Sverige. Beslut om svenska regler kommer som hittills att tas av riksdag och regering och ansvariga myndigheter. Det är angeläget att också arbetsmarknadens parter aktivt medverkar i arbetet i större utsträckning än hittills.

Föredragande statsrådet uttalar vidare bl.a. (s. 90).

Sammantaget verkar dock inte problemen med den nya harmoniseringsmetoden uppstå fortare och vara fler än att Sverige kan klara av dem allt eftersom de uppstår. Utgångspunkten bör vara att svenska tillämpningsförfattningar för produkter som berörs av den nya harmoniseringsmetoden så långt som möjligt harmoniseras med EG-reglerna så att onödiga handelshinder inte uppstår. Enskilda EG-länder har som tidigare nämnts medgettts rätt att tillämpa strängare arbetsmiljöregler än de direktiv som antagits enligt den nya harmoniseringsmetoden, om detta anses nödvändigt bl.a. med hänsyn till människors liv och hälsa. Sverige måste i samarbetet med EG också förbehålla sig rätten att utfärda de arbetsmiljöregler som anses nödvändiga för att säkerställa medborgarens liv och hälsa. Den nuvarande samverkan med arbetsmarknadens parter måste också kunna bibehållas.

En samordning mellan Sverige, EFTA-länderna och EG bör, anför statsrådet, i största möjliga utsträckning ske inom ramen för internationella organisationer och standardiseringsorgan, genom nordiskt samarbete, samt bilateralt med EG inom ramen för vårt arbetsmiljöavtal. Möjligheten att träffa kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter som reglerar arbetsmiljöförhållanden kan eventuellt påverkas genom en ökad integration, anför det.

Utskottet delar regeringens bedömning om vikten av internationell samverkan på arbetsmiljöområdet. Denna samverkan får, som anför i propositionen, inte rubba den höga ambitionsnivån i fråga om en god arbetsmiljö. "Onödiga" handelshinder som orsakas av en specifik svensk organisation av arbetet på området bör emellertid undvikas. Utskottet vill vidare framhålla det angelägna i att berörda myndigheter och arbetsmarknadens parter bereds möjlighet att på ett tidigt stadium följa eller delta i standardiserings- och föreskriftsarbete.

I sammanhanget kan även erinras om att Sverige redan enligt gällande avtal med GATT och EFTA samt frihandelsavtal med EG har att överväga om tekniska föreskrifter som innebär handelshinder är nödvändiga för att skydda liv och hälsa (jfr SoU 1985/86:12 och 1986/87:14).

I motion U2 av Göran Magnusson m.fl. (s) begärs att alkohol och tobak skall undantas från integrationsarbetet med EG. Karin Falkmer (m) framhåller i motion So409 yrkande 1 – som väckts under allmänna motionstiden i år – att Sverige bör samarbeta med EG-länderna i kampen mot cancer och ansluta sig till en gemensam europeisk strategi mot tobakens skadeverkningar.

EG-kommissionen presenterade för ett år sedan ett brett upplagt handlingsprogram mot cancer. Inom ramen för programmet föreslås åtgärder för att minska tobaksrökningen. Som eftersträvarvärda mål har angivits bl.a. att medlemsländerna senast den 1 januari 1993 skall ha förbjudit tobaksreklam, försäljning av tobaksvaror på flygplatser och färjor samt rökning i offentliga lokaler. Även pris- och skatteproblematiken tas upp. Ytterligare moment i programmet är bl.a. TV-information och proklamerandet av år 1989 som "cancerår". En särskild kommitté som består av ledande cancerforskare inrättades för arbetet med programmet. Sverige är sedan 1987 representerat i kommittén genom en observatör.

I ett förslag från Kommissionen till direktiv angående harmonisering av punktskatter på cigaretter hänvisas till att det är nödvändigt med en skattenivå som är förenlig med kommissionens hälsopolitik så som den angetts i bl.a. handlingsprogrammet mot cancer. Aktionsprogrammet har förelagts hälsovårdsministerkommittén. Arbetet fortgår även inom Kommissionen som helt nyligen har lagt fram förslag till harmoniseringsdirektiv angående begränsning av tjärinnehåll resp. medicinska varningstexter på tobaksvaror.

Även i frågan om alkoholdrycker har Kommissionen lagt fram förslag om harmonisering av beskattningen. På alkoholområdet föreslås en beskattningsnivå som skiljer sig kraftigt från den svenska.

I sammanhanget kan anmärkas att Världshälsoorganisationens (WHO) Europaregion år 1984 antog en resolution om bl.a. en målsättning att minska totalkonsumtionen av alkohol med 25 % fram till år 2000. Även EG-länderna medverkade i resolutionen.

I propositionen anges (s. 108 f.) att utsikten att snabbt nå enighet om Kommissionens förslag beträffande harmonisering av punktskatter på ifrågasvarande områden har satts i fråga. Det konstateras att en anpassning till EG:s skattesatser skulle kunna strida mot svensk alkoholpolitik.

Utskottet konstaterar att det inom EG-organen bedrivs ett relativt omfattande arbete som syftar till att begränsa tobakskonsumtionen. Enligt utskottets mening är det värdefullt med ett samarbete mellan EG och Sverige i fråga om åtgärder för att uppnå en sådan konsumtionsbegränsning. Det anförda ligger väl i linje med motion So409 (m) yrkande 1, som därför inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Riksdagens alkoholpolitiska beslut år 1977 innebär bl.a. att prismekanismen bör utnyttjas som ett aktivt alkoholpolitiskt instrument. Enligt dessa riktlinjer måste därför priserna på alkoholdrycker vara höga och minst följa med i den allmänna prisutvecklingen. Utskottet förutsätter att integrationsarbetet i förhållande till EG inte bedrivs på ett sådant sätt att det försvårar en effektiv svensk alkoholpolitik. Det sagda hindrar självfallet inte ett internationellt samarbete på alkoholområdet syftande till minskad konsumtion.

Utöver det anförda föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från socialutskottets sida.

UU 1987/88:24
Bilaga 6

Stockholm den 1 mars 1988

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), Ulla Tillander (c), Anita Persson (s), Blenda Littmarck (m), Gunnar Ström (s), Aina Westin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Rosa Östh (c), Ingrid Andersson (s), Erik Jansson (s), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Maud Björnemalm (s) och Lars-Ove Hagberg (vpk).

Avvikande mening

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1986/87:14" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att Sverige vid en "harmonisering" på arbetsmiljöområdet kommer i direkt konflikt med EG-ländernas krav och interna politik. Inom arbetsmiljöområdet är det särskilt viktigt att bevara den nationella självständigheten för lagstiftning, föreskrifter m.m. och möjligheter att förstärka de demokratiska rättigheterna på arbetsplatserna för de arbetande och deras fackliga organisationer. Utskottet motsätter sig därför starkt en "harmonisering" på arbetsmiljöområdet.

1987/88:7 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen (prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 4 februari 1988 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motionerna 1987/88:U2–U7, 1987/88:U522, 1987/88:U523 och 1987/88:U524.

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner de av föredragande statsrådet förordade riktlinjerna i propositionens kapitel 1. Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet anfört om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

Kulturutskottet begränsar sitt yttrande över propositionen och motionerna till att avse de delar som rör massmedier och turism.

Utskottet

Massmedier

I propositionen redovisas att det sedan början på 1980-talet bedrivs arbete inom Europarådet på att utforma gemensamma regler för TV-sändningar från satelliter. De rekommendationer som hittills tagits fram inom Europarådet behandlar bl.a. användningen av satellitkapacitet, upphovsrättsliga frågor och audiovisuell produktion. Inom Europarådets ram pågår för närvarande arbete på att utforma en konvention rörande gränsöverskridande sändningar. Bland de frågor som diskuteras är vilken stat som i olika fall skall vara ansvarig för efterlevnaden av reglerna, regler för programinnehåll, reklam och sponsring. Detta konventionsarbete har tillkommit genom ett enhälligt beslut av samtliga länder – alltså även E.G.-länderna – vid ett fackministermöte om massmediepolitik år 1986.

De Europeiska Gemenskapernas (EG) högsta beslutande organ – Kommissionen – har under åren 1985 och 1986 lagt fram förslag om bl.a. reklamregler och upphovsrätt. Inom Kommissionen pågår arbete som syftar till en enhetlig reglering för att undanröja de hinder för distribution av TV-program över gränserna som de olika E.G.-ländernas regler anses utgöra.

Europarådets konventionsarbete syftar till att sändande och mottagande länder skall komma överens om gemensamma regler för programsändningar som når ut över gränserna. Avsikten är att dessa regler skall vara bindande för de länder som tillträder konventionen, vilket innebär att ländernas

nationella lagstiftning måste anpassas till konventionsbestämmelserna.

UU 1987/88:24

Bilaga 7

En viktig skillnad mellan de båda regelsystem som nu är under utarbetande är att EG-regleringen syftar till att åstadkomma en enhetlig reglering av nationell medielagstiftning ägnad att underlätta spridningen av program mellan EG-länderna, medan Europarådskonventionen söker balansera ambitionen att underlätta spridningen av program mellan Västeuropas länder och kraven på nationell flexibilitet.

När det gäller Sveriges deltagande i arbetet på att utforma en konvention redovisas i propositionen att Sverige tillhör de länder inom Europarådets ram som verkar för en bindande överenskommelse om att program som innehåller våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp inte skall vara tillåtna.

Itvå motioner framförs synpunkter på och önskemål om Sveriges agerande i det pågående arbetet på att utforma ett europeiskt regelsystem för etermedieområdet.

Centerpartiet påpekar i motion U5 att det är angeläget att slå vakt om den nationella televisionen samtidigt som det internationella mediasamarbetet bör intensifieras. Motionärerna anser att innehållet i TV-sändningar som når ut över de nationella gränserna bör regleras genom överenskommelse om etiska regler.

Med anledning av dessa synpunkter vill utskottet framhålla att det är angeläget att en överenskommelse med bindande regler för sändningar över gränserna kommer till stånd. I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet att det är önskvärt att en europeisk konvention utformas med hänsynstagande till de enskilda staternas självständighet och till de små ländernas språk och kultur. För svenskt vidkommande är det viktigt att ett framtida europeiskt regelsystem är så flexibelt att det går att förena med yttrandefrihetsreglerna samt lagstiftningen om våldsskildringar och pornografi.

Utskottet instämmer även i föredragande statsrådets och motionärernas bedömning att det är nödvändigt att värna om den nationella televisionen. De uppgifter som statsmakterna lagt på Sveriges Radio som ett företag i allmänhetens tjänst innebär att företaget har ansvar för att främja bl.a. den fria åsiktsbildningen och kulturens utveckling. Sveriges Radios programverksamhet är en viktig kulturpolitisk faktor i det svenska samhället.

Med hänvisning till vad som anförts får de synpunkter på den internationella mediepolitiken som förs fram i motion U5 anses vara i allt väsentligt tillgodosedda.

Moderata samlingspartiet tar i motion U7 upp det arbete som pågår inom Europarådet och EG på att utforma ett regelsystem på massmedieområdet. Motionärerna tar särskilt upp frågan om utformningen av och innehållet i reklamsändningar. De påpekar att i det förslag till Europarådskonvention som nu diskuteras är intaget ett förbud mot att sända reklam riktat mot ett speciellt land. För Sveriges del skulle en sådan bestämmelse kunna innebära att reklam för multinationella produkter skulle vara tillåten men däremot inte reklam för varor och tjänster som säljs endast i Sverige. De hävdar att om EG-länderna kommer att biträda en Europarådskonvention skulle detta innebära en inskränkning i EG:s beslutsmöjligheter på ett område som är

viktigt både för individernas valfrihet och för företagens frihet att konkurrera. Motionärerna anför att det för de svenska konsumenterna vore bäst om de föreslagna EG-reglerna skulle gälla även i Sverige. De förordar därför att Sverige i utarbetandet av förslag till Europarådskonventionen bör verka för så liberala regler som möjligt beträffande vidaresändning av radio- och TV-sändningar.

När det gäller reklam i TV-sändningar delar kulturutskottet föredragande statsrådets uppfattning att det är angeläget att satellitsändningarna inte används för att kringgå de svenska reglerna om reklam i TV. Det är därför väsentligt att Sverige arbetar för att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna. Utskottet vill även peka på att lagutskottet i yttrande (LU 1987/88:7 y) till utrikesutskottet tar upp frågor om marknadsföringsregler för satellitsänd TV-reklam.

Utöver vad som anförs föranleder propositionen och motionerna i här aktuell del inte något uttalande från kulturutskottets sida.

Turismen

EG saknar formellt en enhetlig turistpolitik. Internationellt deltar EGländerna aktivt i OECD:s turistkommitté och i World Tourist Organization (WTO) för utvecklingen av en gemensam turistpolitik. Även flera av de delmål som Kommissionen satt upp för att utveckla den inre marknaden är av stor betydelse. Det gäller bestämmelser om bl.a. fri gränspassage, harmoniserad transportpolitik, skatteregler för resande och ungdomsutbyte.

Turismen har i takt med ökad fritid fått en växande betydelse och är redan i många europeiska länder en viktig ekonomisk faktor. Det internationella resandet inbringar ca 10 miljarder kronor om året till Sverige. Samtidigt använder svenska turister 20 miljarder kronor utomlands. I Sverige omsätter turistnäringen ca 70 miljarder kronor per år. De nordiska länderna har ett nära samarbete på turistområdet genom en särskild turistkommitté under Nordiska Ministerrådet.

Föredragande statsrådet anser att den gradvisa framväxten av en enhetlig turistpolitik inom EG kan få betydande konsekvenser för den svenska turistnäringen. Sverige bör därför söka nya vägar för samarbetet med EG – helst tillsammans med övriga nordiska och EFTA-länder – i syfte att skapa en enhetlig marknad för utomeuropeisk turism och ett ökat turistresande inom Västeuropa.

Folkpartiet framhåller i motion U6 betydelsen av att ungdomar från de europeiska länderna besöker Sverige. Motionärerna förordar därför att staten i samråd med ideella organisationer som Svenska Turistföreningen skall främja lågpristurism speciellt inriktad på ungdomar. De anser att det vore önskvärt om en sådan turistsatsning kunde utformas så att kontakter med svenska ungdomar underlättades.

En viktig aspekt av turismen är de ökade möjligheterna att se och lära känna andra länder och kulturer än den egna. Det är därför, som motionärerna påpekar, värdefullt om ungdomar från olika europeiska länder får tillfälle att lära känna vårt land.

Vissa konkreta åtgärder för att underlätta ungdomars resande har vidtagits

på europeisk bas. Den franska regeringen lanserade år 1985 ett s.k. ungdomskort som berättigar till rabatter på bl.a. resor, kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter. Vid 1985 års europeiska ungdomsministerkonferens antogs en rekommendation om att Europarådet skulle låta undersöka möjligheterna att införa ett europeiskt ungdomskort. Frågan kommer enligt vad utskottet inhämtat att tas upp under våren 1988 dels vid en av den franska regeringen arrangerad konferens, dels vid en ungdomsministerkonferens i Europarådets regi. Inför dessa konferenser pågår enligt vad utskottet inhämtat inom regeringskansliet ett beredningsarbete i samråd med bl.a. svenska ungdomsorganisationer och berörda organ på turistområdet. Mot denna bakgrund anser kulturutskottet att motion U6 i här aktuell del inte påkallar någon riksdagens åtgärd. Utskottet har inte funnit anledning till erinringar mot vad som uttalas i propositionen om turismen.

UU 1987/88:24

Bilaga 7

Stockholm den 2 mars 1988

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Alexander Chrisopoulos (vpk), Claes Rensfeldt (s), Margareta Fogelberg (fp), Jan Hyttring (c), Håkan Stjernlöf (m) och Björn Ericson (s).

Avvikande mening

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 100 börjar med "När det" och slutar med "satellitsänd TV-reklam" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det finns goda skäl för att Sverige i arbetet inom Europarådet på att utforma en konvention om gränsöverskridande sändningar bör verka för att reglerna kommer att ansluta nära till det förslag till regelsystem som utarbetas inom EG. Utrikesutskottet bör alltså föreslå riksdagen att göra den i motion U7 yrkande 20 föreslagna framställningen.

Utbildningsutskottets yttrande

UU 1987/88:24

Bilaga 8

1987/88:3 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen

(prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 4 februari 1988 beslutat att bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motionerna 1987/88:U2, 1987/88:U3, 1987/88:U4, 1987/88:U5, 1987/88:U6, 1987/88:U7, 1987/88:U522, 1987/88:U523 och 1987/88:U524 såvitt propositionen och motionerna rör utbildningsutskottets beredningsområde.

Under allmänna motionstiden i år väcktes en motion 1987/88:Ub806 i vilken hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en strategi utvecklas och att Sverige verkar för ett fullvärdigt deltagande i EG:s utbytes- och forskningsprogram (yrkande 30). Motionen remitterades till utbildningsutskottet. Utskottet överlämnar motionsyrkandet till utrikesutskottet samtidigt med detta yttrande för fortsatt beredning.

Utbildningsutskottet vill med anledning av proposition 1987/88:66 och motionerna anföra följande.

I propositionen anges ett antal områden, inom vilka Sverige eftersträvar ett fördjupat samarbete med EG. Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till att beröra två konkreta frågor som föredragande statsrådet tar upp i anslutning till EG:s arbete på att uppnå målen för en inre marknad. Den första frågan gäller Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på *forsknings- och utvecklingsområdet*, den andra frågan berör EG:s strävanden att öka *rörligheten* för människor i vad avser studentutbyte, praktikanttjänstgöring och ungdomsutbyte i Västeuropa.

Forskning och utveckling (FoU) kräver i dag stora insatser beträffande utrustning och personal för att nå goda resultat. Ett relativt litet land som Sverige har numera ingen möjlighet att självständigt initiera och genomföra större forskningsprojekt. Mot denna bakgrund har Sverige verkat för ökad internationell samverkan. Ett europeiskt forskningssamarbete i organiserade former – inom både grundforskning och tillämpad forskning – har funnits sedan länge. Detta samarbete är öppet för alla länder i Västeuropa. I *bilaga* till detta yttrande redovisas översiktligt de program/projekt, som svenska institutioner, organ och företag är engagerade i och vilkas kostnader främst täcks av anslag under åttonde huvudtiteln (Utbildningsdepartementet) budgetåret 1988/89.

Det är enligt utbildningsutskottets uppfattning väsentligt att det svenska

deltagandet i ett brett europeiskt forskningssamarbete får goda möjligheter att utvecklas även i framtiden.

UU 1987/88:24
Bilaga 8

När det gäller EG:s FoU-arbete instämmer utbildningsutskottet i regeringens ställningstagande i propositionen att det är av största vikt att svenska forskningsinstitutioner och företag ges möjlighet att medverka i de projekt som ingår i EG:s nya ramprogram för FoU. Den erfarenhet som svenska forskare fått av internationellt forskningssamarbete bör kunna utgöra en god grund för ett deltagande även i EG:s industristrategiska forskningsprogram som t.ex. ESPRIT (European Strategic Programme for Research and development in Information Technology), RACE (Research and development of Advanced Communication technologies in Europe) och BRITE (Basic Research in Industrial Technologies for Europe). Sverige och vissa EFTA-länder har tecknat ramavtal om tekniskt och vetenskapligt samarbete med EG. Det är enligt utbildningsutskottets mening angeläget att Sverige deltar i det s.k. stimulansprogrammet SCIENCE (Stimulation de la Coopération Internationale et des Échanges nécessaires aux chercheurs Européens) som syftar till att främja rörligheten och samarbetet mellan de europeiska forskarna.

Inom EG drivs för närvarande två program som syftar till att öka utbytet av högskolestuderande och studerande ungdom. Programmet ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) vänder sig till universitet och högskolor inom EG. Målet på sikt är att varje högskolestuderande skall få tillbringa minst en termin av sina studier i en utländsk högskola. Det andra programmet COMETT (Community Action Programme in Education and Training for Technology) syftar till att öka samarbetet mellan utbildningsanstalterna och industrin inom EG. Ett stort antal industriföretag skall sörja för att de studerande ungdomarna får tillgång till praktikplatser under sin utbildningstid.

I fyra av de till utbildningsutskottet remitterade motionerna och i motion 1987/88:Ub806 yrkande 30 berörs frågan om Sveriges deltagande i det utvidgade studerande- och ungdomsutbytet inom EG. I motion 1987/88:U7 (m) betonas att ökade utlandskontakter är väsentligt för att vidmakthålla utbildningskvaliteten vid svenska universitet. Uppläggningsen av den högre utbildningen i Sverige bör grundas på ett europeiskt synsätt i framtiden. Motion 1987/88:U6 (fp) understryker att ett av syftena med den västeuropeiska integrationen är att stärka den europeiska gemenskapskänslan, inte minst bland ungdomen. För Sveriges del är det därför väsentligt att inte hamna helt utanför det europeiska samarbetet i vad gäller student- och praktikantutbytet. I båda de nu nämnda motionerna och i motion 1987/88:U524 (c) anføres att den svenska politiken borde vara mera aktiv för att uppnå en anslutning till ERASMUS- och COMETT-programmen. I motion 1987/88:U5 (c) framhålls att ett samarbete med EG på detta område bör omfatta alla EFTA-länder. Enligt motion 1987/88 Ub:806 är det angeläget att få till stånd en anslutning av EFTA-länderna till EG:s forsknings- och utbytesprogram. Den svenska regeringen bör därför utarbeta en strategi och verka för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s samarbetsprogram. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (yrkande 30).

Beträffande EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT delar utbildningsutskottet regeringens uppfattning att ett intensifierat utbyte mellan universitet och högskolor inom EG kan få negativa konsekvenser för svenska studerandes och ungdomars möjligheter att delta i undervisningen vid utländska läroanstalter, om Sverige inte ges möjligheter att delta i programmen. Utbildningsutskottet vill i detta sammanhang också erinra om de diskussioner som för närvarande pågår inom Europarådet beträffande utbytet av studerande, lärare och forskare samt det arbete som Europarådet är engagerat i för att öka kontakterna mellan ungdomar i olika länder. Utbildningsutskottet har vidare erfarit att det även inom Nordiska rådet finns planer på att öka utbytet av bl.a. studerande, lärare och forskare inom de nordiska länderna. I en handlingsplan för det nordiska kultursamarbetet, som utarbetats av ministerrådet, finns bl.a. förslag om ett nordiskt utbytesprogram för lärare och studerande (NORDPLUS). Tanken är att lärare och studerande skall få stipendier för att vistas upp till ett år vid en nordisk utbildningsanstalt. Bidrag skall även kunna utgå till de mottagande skolorna/institutionerna för extra kostnader. NORDPLUS föreslås starta under 1989 och pågå under en femårsperiod. Under de tre sista åren av försöksperioden beräknas antalet stipendier uppgå till 1 200 per år. Ministerrådets förslag kommer att behandlas under Nordiska rådets 36:e session i mars 1988.

Enligt utbildningsutskottets uppfattning är NORDPLUS-programmet intressant och påminner om EG:s ERASMUS-program. Om NORDPLUS-programmet kan genomföras som planerat kommer svenska studerande och lärare att få ökade möjligheter till nordiska kontakter. Ett etablerat samarbete enligt intentionerna i NORDPLUS-programmet skulle enligt utbildningsutskottets uppfattning kunna vara en brygga över till EG:s utbytesprogram och ett brett studerande- och ungdomsutbyte i Europa.

Det pågående arbetet inom Europarådet och Nordiska rådet för ökade möjligheter till utbyte och kontakter mellan forskare, lärare, studerande och ungdom ser utbildningsutskottet som positivt. Detta arbete står enligt utskottets mening inte i någon motsats till arbetet på att från svensk sida delta i EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT. Enligt vad utbildningsutskottet erfarit arbetar också regeringen på olika sätt aktivt för att EFTA-länderna, och därmed Sverige, skall kunna ingå i ERASMUS och COMETT.

Med hänvisning till det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen godkänner de i proposition 1987/88:66 förordade riktlinjerna för det fortsatta arbetet beträffande Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet och avslår motionerna 1987/88:U5, 1987/88:U6, 1987/88:U7, och 1987/88:U524 i berörda delar samt 1987/88:Ub 806 (yrkande 30).

Stockholm den 3 mars 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Kerstin Keen (fp) och Bo Hammar (vpk).

UU 1987/88:24
Bilaga 8

Avvikande mening

Pär Granstedt (c), Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Larz Johansson (c) och Kerstin Keen (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 104 börjar med "Beträffande EG:s utbytesprogram" och slutar med "(yrkande 30)" bort har följande lydelse:

Sverige har en stor värdegemenskap med länderna i Västeuropa. Utbildningsutskottet anser att Sveriges strävan att delta i EG:s kultur- och utbildningspolitiska samarbete måste präglas av kreativitet och initiativkraft. I så stor utsträckning som möjligt bör helhetslösningar eftersträvas inom ramen för EFTA:s gemensamma målsättning för ett vidgat europeiskt samarbete.

På utbildningspolitikens område tilldrar sig EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT allt större uppmärksamhet. Från svensk sida finns det en oro över att svenska studenter inte kommer att få samma förutsättningar som studenter i EG-länderna att under sina studier knyta kontakter med studenter, lärare och forskare i andra länder. Det är därför angeläget att EFTA-länderna får möjlighet att anslutas till EG:s samarbetsprogram på detta område. I Sverige bör förberedelsearbete till ett omfattande samarbete i framtiden påbörjas redan nu. Sverige och EFTA-länderna måste vidta åtgärder för att göra studier i vårt land lockande för studenter från EG-länderna. Enligt utbildningsutskottets uppfattning är student- och praktikantutbytet av sådan betydelse att den svenska politiken borde vara avsevärt aktivare. Mot denna bakgrund bör regeringen utarbeta en strategi för ett fullvärdigt svenskt deltagande i EG:s utbytesprogram ERASMUS och COMETT.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att utrikesutskottet hemställer att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:66 och motionerna 1987/88:U5, 1987/88:U6, 1987/88:U7, 1987/88:U524 i berörda delar samt 1987/88:Ub806 (yrkande 30) som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anfört om utarbetandet av en strategi för ett fullvärdigt deltagande i EG:s utbytesprogram.

Särskilt yttrande

Bo Hammar (vpk) anför:

Naturligtvis har ett litet land som Sverige, tillhörigt ett tämligen begränsat språkområde (det nordiska), allt intresse av att tillgodogöra sig den stimulans som vetenskapliga och kulturella förbindelser med andra länder kan ge.

Däremot finns i en sådan utbytes- och utvecklingsprocess inga som helst rimliga skäl att prioritera EG-länderna. Kontakterna inom forskning och vetenskap bör tvärtom vara bredare än så. Det är ingalunda så att EG-länderna alltid representerar det mest avancerade. Inte heller är det just

den inom EG dominerande inriktningen av forskning och teori som är den, för vilken Sverige med sina sociala och politiska utgångspunkter bör ha intresse.

UU 1987/88:24
Bilaga 8

Sverige bör noga avväga utformningen av samverkan med EG på det vetenskapliga området. Två synpunkter är därvid särskilt betydelsefulla.

Sverige bör bevara sin egen forskningspolitiska självständighet, sin rätt att utifrån egna strävanden inrikta och prioritera vetenskapligt arbete. Att lära av andra är nyttigt, men att tillämpa resultaten måste vila på en grund av självständig social och politisk hållning. Inte minst viktigt är att hålla distansen till vissa av EG-ländernas teknologiska mastodontprojekt, vilka styrs av en militärstrategisk avsikt som helt strider mot den svenska säkerhetspolitiken.

För det andra bör det sociala innehållet och inriktningen i forskning och vetenskap noga beaktas. Det är en uppgift för Sverige att t.ex. framhäva vikten av ett socialt ställningstagande då det gäller inriktningen av ny teknologi. Det är sålunda tydligt, att massarbetslösheten i EG-länderna bl.a. beror på att teknologiska förändringar slagit ut arbetare och fragmentiserat det mänskliga arbetet. En sådan inriktning har Sverige inte intresse av. Teknologin skall ställas i de folkliga intressenas tjänst och befordra en uppgradering av det mänskliga arbetets ställning i samhälle och produktionsprocess.

Som ett typiskt exempel på teknologi, som strider mot grundläggande linjer i svensk politik, kan nämnas Prometeus. Detta projekt syftar till att främja en transportpolitik byggd på massiv expansion av biltrafik och tunga vägtransporter. Projektet speglar bilindustrins och vägbyggnadsindustrins övermakt inom EG-blocket. Strävanden av detta slag går helt på tvärs med all seriös transport- och miljöpolitik. Det strider följaktligen mot den svenska nationens uppenbara intresse.

Slutsatsen blir a) att Sveriges vetenskapliga samarbete bör ha en mer allsidig och global inriktning än vad EG-samarbetet ger och b) att Sverige noga bör formulera sin egen utbildnings- och forskningsfilosofi och hävda denna. Detta gäller kanske särskilt på de nya teknologiernas område, eftersom de sociala och mänskliga effekterna här blir djupgående.

	Program/projekt	Organ/institution	BP 1987/88:100, bil. 10 Anslag tkr	Anmärkning
Grundforskning	CERN (elementarpartikelfysik)	NFR		
	ESO (astronomi)	NFR	136 025 (D 35)	
	CEMB (molekylärbiologi)	NFR		
	ESA (rymden)	DFR	49 819 (D 35)	
	ESFR (synkronljus)	NFR		inom anslaget för NFR (D 32)
Tillämpad forskning	Esrange (rymden)	DFR	8 537 (D35)	
	EUREKA (teknologi)	Svenska företag	(bl. a. STU, Industrifonden)	Svenska företag deltar i 32 projekt (totalt 165)
	COST (främst teleteknik)			Sverige deltar i ca 60 projekt
Tillämpad forskning och utveckling	ESA (rymdteknologi)	DFR		211 milj. kr. (bil. 12, F 7)
EG:s nya ramprogram	1. Livskvalitet (aids- och cancerforskning)	MFR		Inom anslaget för MFR (D 31)
	Medicinsk teknik	STU		
	2. Informations- och kommunikationssamhället			
	ESPRIT (informationsteknologi)			Sverige deltar (projektnivå)
	RACE (telekommunikation)			"
	3. Modernisering av industrin			
	Träforskning	STU	3 000	"
	Avfallsåtervinning	STU	1 000	"
	BRITE (teknik)			"
	EURAM (material)	STU		"
	4. Exploatering och användning av biologiska resurser			

	Program/projekt	Organ/institution	BP 1987/88:100, bil. 10 Anslag tkr	Anmärkning
	5. Energi Fusionsprogrammet 6. Vetenskap och teknik för utveckling 7. Exploatering av havsbotten och användning av marina resurser 8. Utveckling av FoU-samarbetet i Europa SCIENCE	NFR	53 000 (10 000/år i fem år)	 Sverige erbjuds delta
Utbyte	ERASMUS (högskolestuderande) COMETT (praktikplatser) Youth for Europe (ungdomar)			jfr Svenska Institutet ca 5,5 milj. kr. (D 28) och Fulbright Commission ca 4,5 milj. kr. (D 28)

Anslag i budgetpropositionen 1987/88 bilaga 10 angående internationalisering m. m.

Anslag D 1 UHÄ

Anslagspost 1 Förvaltningskostnader, bl. a. 690 000 kr. för värdering av utländsk högre utbildning.

Anslag D 7 Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.

Anslagspost 1 till UHÄ:s disposition (internationell verksamhet), 5 400 000 kr.

Sektorsanslagen (högskoleenheternas "fria resurser").

Forskningsrådsnämnden och forskningsråden.

Naturvetenskapliga och medicinska forskningsråden avsätter särskilda medel för stipendier till svenska forskare för vistelse utomlands och för utländska gästforskarens vistelse i Sverige.

D 34 Rymdforskning 25 470 000 kr.

Övrigt

EG har 1986 tecknat ramavtal om tekniskt och vetenskapligt samarbete med bl. a. Sverige.

Forskningsråden är medlemmar i ESF (European Science Foundation).

Jordbruksutskottets yttrande

1987/88:2 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen

UU 1987/88:24
Bilaga 9

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har genom beslut den 4 februari 1988 berett jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

Jordbruksutskottet berör i sitt yttrande huvudsakligen avsnitten 7 (jordbruk, livsmedelsindustri och fiske) samt de delar av avsnitt 11 som gäller miljöpolitik och livsmedelsbestämmelser (11.2 och 11.7). De motioner som särskilt tagit upp hithörande frågor är 1987/88:U3 av Lars Werner m.fl. (vpk), 1987/88: U5 av Olof Johansson m.fl. (c), 1987/88:U6 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) och 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m).

Utskottet

Inledning

I propositionen föreslås vissa riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet.

Det övergripande målet är att åstadkomma ett gemensamt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde som omfattar samtliga EFTA- och EG-länder. EFTA:s ställning stärks. Förbindelserna med EG utvecklas på en rad olika områden. Det nordiska samarbetet fördjupas. En bred informationsverksamhet initieras.

I propositionen lämnas också en redogörelse för utvecklingen av det västeuropeiska samarbetet på olika områden.

Från de synpunkter utskottet har att företräda tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för Sveriges fortsatta medverkan i den västeuropeiska integrationen. Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige har ett starkt intresse att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete. Det är angeläget att det nordiska samarbetet med EG breddas och fördjupas så långt det är förenligt med den svenska neutralitetspolitiken.

Det anförda innebär att utskottet för sin del avstyrker vpk:s partimotion U3. Motionen innehåller bl.a. kritiska synpunkter på EG-ländernas miljöpolitik. Vidare anförts att jordbruk och livsmedelsproduktion är hårt kemikaliserade och saknar varje hälsopolitisk målsättning. Med hänvisning härtill och till vissa andra överväganden som faller utanför utskottets

beredningsområde avstyrker vpk propositionen. Med anledning härav avstår utskottet från att i övrigt kommentera motionen under de olika avsnitten nedan.

UU 1987/88:24
Bilaga 9

I det följande redovisar utskottet sin inställning till de svenska övervägandena under rubrikerna jordbruk, livsmedelsindustri, fiske och miljöpolitik m.m. och till moderata samlingspartiets, centerns och folkpartiets motioner.

Jordbruk m.m.

Efter en redovisning av EG:s gemensamma jordbrukspolitik och problemen med betydande jordbruksöverskott inom såväl EG som Sverige anför föredragande statsrådet att det i Luxemburgdeklarationen anges att samarbetet och/eller konsultationer på jordbruksområdet skall intensifieras (betr. Luxemburgdeklarationen, se prop. s. 3). Det finns ett svenskt intresse av ett sådant samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Det är naturligt att EG med sin gemensamma jordbrukspolitik tillmäts särskild betydelse i detta sammanhang. Som framgår av propositionen ställer dock institutionella och materiella omständigheter hinder i vägen för ett deltagande i EG:s jordbrukspolitik genom att innefatta också alla jordbruksvaror i en tullunion. Däremot skulle den svenska jordbrukspolitiken i olika avseenden autonomt kunna göras mer likartad EG:s, vilket skulle medföra en harmonisering av produktionsvillkoren. Vidare skulle, enligt föredraganden, frihandelsavtalet kunna omförhandlas för att helt eller delvis inbegripa vissa jordbruksreglerade varor eller skulle separata avtal av typ ostavtal kunna ingås för enskilda varor avseende bestämda kvantiteter.

I centerns partimotion U5 anför bl.a. att samarbetet på jordbruks- och livsmedelsområdena bör inriktas på att uppnå en ökad frihandel. Detta måste enligt motionen för Sveriges del kombineras med åtgärder för regional balans genom livsmedelsproduktion i landets olika delar. Vidare måste den för neutralitetspolitiken nödvändiga försörjningen säkerställas. Motionärerna anser i övrigt att det för närvarande inte synes föreligga möjligheter för några större förändringar på detta område. Flertalet industriländer har omfattande jordbruksöverskott, och jordbruksfrågorna tillhör de mest svårlösta i Uruguayrundan i GATT. Läget är enligt motionen sådant att utvecklingen måste avvaktas.

I moderata samlingspartiets partimotion U7 anför synpunkter som inte på något avgörande sätt skiljer sig från regeringens överväganden om jordbruket. Med hänsyn till att de svenska överskottskvantiteterna för närvarande minskar skulle det enligt motionen knappast medföra några omfattande problem varken för EG eller Sverige om Sverige kunde delta i den gemensamma jordbrukspolitiken. Svensk export inom vidareförädlingsledet skulle underlättas.

Utskottet delar i allt väsentligt regeringens syn på samarbetsmöjligheterna mellan Sverige och EG på jordbruksområdet. Som föredragande statsrådet anför finns det ett svenskt intresse av ett samarbete i Västeuropa i liberaliserande riktning. Ett sådant samarbete skulle kunna ge fördelar både

för Sverige och övriga berörda länder. I den mån en harmonisering av produktionsvillkoren skulle ställa krav på ändringar i den svenska jordbruks- och livsmedelspolitiken finns det anledning att framhålla vissa inslag i denna politik som särskilt väsentliga. Några av grundstenarna i den svenska livsmedelspolitiken är sålunda försörjningsberedskapen i krigs- och krissituationer och kraven på regional balans i jordbruket och livsmedelsindustrin. Det bör också framhållas att frågor om livsmedels kvalitet och jordbrukets effekter på miljön sedan länge är föremål för stor uppmärksamhet i vårt land och även behandlats i olika sammanhang i riksdagen. Det är angeläget att det fortsatta reformarbetet på hithörande områden inte förhindras eller fördröjs till följd av en sådan harmonisering som avses i propositionen. Utskottet utgår också från att man beaktar integrationsarbetets effekter i konkurrenshänseende för den svenska produktionen. Det anförda bör bl.a. vara ägnat att tillgodose motion U5 i motsvarande del (yrkande 5).

Utskottet har ingen erinran mot de svenska övervägandena under rubriken Livsmedelsindustri (prop. s. 47).

Fiske

Av propositionen framgår att förutsättningarna för fiskerinäringen undergått genomgripande förändringar de senaste decennierna och att det är svårt att överblicka konsekvenserna för Sveriges del vid en tillämpning av EG:s gemensamma fiskeripolitik. Som exempel på möjliga handlingslinjer anges att den ömsesidiga rätten till fiskerättigheter i EG:s resp. Sveriges fiskevatten skulle kunna ökas. Sådana förhandlingar sker årligen bilateralt mellan Sverige och EG. Vad beträffar EFTA finns enligt propositionen betydande svårigheter vid en eventuell liberalisering begränsad endast till EFTA-området, bl.a. beroende på detta områdes struktur i fråga om fiskerinäringen och marknadssituationen.

Den väg som återstår för att öka liberaliseringen av handeln med fisk och fiskprodukter synes därför ligga i åtgärder som berör hela det europeiska frihandelsområdet EG-EFTA. Även här måste det då komma till en omförhandling av frihandelsavtalen mellan EFTA-länderna och EG liksom av existerande bilaterala avtal angående fiskerättigheter. En förutsättning torde vara att parallella överenskommelser kan uppnås om ett antal andra betydelsefulla element såsom fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser etc. Det skulle bli fråga om ett nätverk av avtal som för samordning och balans måste styras av vissa i förväg överenskomna principer i syfte att förenkla processen.

Sammanfattningsvis måste enligt propositionen nya vägar sökas på fiskeområdet om Sverige skall kunna delta i EG:s fiskeripolitik. En ökad liberalisering inom hela EFTA-EG-området borde vara möjlig, om en avveckling av gränsskyddet kopplas till andra element såsom fiskerättigheter, fångstbegränsningar, stöd till fiskerinäringarna, interna priser m.m.

I motion U7 (m) påpekas att utvecklingen för svensk del bl.a. inneburit minskade möjligheter att nyttja de traditionella fångstområdena i Nordsjön. En tillämpning av EG:s regler inom detta område skulle kunna innebära

ökade möjligheter till svenskt högsjöfiske men också ökad konkurrens i våra kustvatten.

UU 1987/88:24

Bilaga 9

Utskottet vill för sin del framhålla att det svenska fisket sedan mitten av 1970-talet begränsats genom den indelning av haven i nationella fiskezoner som då skedde. Genom avtal med andra länder kan ändå ett visst fiske ske i andra länders zoner. Utvecklingen har lett till att det svenska Östersjöfisket fått en proportionellt sett allt större betydelse. Denna utveckling förstärks ytterligare av den nyligen träffade överenskommelsen mellan Sverige och Sovjetunionen om den s.k. vita zonen. Det är därför enligt utskottets mening viktigt att man från Sveriges sida, i avbidan på en multilateral reglering av EFTA- och EG-ländernas fiskeripolitik, iakttar återhållsamhet i bilaterala åtaganden när det gäller att bevilja fiskerättigheter i svenska fiskevatten. I övrigt föranleder propositionen i denna del ingen kommentar från utskottets sida.

Miljöpolitik m.m.

Propositionen innehåller i denna del en omfattande redogörelse för det internationella samarbetet på miljövårdens område (s. 85). Bl.a. erinras om att Sverige sedan år 1977 haft årliga bilaterala överläggningar med EG-kommissionen inom ramen för ett bilateralt avtal på miljöområdet. Dessa överläggningar har givit tillfälle till informationsutbyte i frågor av gemensamt intresse, t.ex. pågående regleringsarbete, innebörden av EG:s nya harmoniseringsmetod, metoder för bedömning och reglering av farliga ämnen, utbildnings- och forskningsfrågor samt information om förberedelser inför möten i viktiga internationella miljöorganisationer.

EG-kommissionen har visat intresse för svenska åtgärder vad gäller t.ex. miljöskydd inom jordbruket, regleringen av användning av kadmium, begränsningar av svavelutsläpp samt bedömning av farliga ämnen.

En fråga som tilldragit sig stor uppmärksamhet i relationerna Sverige-EG rör bestämmelser för bilavgaser. Andra frågor som uppmärksamats i miljösamarbetet är luftburna föroreningar, klimatförändringar, begränsning av miljörisker vid stora industrianläggningar, marina föroreningar och åtgärder mot jordförstöring. Dessa frågor behandlades bl.a. vid ett möte mellan samtliga EFTA:s och EG:s miljöministrar i oktober 1987 i Nordwijk i Nederländerna.

Vid mötet gjordes en kraftig markering av behovet av ökat samarbete mellan alla länder i Västeuropa i enlighet med Luxemburgdeklarationen från år 1984, som utgör grunden för EFTA-EG-samarbetet.

Man enades också om att möten med miljöexperter på hög nivå från medlemsländerna skall äga rum minst en gång per år. Vid behov skall också ytterligare ministermöten hållas. Samtidigt framhöll ministrarna att det förstärkta miljösamarbetet mellan EFTA- och EG-länderna inte fick försvåra miljösamarbetet i vidare europeiska och globala miljöfora.

Luxemburgdeklarationen nämner uttryckligen miljö som ett lämpligt samarbetsområde mellan EFTA och EG. Enligt propositionen välkomnar regeringen de överenskommelser om starkare samarbete på miljöområdet som man enades om vid det nyssnämnda ministermötet i Nederländerna.

Genom de förstärkta konsultationsförfarandena finns nu praktiska möjligheter att intensifiera samarbetet. Sverige har också därigenom fått potentiellt bättre möjligheter att påverka EG i många miljöfrågor. Det blir lättare att angripa miljöfrågorna i ett bredare perspektiv och inte se dessa enbart som handelsfrågor. Länderna inom Västeuropa prioriterar skilda miljöfrågor på olika sätt. I åtskilliga fall är Sverige berett att gå betydligt längre i åtaganden än många andra länder. Det är emellertid angeläget att samverkan kommer till stånd så att man så långt möjligt kan undvika dubbelarbete och onödiga handelshinder.

I motion U5 (c) understryks värdet av en positiv miljöpolitisk utveckling i hela Västeuropa. Enligt motionen föreligger det dock en risk att den europeiska integrationen kan skapa svårigheter för en mer långtgående nationell miljöpolitik. För Sverige måste det vara en självklarhet att inte gå med på några restriktioner mot våra möjligheter att ställa mer långtgående miljökrav än vad som kan vara accepterade i andra länder, även om dessa krav skulle kunna verka hämmande på det fria varuflödet.

I folktopartiets partimotion U6 anförts att miljöfrågorna blivit alltmer internationella till sin karaktär och att internationellt samarbete är en förutsättning för att kunna avvärja bl.a. de globala miljöhoten. Också Sverige skulle i dag ha mycket att vinna på att andra länder bättre renade sina utsläpp. Motionen utmynnar i ett yrkande att samarbetet på hög tjänstemannanivå intensifieras.

I motion U7 (m) framhålls att miljöproblemen i Europa kräver drastiska åtgärder inte bara i Västeuropa utan framför allt i Östeuropa. För Europas framtid är det mycket viktigt att de östeuropeiska länderna vidtar effektiva miljövårdsåtgärder. Inom EG-länderna finns det generellt sett en betydligt större miljömedvetenhet. Utformningen av regler inom EG kommer i många fall att vara styrande även för Sverige. De möjligheter till konsultationer och diskussioner som nu finns måste utnyttjas för att skapa regler som bättre skyddar Europas miljö. Att Sverige inte är medlem i EG innebär dock enligt motionen att våra åsikter normalt får mindre tyngd.

Utskottet har i olika sammanhang konstaterat att de stora miljöproblemen till sin karaktär är gränsöverskridande och i många fall utgör ett globalt hot mot miljön (se t.ex. JoU 1987/88:8 och 11-12). I november 1987 anordnade utskottet en hearing med representanter för utrikesdepartementet och miljö- och energidepartementet om det internationella miljövårdssamarbetet, innefattande bl.a. en genomgång av det aktuella läget på flertalet sakområden. Mot bakgrund av denna redovisning och uppgifterna i propositionen kan utskottet med tillfredsställelse konstatera att man från Sveriges sida intensifierat det internationella arbetet. I enlighet med vad som anförts i motion U6 är det värdefullt om detta arbete kan förstärkas ytterligare. Inom ramen för ett ökande internationellt samarbete bör man dock från svensk sida slå vakt om de resultat som hittills uppnåtts i det nationella miljövårdsarbetet. Utskottet utgår också från att en harmonise-

ring på detta område inte får utgöra hinder mot en fortsatt hög ambitionsnivå i vårt eget miljövårdsarbete.

UU 1987/88:24
Bilaga 9

Vad i propositionen anförts under rubriken Livsmedelsbestämmelser föranleder ingen annan erinran från utskottets sida än att frågan har nära beröring med jordbruks- och livsmedelspolitiken, som utskottet behandlat i föregående avsnitt.

Stockholm den 23 februari 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Håkan Strömberg

Närvarande: Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Ove Karlsson (s), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Ingvar Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Leif Marklund (s), Anders Castberger (fp), Kerstin Göthberg (c) och Bengt A Klang (fp).

Avvikande mening

Jan Jennehag (vpk) anser att utskottets yttrande fr.o.m. det stycke under rubriken Inledning som börjar med "Från de" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de synpunkter som anförs i motion U3 av Lars Werner m.fl. om riktlinjerna för en svensk alleuropeisk politik. Vidare instämmer utskottet i den kritik som motionärerna riktar mot den utvecklade miljöpolitiken och den hårt kemikaliserade jordbruks- och livsmedelsproduktionen i EG-länderna. En harmonisering på dessa områden är oförenlig med en fortsatt hög ambitionsnivå på motsvarande områden för Sveriges del. Från de synpunkter utskottet har att företräda tillstyrker utskottet motionärernas yrkande att propositionen avslås och att riksdagen formulerar riktlinjerna för en alleuropeisk politik i enlighet med motionen. Med detta ställningstagande saknar utskottet anledning att gå närmare in på de sakområden i propositionen som tillhör utskottets beredningsområde.

1987/88:2 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen
(prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

I detta sammanhang behandlar näringsutskottet även två motioner som tidigare har hänvisats till näringsutskottet. Det gäller dels en motion som väcktes våren 1987 med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet, dels en motion som har avlämnats under allmänna motionstiden i år. Med det yttrande som här följer överlämnar näringsutskottet till utrikesutskottet – under förutsättning av dess medgivande – de två motionerna i berörda delar.

Sveriges industriförbund har i en skrivelse till utrikesutskottet lämnat vissa synpunkter på den aktuella propositionen med hänsyn till industrins intressen. Skrivelsen har översänts till näringsutskottet för kännedom.

Motionerna

Av de motioner som har väckts *med anledning av proposition 1987/88:66* kommenterar näringsutskottet följande:

1987/88:U3 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkterna och riktlinjerna för en svensk alleuropeisk politik.

2. med avslag på proposition 1987/88:66 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sverige och den västeuropeiska integrationen.

1987/88:U5 av Olof Johansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den allmänna inriktningen av Sveriges arbete vad gäller den europeiska integrationen,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt deltagande i det europeiska forsknings- och utvecklingssamarbetet.

12. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning kring tjänstehandeln och de finansiella tjänsternas roll i den europeiska integrationen.

1987/88:U6 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

UU 1987/88:24
Bilaga 10

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bättre analys av de villkor EG-samarbetet ställer svenskt näringsliv inför,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges EG-samarbete beträffande tjänstesektorn,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt deltagande i en öppen bank- och försäkringsmarknad i Västeuropa,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målet för svensk EG-politik måste vara att svenska medborgare och företag på vitbokens alla områden får åtnjuta samma fri- och rättigheter som medborgare och företag i EG:s medlemsländer samt att svenskar och svenska företag inte i något hänseende skall diskrimineras.

1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i proposition 1987/88:66,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts såsom riktlinjer för Sveriges deltagande i det västeuropeiska samarbetet,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingar i syfte att uppnå en tullunion mellan Sverige och EG,

9. hos regeringen begär förslag till avskaffande av lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.,

10. hos regeringen begär förslag till övriga åtgärder för att undanröja hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag, i enlighet med vad som i motionen anförts,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tekniskt och vetenskapligt samarbete mellan Sverige och EG,

14. hos regeringen begär förslag till finansiering av svenska företags medverkan i EG:s forsknings- och utvecklingsprojekt i enlighet med vad som i motionen anförts,

18. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av harmonisering av svensk lagstiftning med lagar och regler inom EG,

19. hos regeringen begär förslag till former för systematisk redovisning av lagar och regler inom EG vid förslag till ny svensk lagstiftning i enlighet med vad som i motionen anförts.

Näringsutskottet kommenterar också följande motioner från allmänna motionstiden som har hänvisats till utrikesutskottet:

1987/88:U522 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – med motivering i motion 1987/88:N304 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det europeiska integrationsarbetet.

1987/88:U523 av Olle Göransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningssamarbete inom ramen för EG:s ramprogram.

1987/88:U524 av Alf Svensson (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

UU 1987/88:24

4. hos regeringen begär förslag till ett program för ett samlat forskningsutbyte som även ger svenska företag och forskningsinstitutioner med EG-konkurrenterna jämbördiga finansieringsmöjligheter,

Bilaga 10

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förnyad prövning av en tullunion mellan EG och EFTA-länder.

De motioner som tidigare har hänvisats till näringsutskottet och som med detta yttrande överlämnas till utrikesutskottet är följande:

1986/87:N150 av Erik Hovhammar m.fl. (m) såvitt gäller yrkandet (6) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående forskning och undervisning kring EG.

1987/88:N303 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) såvitt gäller yrkandet (5) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utländska medborgares rätt att förvärva aktier i svenska aktie- och handelsbolag.

Näringsutskottet

Bakgrund

Romfördraget om den Europeiska ekonomiska gemenskapen undertecknades år 1957. Genom detta fördrag åtog sig Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland (Västtyskland), Italien, Luxemburg och Nederländerna att söka skapa en gemensam europeisk marknad. Samtidigt undertecknade länderna fördraget om Europeiska atomenergigemenskapen. De hade dessförinnan år 1952 bildat Europeiska kol- och stålgemenskapen. I slutet av 1960-talet samordnades administrationen av de tre gemenskaperna, och några år senare kom de att sammanfattas under namnet Europeiska gemenskaperna (EG; European Communities). Med EG avses dock vanligen den ekonomiska gemenskapen (European Economic Community, EEC).

De numera tolv medlemsstaterna i EG har lyckats genomdriva flera av Romfördragets mål. En tullunion är sedan länge genomförd och länderna har gemensam handels- och jordbrukspolitik. Under senare år har EG intensifierat arbetet med att uppnå det ursprungliga målet om en helt gemensam marknad. I juni 1985 redovisade EG-kommissionen en vitbok med förslag till de åtgärder som krävs för att fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital skall kunna uppnås. Den s.k. inre marknaden skall enligt beslut av det Europeiska rådet inom EG vara genomförd till utgången av år 1992.

Sverige och övriga medlemsländer i Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) har med EG tecknat frihandelsavtal för industrivaror. Sedan år 1984 är handeln med dessa varor mellan EFTA:s medlemsländer och EG-länderna helt fri från tullar och kvantitativa importbegränsningar. Diskussioner om avveckling av andra handelshinder pågår. Detta arbete har huvudsakligen sin utgångspunkt i den deklaration som antogs vid EG:s och EFTA:s gemensamma möte på ministernivå i Luxemburg år 1984. I deklarationen uttalas en vilja att skapa ett dynamiskt europeiskt ekonomiskt

område till gagn för samtliga länder inom EFTA och EG. Som delmål nämns harmonisering av tekniska handelshinder, förenkling av gränsformaliteter och ursprungsregler, eliminering av illojala handelsmetoder och öppnande av den offentliga upphandlingen. Arbetet bedrivs för närvarande inom ramen för ett 15-tal arbetsgrupper. Samarbetet mellan EFTA-länderna och EG har nyligen bekräftats vid ett ministermöte i Bryssel.

I den nu aktuella propositionen föreslås vissa riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet. Riksdagen bereds också tillfälle att ta del av vad regeringen har anfört om utvecklingen av det västeuropeiska samarbetet på olika områden. Näringsutskottet behandlar i det följande propositionen och motionerna såvitt de rör näringsutskottets beredningsområde.

Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m.

Den svenska utrikeshandeln är i stor utsträckning inriktad på länderna inom EG och EFTA. År 1986 kom värdemässigt 57 % av vår import av varor från EG-länderna. De tog samtidigt emot 50 % av den svenska varuexporten. Motsvarande andelar för Sveriges handel med övriga länder inom EFTA var 16 % resp. 21 %. För tjänster saknas liknande statistik, men tillgängliga data tyder på att också vår handel med tjänster är koncentrerad till EG- och EFTA-länderna.

När nu EG har föresatt sig att påskynda arbetet med att skapa en inre marknad är det, menar regeringen, av utomordentlig vikt att Sverige kan knyta an till denna process. Det västeuropeiska integrationsarbetet kommer under alla omständigheter att gå vidare, anför det i propositionen (s. 28). För Sverige kan det aldrig bli fråga om att ställa sig vid sidan av utvecklingen. Tillgången till marknader utomlands har varit en förutsättning för att svenska företag har kunnat konkurrera med industrier i länder med betydligt större hemmamarknader. Regeringen ger därför hög prioritet åt de västeuropeiska integrationsfrågorna.

I propositionen (s. 4) föreslås bl.a. följande riktlinjer för det fortsatta arbetet. Sverige skall gå vidare i det nordiska samarbetet. EFTA:s roll skall stärkas samtidigt som vi skall bredda och fördjupa samarbetet med EG så långt detta är möjligt med hänsyn till Sveriges neutralitetspolitik. Sverige skall medverka i EFTA:s och EG:s arbete på att åstadkomma ökad rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital i Västeuropa. Vi skall verka för att det västeuropeiska samarbetet inom forskning och utveckling förstärks. Med utgångspunkt i dessa riktlinjer skall regeringen bl.a. arbeta för att en gemensam marknad, omfattande samtliga länder inom EFTA och EG, upprättas.

Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks helt av två partier. Moderata samlingspartiet föreslår andra riktlinjer, medan vänsterpartiet kommunisterna förordar en alleuropeisk inriktning av den svenska politiken.

Sverige måste utvidga och fördjupa deltagandet i EG-samarbetet så långt det kan göras med en bibehållen neutralitetspolitik, anför i motion 1987/88:U7 (m). Enligt motionärerna står valet för Sverige mellan att söka

åstadkomma ett så fullvärdigt deltagande i det västeuropeiska integrationsarbetet som möjligt eller att acceptera en status som en stagnerande andra- eller tredjerangsnation. I motionen föreslås riksdagen godkänna bl.a. följande riktlinjer för det svenska arbetet. Sverige skall delta i strävandena att skapa en för alla länder inom EFTA och EG gemensam västeuropeisk marknad präglad av fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital samt med minsta möjliga gränskontroll mellan nationerna. Inom denna marknad måste svenska varu- och tjänsteproducerande företag tillförsäkras likvärdiga villkor jämfört med övriga företag. Enligt motionärerna bör vidare regeringen eftersträva en tullunion mellan EFTA-länderna och EG samt ett utvidgat samarbete med EG i fråga om forskning och utveckling.

Också i folkpartiets partimotion 1987/88:U6 krävs att målet för Sveriges samarbete med EG skall vara att svenska företag skall åtnjuta samma fri- och rättigheter som gäller för företagen inom EG. Svenska intressen skall inte i något hänseende diskrimineras. Det räcker inte, menar motionärerna, att som mål endast ange att Sverige skall medverka i integrationsprocessen. Liknande krav har folkpartiet framställt i motion 1987/88:U522 som har väckts under allmänna motionstiden. I motion 1987/88:U6 (fp) berörs också det svenska samarbetet med EG beträffande tjänstesektorn. Motionärerna beklagar att regeringen i propositionen inte har redovisat någon samlad bedömning av hur Sverige skall agera i förhållande till EG på tjänsternas område. Det är, heter det i motionen, synnerligen angeläget att även tjänsterna inkluderas i samarbetet.

Centern konstaterar i sin partimotion 1987/88:U5 att den västeuropeiska frihandeln har varit fördelaktig för Sverige liksom för övriga berörda länder. En fri handel är emellertid, menar motionärerna, bara ett av flera medel för att nå en bättre välfärd. Vid utformningen av handelspolitiken måste därför även sociala, miljömässiga, hälsopolitiska och andra aspekter beaktas. Motionärerna pekar också på vikten av att Västeuropa i sin inre utveckling inte reser murar mot omvärlden utan eftersträvar öppenhet. I likhet med moderata samlingspartiet och folkpartiet kräver också centern att Sverige skall inrikta sig på att även tjänster – inte bara varor – skall ingå i den västeuropeiska integrationen.

Som tidigare har antytts avvisar vänsterpartiet kommunisterna en svensk harmonisering till den västeuropeiska integrationen. Friare handel och samarbete med alla europeiska stater måste eftersträvas, sägs det i motion 1987/88:U3 (vpk). Följden av den svenska utrikeshandelns starka koncentration till EG-länderna borde, menar motionärerna, vara att förbindelser med länder utanför EG prioriterades. Motionärerna är medvetna om att integrationen inom EG kommer att innebära vissa kostnadsfördelar för dem som berörs av den inre marknaden. Sverige kan dock hävda sig i den internationella konkurrensen om vi för en framsynt nationell politik, anför det i motionen.

Näringsutskottet redovisar i det följande sin allmänna syn på Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationsprocessen. Därefter behandlas frågan om tullunion och vissa andra frågor av intresse för näringsutskottet, t.ex. rörande forskning och utveckling.

En fortsatt utveckling av den svenska välfärden kräver, menar näringsut-

skottet, en fri handel och ett öppet handelssystem. Vissa inskränkningar i frihandeln kan, som sägs i motion 1987/88:U5 (c), ibland vara nödvändiga bl.a. av hälso- och miljöskäl. Några mer långtgående begränsningar bör dock inte komma i fråga.

Sverige bör självfallet söka utveckla frihandeln mot alla länder. Nu är det dock en realitet – såsom har redovisats i det föregående – att den svenska utrikeshandeln är starkt koncentrerad till länderna inom EG och EFTA. Näringsutskottet instämmer därför i regeringens uppfattning att Sverige har ett starkt intresse av att medverka i ett brett västeuropeiskt samarbete. En ökad frihandel i Västeuropa innebär dock inte att hinder för handeln med övriga länder växer. Tvärtom bör, som sägs i propositionen (s. 22), den ökade integrationen tillåta en alltmer fri handel med omvärlden i övrigt.

Enligt näringsutskottets uppfattning ger de av regeringen föreslagna riktlinjerna för Sveriges medverkan i den västeuropeiska integrationsprocessen en bra grund för det fortsatta arbetet. Riktlinjerna speglar vårt intresse av att tillförsäkra svenska företag och produkter en så hög grad av likabehandling som möjligt på den västeuropeiska marknaden. Näringsutskottet ser ingen större skillnad mellan dessa riktlinjer och dem som föreslås i motionerna 1987/88:U7 (m), 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U522 (fp).

En samlad bedömning av det svenska samarbetet med EG i fråga om tjänstesektorn, som efterlyses i motion 1987/88:U6 (fp), låter sig inte göras. Förhållandena skiljer sig markant mellan olika områden. I propositionen redovisas i olika avsnitt situationen för ett flertal tjänstenäringsar. I det följande kommer näringsutskottet att ta upp frågor om finansiella tjänster.

Med det anförda tillstyrker sålunda näringsutskottet de riktlinjer som förordas i propositionen såvitt de rör utskottets beredningsområde. Det sagda innebär också att samtliga här behandlade motionsyrkanden avstyrks.

I detta sammanhang behandlar näringsutskottet ett yrkande i motion 1987/88:U6 (fp) med krav på en analys av den svenska industristrukturen och de villkor som samarbetet med EG ställer svenskt näringsliv inför. Många svenska industriföretag finns inom s.k. mogna branscher, framhåller motionärerna. För att dessa företag skall kunna behålla sin konkurrenskraft krävs att de effektiviserar produktionen genom rationaliseringar och införande av ny tillverkningsteknik. I motionen erinras också om att utvecklingen inom EG har särskilt stor betydelse för de exportinriktade små och medelstora företagen.

Näringsutskottet instämmer med motionärerna i uppfattningen att en analys av den svenska industristrukturen successivt bör utföras. Sådana undersökningar bör göras med utgångspunkt i förhållandena inom EG, men också med beaktande av utvecklingen inom övriga länder av intresse för svenska företag. I den proposition om näringspolitik inför 1990-talet (prop. 1986/87:74) som förelades riksdagen våren 1987 har en beskrivning av det svenska näringslivet i ett internationellt perspektiv lämnats. Näringsutskottet förutsätter att liknande analyser kommer att göras även i fortsättningen. Motionen i nu aktuell del bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Yrkandet avstyrks alltså.

När Sverige i början av 1970-talet förde överläggningar med EEC om ett samarbete med den gemensamma marknaden föreslogs från svensk sida att en tullunion skulle upprättas. Detta gjordes primärt inte för att man eftersträvade tullunionens specifika egenskaper, en gemensam yttre tulltariff och en gemensam handelspolitik. Anledningen var i stället att en tullunion ansågs utgöra det bästa underlaget för det ekonomiska samarbete som Sverige sökte. Etablering av en tullunion med EEC skulle säkerställa att svenska företag och produkter inte skulle missgynnas vid handeln med länderna inom den gemensamma marknaden. EEC kunde dock inte tillmötesgå Sveriges begäran. Resultatet av diskussionerna blev i stället det frihandelsavtal för industrivaror som trädde i kraft år 1973.

De skäl som i förhandlingarna med EEC motiverade det svenska önskemålet om en tullunionslösning gäller alltså, sägs det i propositionen (s. 34). Det torde, heter det, inte vara möjligt att helt avskaffa gränskontroller mellan Sverige och EG-länderna annat än inom ramen för en tullunion. Regeringen är samtidigt medveten om att de institutionella problem som är förenade med ett deltagande i en tullunion, utan medlemskap i EG, inte är lätta att lösa. Därför förordas i propositionen andra vägar för att Sverige skall uppnå en så hög grad av likabehandling som möjligt på den västeuropeiska marknaden. Regeringen tar härvid huvudsakligen sikte på de diskussioner i olika frågor som pågår mellan EG och EFTA.

I två motioner begärs att frågan om en tullunion mellan Sverige och EG åter skall aktualiseras. Som tidigare har nämnts föreslås i moderata samlingspartiets partimotion 1987/88:U7 att strävan efter en sådan tullunion skall ingå i riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet. En tullunion skulle, menar motionärerna, innebära viktiga förenklingar för näringslivet i dess kontakter med EG. Den skulle också vara ett betydelsefullt tecken på att Sverige är berett att delta i den gemensamma västeuropeiska marknaden. Regeringen borde, anför det i motionen, hos EG ta upp överläggningar i saken. I motion 1987/88:U524 (c) sägs att en ökande handel över EG:s gränser till följd av att den inre marknaden realiserats kan skapa nya problem från tullsynpunkt. Därför borde regeringen pröva frågan om en tullunion mellan EFTA-länderna och EG.

I folkpartiets och centerns partimotioner 1987/88:U6 och 1987/88:U5 kommenteras vad som i propositionen anförts om en tullunion. Något yrkande i ämnet framställs dock inte. I sistnämnda motion sägs att riksdagen inte har presenterats ett tillräckligt underlag för att kunna ta ställning.

Från svensk synpunkt skulle, menar näringsutskottet, en tullunion med EG få såväl positiva som negativa effekter. En tullunion skulle främja en icke-diskriminerande behandling inom EG av svenska företag och produkter. Den skulle undanröja behovet av ursprungsregler i handeln med EG-länderna. Vidare skulle det fortsatta samarbetet med EG i övriga frågor underlättas. Detta skulle gälla särskilt om samtliga EFTA-länder omfattades av tullunionen. Om så inte blev fallet skulle EFTA-samarbetet försvagas. Inträdande i en tullunion skulle samtidigt försvåra för Sverige att självständigt ingå bilaterala handelsavtal med andra länder. Därtill kommer, som

också redovisas i propositionen, de institutionella problem som följer av vårt krav på att kunna avstå från ett gemensamt handelspolitiskt uppträdande mot bakgrund av den svenska neutralitetspolitiken.

Med hänsyn till den uppläggning som Sverige har valt för sina förhandlingar med EG anser näringsutskottet att Sverige för närvarande inte bör ta något initiativ i denna fråga. Motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:U524 (c) avstyrks sålunda i här aktuella delar.

Icke-tariffära handelshinder

Som inledningsvis har nämnts är handeln med industrivaror mellan länderna inom EFTA och EG numera fri från tullar och kvantitativa restriktioner. Problem med anknytning till s.k. icke-tariffära handelshinder har under senare år fått ökad aktualitet. Icke-tariffära handelshinder är ett av de områden som särskilt studeras vid den nya förhandlingsrundan inom ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet, GATT (General Agreement on Tariffs and Trade). Vid de pågående överläggningarna mellan EFTA och EG behandlas, som har redovisats i det föregående, flera områden som berör dessa handelshinder. Bl.a. eftersträvas en harmonisering av tekniska handelshinder.

Med tekniska handelshinder avses vanligen de problem som kan uppstå genom att olika länder har skilda bestämmelser om hur en produkt skall vara beskaffad i fråga om t.ex. dimensioner och säkerhetsanordningar. Vidare kan länderna ha olika uppfattningar om hur produktkontrollen skall utföras. Ett samarbetsprogram om avskaffande av handelshinder i Norden antogs år 1987 av Nordiska ministerrådet. Enligt programmet skall samarbetet bygga på principen om ömsesidigt godkännande av provningsresultat i de nordiska länderna. De nationella myndigheterna bör godkänna kontroll eller provning som är utförd i annat nordiskt land om de berörda nationella föreskrifterna har bedömts vara likvärdiga.

Ett centralt inslag i EG:s arbete är att harmonisera medlemsländernas lagar och regler i den mån det krävs för att förverkliga den inre gemensamma marknaden. I vitboken redovisas två principer för det fortsatta arbetet med att undanröja tekniska handelshinder. Enligt den ena skall en vara som är lagligen producerad och marknadsförd i ett land inom EG fritt kunna säljas inom EG såvida inte ett annat medlemsland kan åberopa behov av skydd för människors och djurs liv och hälsa etc. som grund för egna krav. Den andra principen kommer att tillämpas i de fall det finns behov av säkerhetsföreskrifter som bör vara desamma i alla EG-länderna. Enligt denna princip skall harmoniseringen av myndighetsföreskrifter begränsas till väsentliga säkerhetskrav. I övrigt skall man överlåta tekniska detaljfrågor till de europeiska standardiseringsorganen. Genom EG:s beslut år 1985 om den s.k. europeiska enhetsakten, som trädde i kraft den 1 juli 1987, har möjlighet skapats för EG att med kvalificerad majoritet fatta beslut om harmonisering av ländernas lagstiftning när det gäller den inre marknaden. Tidigare krävdes enhälliga beslut i sådana fall.

Regeringen har, sägs det i propositionen (s. 36), ett mycket starkt intresse av att svenska företag inte skall missgynnas till följd av olika icke-tariffära

handelshinder. Det är väsentligt, anför det vidare (s. 40), att svenska produkter för att kunna säljas på den europeiska marknaden inte skall behöva ändras eller genomgå en mera komplicerad provning än den som EG-företagens produkter utsätts för. Samtidigt är det ett konsumentintresse att utländska produkter inte skall fördyras till följd av att de måste förändras för att kunna saluföras i Sverige.

Enligt regeringen är det mot denna bakgrund angeläget att det inleda samarbetet mellan EG och EFTA rörande bl.a. tekniska handelshinder fördjupas. Det är också viktigt att svenska myndigheter tar till vara de möjligheter till harmonisering med EG:s regler som finns. Myndigheternas medverkan i det internationella standardiseringsarbetet är också av stort värde. Beträffande provningsprocedurer måste, enligt regeringen, målet för Sverige och övriga EFTA-länder vara att ett arrangemang som möjliggör ömsesidigt erkännande av provnings- och certifieringsresultat med EG skall åstadkommas.

I detta sammanhang är två yrkanden i motion 1987/88:U7 (m) av intresse. EFTA-länderna måste samarbeta med EG för att avveckla existerande tekniska handelshinder, anför motionärerna. Dessa anser att regeringens ambitioner på området är riktiga men kritiserar myndigheterna för att de utfärdar säkerhetsbestämmelser m.m. utan att beakta motsvarande föreskrifter i andra europeiska länder. Instruktionerna till myndigheterna borde därför förstärkas. I motionen föreslås ett riksdagsuttalande om behovet av harmonisering av svenska lagbestämmelser med motsvarande regler inom EG. Motionärerna begär också att regeringen systematiskt i fortsättningen vid framläggande av lagförslag skall redovisa hur det berörda förslaget står i överensstämmelse med gällande föreskrifter inom EG. En sådan ordning avses bli införd i Schweiz och Österrike, framhåller motionärerna.

Som har framgått av det föregående är frågan om avveckling av icke-tariffära handelshinder aktuell i flera sammanhang: i det nordiska samarbetet, i överläggningarna mellan EFTA och EG och i den nya GATT-rundan. Det är, menar näringsutskottet, av stor betydelse för vårt land att sådana handelshinder i så stor utsträckning som möjligt kan elimineras. Detta får dock inte göras till priset av att väsentliga svenska säkerhetskrav uppges.

Något särskilt riksdagsuttalande om vikten av att svenska föreskrifter harmoniseras med lagar och bestämmelser inom EG, som föreslås i motionen, finner näringsutskottet inte påkallat. Utskottet utgår från att regeringen och berörda myndigheter bevakar de möjligheter på området som finns. Näringsutskottet kommer under våren 1988 att behandla regeringens förslag om anpassning av den svenska kontrollen av elektrisk materiel till de kontrollbestämmelser som gäller inom EG (prop. 1987/88:82).

Det får vidare förutsättas att regeringen vid utarbetande av lagförslag beaktar gällande regler i andra länder, inkl. länderna inom EG. Dessa bestämmelser redovisas också vanligtvis i berörda propositioner eller i de utredningar som ligger till grund för regeringens förslag. Näringsutskottet avvisar dock motionärernas begäran om en föreskrift att propositioner med lagförslag i förekommande fall skall innehålla uppgift om motsvarande bestämmelser inom EG. Det sagda innebär alltså att motion 1987/88:U7 (m) avstyrks i här behandlade delar.

Enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. (den s.k. företagsförvärvslagen) får utländska medborgare, utländska juridiska personer och svenska aktiebolag utan utlänningsförbehåll, m.fl. inte utan tillstånd förvärva aktier i svenska aktiebolag om förvärvet innebär att köparens andel av aktiekapitalet eller röstetalet i bolaget kommer att överstiga vissa gränser (10, 20, 40 eller 50 %). Kravet på tillstånd gäller också vid förvärv av andelar i handelsbolag eller rörelse. Tillstånd erfordras inte vid nyetableringar. Förvärv av mindre företag är sedan den 1 juli 1987 inte tillståndspliktiga.

Tillstånd skall enligt lagen meddelas om det inte strider mot något väsentligt allmänt intresse. Frågor om tillstånd i vissa viktigare fall prövas av regeringen. Övriga tillståndsärenden handläggs av länsstyrelsen. I samband med tillståndsprövningen kan det förvärvande företaget göra åtaganden om den fortsatta verksamheten i det förvärvade företaget. En särskild utredare – generaldirektör Sten Niklasson – har tillkallats med uppdrag att studera utvecklingen hos de företag i Sverige som har förvärvats av utländska intressen. Utredningen (I 1986:02) beräknas bli färdigställd under hösten 1988.

Vid sidan av nämnda tillståndsprövning kan det utländska inflytandet i svenska företag kontrolleras genom systemet med utlänningsförbehåll. Därmed avses i företagsförvärvslagen ett förbehåll i bolagsordningen för ett svenskt aktiebolag om att utländska rättssubjekt m.fl. sammantaget endast får förvärva en viss del av aktierna i bolaget, vid varje tidpunkt motsvarande mindre än 40 % av aktiekapitalet och 20 % av röstetalet.

Som tidigare har redovisats krävs inte tillstånd enligt företagsförvärvslagen vid köp av mindre aktieposter, detta även om det sammanlagda utländska aktieinnehavet i bolaget skulle vara mycket betydande. Flera aktiebolag, däribland vissa större företag, saknar utlänningsförbehåll. Med anledning av en motion (s) i ärendet uttalade sig riksdagen år 1983 (FiU 1983/84:1) för att ett bättre skydd skulle skapas mot utländskt inflytande i svenska bolag. En arbetsgrupp inom industridepartementet har i rapporten (Ds I 1985:7) Utländskt inflytande i svenska företag föreslagit att en ny lag införs som syftar till kontroll av utländska köp av svenska börsregistrerade aktier i bolag som saknar utlänningsförbehåll. Sådana köp skulle enligt förslaget i regel vara tillståndspliktiga när den utländska andelen i bolaget uppgår till minst 40 % av aktiekapitalet och 20 % av röstetalet. Enligt förslaget skulle Värdepapperscentralen VPC AB bevaka när dessa gränser har passerats.

Regeringen anförde våren 1987 i proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet att det finns behov av gränser för det utländska ägandet i de svenska börsföretag som saknar utlänningsförbehåll. Enligt regeringen måste dock det av arbetsgruppen föreslagna kontrollsystemet beredas ytterligare, främst till följd av att Värdepapperscentralen saknade möjligheter att svara för den erforderliga rapporteringen. Regeringen avsåg dessutom att noggrant följa utvecklingen av det utländska ägandet i de berörda företagen. På förslag av näringsutskottet (NU 1986/87:30) instämde riksdagen i regeringens bedömning och avslog två motioner med krav på avveckling

(fp) resp. skärpning (vpk) av nuvarande restriktioner. Motionerna fick stöd i reservationer (m, fp; vpk).

UU 1987/88:24
Bilaga 10

Enligt bestämmelser i Romfördraget skall medborgare och företag i ett medlemsland ha rätt att starta och driva rörelse i ett annat land inom EG på samma villkor som gäller i detta land. Fördraget stadgar också bl.a. att förvärv över gränserna av aktier i bolag skall kunna göras utan att man i övrigt är etablerad i landet i fråga.

I den nu aktuella propositionen sägs (s. 59) att en förändring av den svenska etableringslagstiftningen i relation till EG:s bestämmelser skulle medföra såväl olägenheter som fördelar för svenskt vidkommande. Till nackdelarna hör främst riskerna för sämre insyn i företagen, ökat beroende och överflyttning av viktiga forsknings- och utvecklingsfunktioner eller produktion till andra länder. Mot detta skall, menar regeringen, vägas de fördelar i form av t.ex. förbättrade resurser och ökad kunskap som en utländsk etablering kan föra med sig. Prövningen av de svenska etableringsbestämmelserna i förhållande till EG:s föreskrifter bör enligt regeringen anstå till dess pågående utredningsarbete i frågan har avslutats. I samband därmed borde även Sveriges övergripande mål vad gäller relationerna till EG vägas in.

Den svenska inställningen till utländska företagsförvärv i Sverige har väckt berättigad kritik i utlandet, hävdas i motion 1987/88:U7 (m). De svenska storföretagens expansion görs nu vanligtvis genom köp av företag utomlands. För utländska intressenter som vill investera i svenskt näringsliv finns det emellertid många hinder i form av lagar, byråkratiska rutiner och politiska påtryckningar, anför det. För att anpassningen till reglerna för den gemensamma inre marknaden inom EG skall klaras blir det, menar motionärerna, nödvändigt att praktiskt taget alla hinder för utländska företagsförvärv avskaffas. I motionen krävs därför att regeringen skall lägga fram förslag om upphävande av företagsförvärvslagen. Vidare begärs att regeringen skall låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska företag skall kunna avvecklas. Härvid åsyftas främst utlänningsförbehållen i bolagsordningarna.

Folkpartiet har under allmänna motionstiden framfört delvis liknande synpunkter i sin partimotion 1987/88:N303 om kapitalmarknaden. Svenskt ägande av företag utomlands går inte i längden att förena med restriktioner för utländska aktieförvärv i Sverige, heter det där. Nuvarande begränsningar leder till en cementering av ägarstrukturen som är ogynnsam för småsparare och även från allmän synpunkt, menar motionärerna. De anser också att det skulle vara positivt om de svenska företagen fick ett ökat inslag av utländsk kompetens. Därför föreslås att utländska medborgare fritt skall få förvärva aktier i svenska företag.

Utländska företagsförvärv här i landet kan otvivelaktigt skapa en rad positiva effekter. Till dessa hör bl.a. att tillgången till ny teknik och annan kunskap kan förbättras, att företagen kan förses med ökade resurser och att näringslivet kan erhålla nya impulser på olika områden. Utländska investeringar i aktier i svenska bolag underlättar vidare näringslivets försörjning med riskkapital. Ett ökat utländskt inflytande kan dock samtidigt medföra vissa problem, särskilt när det gäller större internationella företag med en

hög grad av internationalisering. Som anförts i propositionen kan i sådana sammanhang möjligheterna till insyn i och påverkan av beslutsprocessen i företagen försämrats. Förvärven kan också leda till ett ökat internationellt beroende och till negativa konsekvenser från regionalpolitisk synpunkt. Viktiga delar av företagen kan också efter förvärven komma att föras över till koncernföretag utomlands.

Det är mot denna bakgrund nödvändigt med en viss reglering av de utländska företagsförvärven i Sverige. Det behövs också en kontroll av det utländska ägandet i svenska aktiebolag. Detta kan, menar näringsutskottet, fastslås trots att det i propositionen berörda utredningsarbetet ännu pågår. Med hänvisning till det anförda avstyrker näringsutskottet de två motionerna, båda i berörd del.

Finansiella tjänster

Företagsförvärvslagen, som har behandlats i föregående avsnitt, är inte tillämplig på svenska försäkrings- eller bankaktiebolag eller på aktierna i sådana bolag.

Ett utländskt försäkringsbolag kan driva verksamhet i Sverige – genom en generalagent eller genom ett svenskt dotterbolag – under i princip samma förutsättningar som gäller för ett svenskt försäkringsbolag. Utländska förvärv av aktier i svenska försäkringsaktiebolag regleras inte i lag. Det finns dock möjlighet att i bolagsordningen införa utlänningsförbehåll. Försäkringsverksamhetskommittén har haft i uppdrag att se över gällande lagbestämmelser om bl.a. försäkringsbolagens verksamhet. Kommittén har hösten 1987 i sitt slutbetänkande (SOU 1987:58) Försäkringsväsendet i framtiden föreslagit vissa begränsningar i rätten att förvärva aktier i svenska försäkringsaktiebolag. Enligt kommitténs förslag skall varken ett svenskt eller ett utländskt rättssubjekt få äga mer än en viss andel av aktierna i ett sådant bolag. Härutöver anser kommittén att starka skäl talar för att det införs en gräns för det sammanlagda utländska inflytandet i svenska försäkringsbolag. Något förslag härom framläggs emellertid inte, utan kommittén hänvisar till det – här tidigare nämnda – utredningsarbete i saken som pågår inom industridepartementet.

För banker finns det däremot vissa inskränkningar i fråga om utländska etableringar och förvärv av aktier. Enligt bankaktiebolagslagen (1987:618) får utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt, m.fl. inte förvärva aktier i svenska bankaktiebolag. Utländska banker har sedan den 1 juli 1985 möjlighet att med regeringens tillstånd etablera sig i Sverige genom att bilda bankaktiebolag. De får däremot inte öppna filialkontor här i landet. Fr.o.m. år 1987 har svenska bankaktiebolag möjlighet att etablera filial i utlandet.

Inom EG pågår arbetet med att senast år 1992 få till stånd en inre marknad för finansiella tjänster. Detta skall tillgodoses dels genom en harmonisering av lagarna på vissa viktigare områden, dels genom ett ömsesidigt erkännande av medlemsländernas krav i fråga om etablering, tillsyn m.m., dels genom s.k. hemlandskontroll innebärande att tillsynen över bolags verksamhet utomlands utförs av myndighet i bolagets hemland. Mellan EFTA och EG

inleddes år 1987 ett informationsutbyte beträffande reglerna för handeln med finansiella tjänster.

UU 1987/88:24
Bilaga 10

Enligt regeringen har Sverige ett starkt intresse av att så långt möjligt medverka i det västeuropeiska samarbetet i fråga om finansiella tjänster. Det går inte, sägs det i propositionen (s. 107), att utan ytterligare jämförande undersökningar hävda att svenska lagbestämmelser har andra syften eller innebär starkare restriktioner för den finansiella sektorn än EG:s regelverk. Det utredningsarbete rörande finansiella tjänster som pågår i Sverige utgör, menar regeringen, såväl ett hinder som en fördel i sammanhanget. Regeringen åsyftar härvid kreditmarknadskommitténs (Fi 1983:06) och värdepappersmarknadskommitténs (Fi 1987:03) arbete. Den förstnämnda kommittén kommer i ett betänkande som beräknas bli avlämnat under våren 1988 att ta upp bl.a. frågan om utländska aktieförvärv i banker, finansbolag och fondkommissionsbolag. Värdepappersmarknadskommittén, som har i uppdrag att utreda bl.a. reglerna för värdepappersmarknaden, fondbörsverksamheten och fondkommissionärernas verksamhet samt att se över reglerna för insiderhandel med aktier och andra värdepapper, beräknas avsluta sitt arbete före utgången av år 1988. Enligt regeringen kan det vara svårt att ta ställning till vissa centrala frågor i det västeuropeiska samarbetet innan resultatet av utredningarna föreligger. Dessa möjliggör samtidigt att olika aspekter av ett utvidgat samarbete kan få en aktuell belysning.

Moderata samlingspartiet kräver i sin partimotion 1987/88:U7 att förbudet mot utländskt ägande i svenska banker snarast avvecklas. I motionen förordas också – dock utan yrkande – att utländska banker skall få rätt att etablera filialer i Sverige. EG har låtit det bli känt, sägs det i motionen, att man avser att tillåta etablering av utländska banker endast om banker från EG-länderna har motsvarande möjlighet i landet i fråga. Motionärerna anser vidare att den pågående översynen av lagbestämmelserna på försäkringsområdet måste beakta utvecklingen inom EG. Sverige måste aktivt sträva efter att få till stånd en öppen bank- och försäkringsmarknad i förhållande till såväl EG som länderna inom EFTA, anförs i motion 1987/88:U6 (fp). För de svenska företagen skulle detta öppna helt nya internationella möjligheter. Vidare skulle, menar motionärerna, konkurrensen på hemmamarknaden förbättras. Sverige bör inrikta sig på att de finansiella tjänsterna skall ingå i den västeuropeiska integrationen, sägs i centerns partimotion 1987/88:U5. Förutsättningarna för detta bör enligt motionärerna utredas närmare. Om de i propositionen berörda utredningarna inte har i uppdrag att ge arbetet en sådan inriktning borde tilläggsdirektiv utfärdas.

Riksdagen beslutade våren 1987 om en ny banklagstiftning. I samband därmed behandlades motioner (m; fp) om att utländskt ägande i svenska bankaktiebolag skulle möjliggöras. Näringsutskottet (NU 1986/87:36) hänvisade till att frågan prövades av kreditmarknadskommittén och avstyrkte motionerna. Reservanter (m, fp) krävde att regeringen skulle anmodas att lägga fram ett förslag i saken under hösten 1987. Riksdagen följde utskottet. På förslag av näringsutskottet avslog riksdagen samtidigt motioner (m; fp) om att det skulle öppnas möjlighet för utländska banker att inrätta filialer i Sverige. Näringsutskottet ansåg det vara motiverat att utländska bankers möjligheter till etablering i Sverige begränsades till de två formerna

bankaktiebolag och representationskontor. Motionerna fick stöd i en reservation (m, fp). Det kan här tilläggas att det inte ingår i kreditmarknads-kommitténs direktiv att studera frågan.

Näringsutskottet delar regeringens intresse för att Sverige i möjligaste mån skall delta i det västeuropeiska arbetet med att skapa en enhetlig marknad för finansiella tjänster. Sverige har i många fall spelat en aktiv roll i det omfattande internationella samarbetet rörande dessa tjänster. Genom det informationsutbyte som redan har inletts mellan EG och EFTA beträffande regler för handeln med finansiella tjänster torde konkreta samarbetsmöjligheter kunna identifieras.

En ökad fri handel med finansiella tjänster förutsätter inte i och för sig att nuvarande begränsningar rörande utländskt engagemang i svensk bankverksamhet upphävs. Frågan om utländska förvärv av aktier i svenska banker bör, som näringsutskottet tidigare har uttalat, inte avgöras förrän den har prövats av kreditmarknadskommittén. Som redan har nämnts kommer kommittén inom kort att redovisa sin inställning i saken. Det bör dock redan här fastslås att det är av långsiktigt intresse för vårt land att dessa banker förblir i svensk ägo. Näringsutskottet anser vidare att motionärernas krav på att utländska banker skall ges rätt att inrätta filialer i Sverige inte för närvarande bör föranleda något riksdagsinitiativ. Som framgått har utländska banker sedan ett par år tillbaka möjlighet att etablera sig i Sverige genom att bilda dotterbolag. Utskottet utgår från att regeringen bevakar frågan, särskilt mot bakgrund av utvecklingen inom EG. Utformningen av ny lagstiftning på försäkringsområdet får riksdagen anledning att återkomma till i ett senare sammanhang.

Av vad som anförts framgår att näringsutskottet avstyrker här behandlade motionsyrkanden.

Forskning och utveckling

Hösten 1987 antog EG ett nytt ramprogram för forskning och utveckling. Det nya programmet, som sträcker sig över perioden 1987–1991, innebär en kraftigt ökad insats av budgetmedel jämfört med föregående program. De industriella forskningsprogrammen för informationsteknologi (ESPRIT), telekommunikationer (RACE) och modernisering av tillverkningsindustrin (BRITE) prioriteras.

Dessa industriinriktade program har tidigare i princip varit öppna för deltagande endast för EG:s medlemsländer. Företagens projektkostnader finansieras normalt till 50 % genom bidrag från EG:s budgetmedel. Nu har det givits möjlighet för företag och institutioner från EFTA-länderna att delta i programmen på projektnivå, dock utan bidrag till finansieringen från EG.

Det är av största vikt att svenska forskare och svensk industri ges tillfälle att medverka i EG:s forsknings- och utvecklingsprogram, anför det i propositionen (s. 83). Möjligheten till deltagande i de industristrategiska programmen bör därför utnyttjas. Regeringen framhåller att det inom ramen för existerande stödssystem finns visst utrymme för bidrag till ett utökat europeiskt forskningssamarbete.

Förutsättningarna för svensk medverkan i EG:s forskningsprojekt tas upp i motionerna 1987/88:U5 (c), 1987/88:U7 (m), 1987/88:U523 (s) och 1987/88:U524 (c). Svenska företag och institutioner bör kunna delta på samma villkor som gäller för deltagare från EG, hävdas det samstämmigt i motionerna. I två av dessa – 1987/88:U7 (m) och 1987/88:U524 (c) – begärs att regeringen skall förelägga riksdagen ett förslag till finansiering av svenskt deltagande i programmen motsvarande det stöd som ges inom EG. I centerns partimotion 1987/88:U5 krävs att regeringen skall verka för att svenska intressenter skall ges möjlighet till fullt deltagande i programmen under samma förutsättningar som gäller för företag inom EG. Regeringen borde vidare ha en beredskap att avsätta erforderliga resurser för detta ändamål.

Stöd till svenskt deltagande i EG:s industriinriktade forskningsprogram utgår inom ramen för anvisade medel till styrelsen för teknisk utveckling, STU. Riksdagen beslutade våren 1987 om en treårig ekonomisk ram för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling (prop. 1986/87:80, NU 1986/87:33, rskr. 1986/87:292). Beslutet innebar bl.a. att ökade resurser avsattes för STU:s bidrag till forskningsprojekt som utförs i europeiskt samarbete. Regeringen har uppdragit åt STU att senast den 1 maj 1988 redovisa STU:s kostnader under innevarande budgetår för bidragen till EG-projekten. I årets budgetproposition (prop. 1987/88:100 bil. 14 s. 93) anføres att STU kraftigt bör öka sina insatser för att främja svenska institutioners och företags medverkan i europeiskt forskningssamarbete. Det kan här tilläggas att Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet nyligen har placerat en attaché i Bryssel med uppgift bl.a. att följa utvecklingen inom EG.

För ett litet land som Sverige är deltagande i internationella forskningsprojekt av stor betydelse. Under de närmaste åren är samarbetet med EG av särskilt intresse. Resultaten från de teknisk-vetenskapliga forskningsinsatserna inom EG kommer att påverka industrins utveckling i Sverige.

Det är därför enligt näringsutskottets mening tillfredsställande att dörren nu har öppnats för svenskt deltagande på projektnivå i EG:s industristrategiska forskningsprogram. Fullt deltagande i programmen är för närvarande inte aktuellt. Som framgått har särskilda medel för finansiering av svenskt deltagande i programmen anvisats över STU:s anslag. Näringsutskottet, som har noterat att STU under våren 1988 kommer att redovisa en beräkning av det erforderliga medelsbehovet för innevarande budgetår, förutsätter att regeringen noga bevakar finansieringsfrågan bl.a. med hänsyn till de synpunkter som framförs i här behandlade motioner. Något riksdagsinitiativ med anledning av nu aktuella motionsyrkanden bör mot bakgrund av det anförda inte komma i fråga. De avstyrks alltså.

Näringsutskottet behandlar här slutligen ett yrkande i motion 1986/87:N150 (m), som väcktes våren 1987 med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet. I motionen framhålls att det inom EG bedrivs utbildning i hur näringslivet kan nyttiggöra sig fördelarna med den inre marknaden. Om inte liknande studier görs i Sverige finns det risk för, anför det, att svenska företag missgynnas i sin verksamhet i EG-länderna. Forskningsråden borde därför initiera en kompetensupphyggnad i frågan

som sedan kan ligga till grund för undervisningen vid olika institutioner.

UU 1987/88:24

Regeringen har i propositionen (s. 4) redovisat att den avser att initiera en bred informationsverksamhet om det västeuropeiska integrationsarbetet. Kontakterna med löntagarorganisationerna och näringslivet i dessa frågor skall också fördjupas. Vidare räknar näringsutskottet med att universiteten och högskolorna själva tar erforderliga initiativ för att anpassa sin kompetensuppbyggnad till de krav som den ökade internationaliseringen ställer. Från näringsutskottets utgångspunkt finns det med hänsyn till det sagda inte skäl att påfordra något riksdagsinitiativ i anledning av motionen. Den avstyrks således i berörd del.

Bilaga 10

Stockholm den 3 mars 1988

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s)*, Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Sven-Åke Nygårds (s)**, Gudrun Norberg (fp)***, Lars Ahlström (m), Lars De Geer (fp)**** och Mats Lindberg (s).

* Avsnittet Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet.

** Utom avsnittet Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet.

*** Utom avsnittet Finansiella tjänster.

**** Avsnittet Finansiella tjänster.

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "En fortsatt" och slutar med "motionsyrkanden avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning redovisas i propositionen en – såvitt rör utskottets beredningsområde – alltför avvaktande hållning till den västeuropeiska integrationsprocessen. Regeringen säger sig ha ett starkt intresse av att Sverige skall delta i denna utveckling. De riktlinjer som förordas för det fortsatta svenska arbetet går dock, menar näringsutskottet, inte nog långt. EG har som mål att skapa *fri* rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital. Enligt regeringens förslag skall Sverige medverka i arbetet med att skapa *ökad* rörlighet för varor, tjänster, människor och

kapital i Västeuropa. Som föreslås i motionerna 1987/88:U7 (m), 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U522 (fp) måste målet vara att svenska företag skall tillförsäkras samma villkor som de som gäller för övriga företag i Västeuropa. Sverige måste samtidigt erbjuda EG de fri- och rättigheter som Sverige uppnår inom EG. Vi måste vidare själva ta initiativ för att Sveriges medverkan i integrationsprocessen skall breddas. Ambitionsnivån måste höjas. Att enbart vilja "medverka" är inte ett tillräckligt mål.

Näringsutskottet ansluter sig också till kravet i motionerna 1987/88:U7 (m), 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U5 (c) på att Sverige skall sträva efter att den gemensamma västeuropeiska marknaden också skall omfatta tjänstehandeln. Tjänstesektorn är en av ekonomins snabbast växande sektorer och av särskilt intresse för svenskt vidkommande.

Det sagda innebär alltså att näringsutskottet finner de riktlinjer som förordas i propositionen såvitt de rör utskottets beredningsområde alltför lite ambitiösa. Motionerna 1987/88:U7 (m), 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U522 (fp) tillstyrks i tillämpliga delar. Berörd del av motion 1987/88:U5 (c) tillstyrks i viss utsträckning. Av det anförda framgår att motion 1987/88:U3 (vpk) avstyrks.

2. Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "En fortsatt" och slutar med "motionsyrkanden avstyrks" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet kan – såvitt rör utskottets beredningsområde – till stor del ansluta sig till de riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet som föreslås i propositionen. Som anförts i motion 1987/88:U5 (c) måste det dock klargöras att utvecklingen inom Västeuropa inte får resamurar mot omvärlden.

Vidare finns det, som sägs i nämnda motion, skäl att erinra om att frihandel inte är ett mål i sig. I varje situation gäller det att bedöma de faktiska följderna av frihandelsprincipens tillämpning. Det måste bli fråga om avvägningar mellan olika samhällsintressen, vilket kan leda till att principen i vissa fall får modifieras.

Näringsutskottet ansluter – – – (= avvikande mening 1) – – – svenskt vidkommande.

Med det anförda tillstyrks motion 1987/88:U5 (c) såvitt den behandlas nu. Berörda delar av motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:U6 (fp) tillstyrks i viss utsträckning. Det sagda ligger delvis i linje med vad som anförts i motion 1987/88:U3 (vpk). Motionärernas avvisande inställning till samarbetet med EG kan dock näringsutskottet, som har framgått, inte instämma i. Motionen avstyrks därför, liksom motion 1987/88:U522 (fp).

3. Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet

UU 1987/88:24

Bilaga 10

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "En fortsatt" och slutar med "motionsyrkanden avstyrks" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till kravet i motion 1987/88:U3 (vpk) på en alleuropeisk inriktning av den svenska politiken i stället för den harmonisering till EG som förordas i propositionen. Det är självfallet viktigt att handelsförbindelserna med länderna inom EG utvecklas mot bakgrund av den vikt de har för Sveriges utrikeshandel. Det starka beroendet borde dock leda till eftertanke. Som anförs i nyssnämnda motion bör Sverige därför prioritera handeln med länder utanför EG. I Östeuropa, EFTA-länderna och Förenta Staterna och i Asien och övriga delar av tredje världen har svenska företag större möjligheter att lyckas än inom EG som tyngs av svag tillväxt, överproduktion och massarbetslöshet.

En harmonisering till EG skulle vidare sätta väsentliga svenska intressen på spel. Den nationella suveräniteten skulle minska. Viktig industriell kompetens på olika områden skulle riskera att försvinna. Genom att vår nationella självständighet bevaras möjliggörs, menar näringsutskottet, en långsiktig nationell politik på produktionens och teknologins fält. En nationell bredd och mångsidighet i produktionen har en mer positiv effekt på ett lands utveckling än en långt driven specialisering.

Det sagda innebär att motion 1987/88:U3 (vpk) tillstyrks. Övriga här behandlade motioner avstyrks i aktuella delar liksom de i propositionen förordade riktlinjerna såvitt de rör näringsutskottets beredningsområde.

4. Analys av den svenska industristrukturen

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet, m.m. – som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Förverkligandet av den inre marknaden innebär klart ökade möjligheter för industriföretagen inom EG att förstärka sin konkurrenskraft. Som anförs i motion 1987/88:U6 (fp) finns det därför skäl att nu särskilt belysa den svenska industristrukturen med utgångspunkt i utvecklingen inom EG. Härvid bör också de små och medelstora företagens situation analyseras. Dessa företag saknar normalt möjlighet att arbeta sig in på utlandsmarknader genom etablering av dotterbolag. De har också små förutsättningar att i olika länder anpassa sina produkter efter gällande bestämmelser. De små och medelstora företagen är sålunda i större utsträckning än storföretagen beroende av de överenskommelser Sverige kan träffa med EG. Regeringen bör föranstalta om en analys av det slag som här har förordats. Med det sagda tillstyrks motionen i aktuell del.

5. Tullunion

Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tullunion – som börjar med "Från svensk" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ställer sig bakom förslaget i motion 1987/88:U7 (m) om att regeringen hos EG skall väcka frågan om en tullunion mellan Sverige och EG-länderna. Etablering av en sådan tullunion är en viktig förutsättning för att svenska företag och produkter skall tillförsäkras en icke-diskriminerande behandling inom EG. I takt med att de inre gränserna inom EG försvinner som handelshinder kommer troligen olägenheterna av handel över EG:s gränser att förstärkas. En tullunion skulle också ge ökad säkerhet för att Sverige inte skall drabbas av handelspolitiska stridsåtgärder från EG:s sida. Vidare skulle den, som också anförs i nyssnämnda motion, visa på att Sverige är villigt att aktivt delta i arbetet med att skapa en gemensam västeuropeisk marknad. Upprättande av en tullunion med EG bör därför ingå bland riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska samarbetet. Näringsutskottet tillstyrker alltså nyssnämnda motion liksom motion 1987/88:U524 (c), båda i ifrågavarande del.

6. Tullunion

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tullunion – som börjar med "Från svensk" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet avvisar förslagen om en svensk anslutning till EG:s tullunion. Som har redovisats i det föregående förordar näringsutskottet en politik som främjar en friare handel med alla länder. I stället för att uppge delar av vårt lands nationella självständighet till en av kommersiella intressen behärskad överstatlig institution bör Sverige främja det arbete som bedrivs inom olika internationella organisationer med syfte att det skall skapas en rättvis och likaberättigad handel mellan alla länder. Här aktuella delar av motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:U524 (c) avstyrks följaktligen.

7. Icke-tariffära handelshinder

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Icke-tariffära handelshinder – som börjar med "Som har" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Ett viktigt led i fullbordandet av EG:s inre marknad är slopandet av återstående icke-tariffära handelshinder. Näringsutskottet ansluter sig därför till vad som anförs i motion 1987/88:U7 (m) om att EFTA-länderna måste samarbeta med EG i arbetet med att avveckla dessa hinder. Ett system måste också skapas för att förhindra att nya handelshinder uppstår.

Dessa hinder har i många fall sin grund i säkerhetsbestämmelser till skydd för människors liv och hälsa och den yttre miljön. Sådana föreskrifter är i princip nödvändiga och kan inte undvaras. Felet är bara att de är så olika länderna emellan att de skapar handelshinder. Därför måste man försöka harmonisera dem.

Som sägs i motionen beslutar ibland svenska myndigheter om nya säkerhetsbestämmelser utan att först ha undersökt vad som gäller i andra europeiska länder. Det finns därför skäl att skärpa instruktionerna till myndigheterna på detta område. För att det skall förhindras att nya handelshinder uppstår mellan Sverige och EG anser näringsutskottet vidare det vara angeläget att regeringen i förekommande fall redovisar för riksdagen hur aktuella lagförslag står i överensstämmelse med gällande bestämmelser inom EG. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till hur en sådan redovisning skall utformas. Ifrågavarande del av motion 1987/88:U7 (m) tillstyrks alltså.

8. Icke-tariffära handelshinder

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Icke-tariffära handelshinder – som börjar med "Något särskilt" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Något särskilt riksdagsuttalande om vikten av att svenska föreskrifter harmoniseras med lagar och bestämmelser inom EG, som föreslås i motion 1987/88:U7 (m), finner näringsutskottet inte påkallat. Ambitionen måste vara att begränsa hinder i handeln med alla länder. Samtidigt måste man inse att ett rikare och allsidigare utbyte av varor och tjänster ibland måste ske med acceptering av att olika länder kan ha behov av att tillämpa former av skydd och styrning. Förslaget i nyssnämnda motion om en föreskrift att regeringen vid avlämnande av lagförslag i förekommande fall skall redovisa motsvarande bestämmelser inom EG är helt oacceptabelt. Yrkandet avvisas sålunda.

9. Utländska förvärv av svenska företag

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Utländska förvärv av svenska företag – som börjar med "Utländska företagsförvärv" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till den kritik mot restriktionerna i fråga om utländska förvärv av företag och aktier som framförs i de två motionerna. De svenska bestämmelserna måste snarast förändras så att de inte avviker från EG:s föreskrifter. I annat fall riskerar svenska företag att missgynnas inom EG.

Mot bakgrund av det svenska näringslivets internationalisering framstår företagsförvärvslagen som ett utslag av protektionism. Lagen försvagar med största sannolikhet utländska företags vilja att investera i Sverige. Till följd av lagbestämmelserna inträffar det också att de förvärvande företagen ställs inför politiskt betingade villkor för att få genomföra sina förvärv. Enligt näringsutskottets mening har utländska företagsförvärv här i landet oftast en positiv effekt på företagets teknikutveckling och investeringstakt. Förvärven stärker därmed konkurrenskraften hos de svenska företagen och bidrar sålunda till en god sysselsättningsutveckling i Sverige. Företagsförvärvslagen bör därför så snart som möjligt upphävas. Regeringen bör lägga fram förslag om detta. I avvaktan på att den nuvarande regleringen avvecklas bör handläggningstiderna för förvärvstillstånd kraftigt förkortas.

Regeringen bör vidare låta utreda hur andra hinder för utländska förvärv av aktier i svenska bolag skall kunna elimineras. Ett ökat utländskt intresse för svenska aktier är, menar näringsutskottet, av stort värde med hänsyn till såväl företagens anskaffning av riskkapital som den svenska betalningsbalansen. Som anförs i motion 1987/88:N303 (fp) kan de nuvarande begränsningarna försvåra en förändring av en olämplig ägarstruktur.

Motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:N303 (fp) tillstyrks sålunda i aktuella delar.

10. Utländska förvärv av svenska företag

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Utländska förvärv av svenska företag – som börjar med "Utländska företagsförvärv" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i det föregående avvisat en svensk harmonisering till EG. Detta gäller även i fråga om regleringen av utländska förvärv av företag och aktier. Internationaliseringen av det svenska näringslivet försvårar utformningen av en självständig politik på det ekonomiska området. När beslutsfunktionerna inom de svenska företagen successivt flyttas utomlands blir företagen allt mindre benägna att underordna sig svenska intressen på t.ex. industripolitikens och regionalpolitikens områden. Av det sagda framgår att motionerna 1987/88:U7 (m) och 1987/88:N303 (fp) avstyrks såvitt nu är i fråga.

11. Finansiella tjänster

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Lars Ahlström (m) och Lars De Geer (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Finansiella tjänster – som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "behandlade motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening intar regeringen en alltför passiv attityd i fråga om det västeuropeiska samarbetet rörande finansiella tjänster. Sverige måste aktivt på olika sätt verka för att dessa tjänster skall inkluderas i det västeuropeiska integrationsarbetet. En sådan utveckling skulle, som anförs i motion 1987/88:U6 (fp), vara positiv för berörda svenska företag liksom för de svenska konsumenterna.

För att Sverige skall få en trovärdig position i detta samarbete måste nuvarande begränsningar rörande utländskt engagemang i svensk bankverksamhet upphävas. Näringsutskottet anser sålunda att förbudet för utländska banker att upprätta filialer i Sverige bör avvecklas, detta – som också sägs i motion 1987/88:U7 (m) – inte minst mot bakgrund av de krav på reciprocitet som har anmälts från EG:s sida. Kreditmarknadskommittén bör ges i uppdrag att utarbeta ett lagförslag med detta syfte. Näringsutskottet anser vidare det vara angeläget att utländska intressenter ges möjlighet att förvärva aktier i svenska banker. Som redan har nämnts kommer kreditmarknadskommittén att inom kort redovisa sin bedömning i saken. Frågan bör därefter beredas separat. Regeringen bör, menar näringsutskottet, under hösten 1988 förelägga riksdagen förslag till en lagändring som eliminerar nuvarande hinder för utländskt ägande i svenska bankaktiebolag.

Också på försäkringsområdet måste en samordning göras med utvecklingen inom EG. Den översyn av lagstiftningen beträffande försäkringsverksamhet som nu pågår måste särskilt ta i beaktande integrationsprocessen inom EG och utvecklingen mellan EG och Sveriges partner i EFTA.

Genom ett uttalande av riksdagen av nu angiven innebörd skulle motionerna 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U7 (m) bli helt tillgodosedda. Ett sådant uttalande skulle delvis ligga i linje med vad som anförs i motion 1987/88:U5 (c).

12. Finansiella tjänster

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Finansiella tjänster – som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "behandlade motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1987/88:U5 (c) måste Sverige inrikta sig på att de finansiella tjänsterna skall inkluderas i det västeuropeiska integrationsarbetet. Vi bör på olika sätt undersöka förutsättningarna för ett sådant samarbete. Genom det informationsutbyte som redan har inletts mellan EG och EFTA beträffande regler för handeln med finansiella tjänster torde konkreta samarbetsmöjligheter kunna identifieras.

En ökad – – – (= näringsutskottet) – – – senare sammanhang.

Genom ett uttalande av riksdagen av nu angiven innebörd skulle motion 1987/88:U5 (c) tillgodoses i ifrågavarande del, liksom också i viss utsträckning aktuell del av motion 1987/88:U6 (fp). Av det sagda följer att motion 1987/88:U7 (m) avstyrks såvitt nu är i fråga.

13. Finansiella tjänster

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Finansiella tjänster – som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "behandlade motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har tidigare avstyrkt en svensk anslutning till den västeuropeiska integrationen. Även i fråga om finansiella tjänster bör Sverige eftersträva ett samarbete med alla europeiska stater.

Ett ökat internationellt samarbete rörande t.ex. banktjänster kan åstadkommas genom olika former av samarbetsavtal. Nuvarande begränsningar för utländskt engagemang i svensk bankverksamhet bör bibehållas. Utformningen av ny lagstiftning på försäkringsområdet får riksdagen anledning att återkomma till.

Med det anförda avstyrks här behandlade motionsyrkanden.

14. Forskning och utveckling

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "För ett" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

För landets industri är det av största betydelse att svenska företag och

institutioner får medverka i de stora forsknings- och utvecklingsprojekten inom EG. Ansträngningar måste göras för att uppnå ett så omfattande samarbete som möjligt. På sikt bör regeringen därför verka för att Sverige skall ges tillfälle till fullt deltagande i de industristrategiska forskningsprogrammen.

UU 1987/88:24
Bilaga 10

Näringsutskottet finner det tillfredsställande att det nu har öppnats möjlighet för svenskt deltagande på projektnivå i dessa program. Det råder dock fortfarande osäkerhet om hur Sveriges del av projektkostnaderna skall finansieras. Som anförs i här behandlade motioner måste det gälla samma ekonomiska förutsättningar för svenska deltagare som för företag och institutioner från EG-länderna. Näringsutskottet anser därför att regeringen bör för riksdagen presentera ett förslag till finansiering av svenska intressenters deltagande i de berörda EG-projekten.

Ett riksdagsuttalande till regeringen av nu angiven innebörd skulle tillgodose här behandlade motioner i berörda delar.

15. Forskning och utveckling

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "För ett" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Regeringen och motionärerna tycks anse att intressanta industristrategiska forskningsprogram bedrivs endast inom EG. Näringsutskottet förkastar en sådan ensidig inriktning och menar att Sverige måste vara öppet för forskningssamarbete med alla länder. Utskottet anser vidare att vissa av EG:s forsknings- och utvecklingsprojekt strider mot våra nationella intressen. Något svenskt engagemang i dessa projekt bör inte komma i fråga. Med hänvisning till det anförda avstyrks här aktuella motionsyrkanden.

16. Forskning och undervisning kring EG

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Gudrun Norberg (fp) och Lars Ahlström (m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "Regeringen har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:N150 (m) om forskning och undervisning kring EG. Med hänsyn till den vikt utvecklingen inom EG har för svenskt näringsliv är det motiverat att den vetenskapliga kompetensen kring EG vid universiteten och högskolorna förstärks. Näringsutskottet tillstyrker alltså motionen i berörd del.

17. Forskning och undervisning kring EG

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Forskning och utveckling – som börjar med "Regeringen har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i det föregående avvisat en svensk anpassning till förhållandena inom EG. Av detta följer att utskottet inte kan biträda förslaget i motion 1986/87:N150 (m) om särskild forskning och undervisning kring EG. Yrkandet avstyrks alltså.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1987/88:1 y

UU 1987/88:24

Bilaga 11

om Sverige och den västeuropeiska integrationen

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner. Arbetsmarknadsutskottet begränsar sitt yttrande till den del av propositionen som avser främst arbetsmarknadspolitiska frågeställningar.

I propositionen föreslås vissa riktlinjer för Sveriges medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet. Det övergripande målet anges bl.a. vara att åstadkomma ett gemensamt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde som omfattar samtliga EFTA- och EG-länder.

I arbetet på ett utvidgat samarbete inom Europa spelar de arbetsmarknadspolitiska frågorna en betydelsefull roll. Detta gäller inte minst människors rätt och möjligheter att fritt röra sig över nationsgränserna för att söka eller påbörja nytt arbete.

Det nordiska samarbetet har resulterat i en särskild överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad. Den innebär bl.a. att det är en rättighet för nordiska medborgare att fritt kunna ta arbete och bosätta sig i annat nordiskt land, att arbetstillstånd inte skall krävas och att enskilt land inte får försätta medborgare från övriga länder i ett sämre läge än de egna medborgarna. Till denna överenskommelse har också särskilda regler bifogats för hur arbetsförmedlingar skall samarbeta för att kunna bistå både arbetssökande och arbetsgivare.

För samhörigheten i Norden har möjligheterna att fritt flytta och ta arbete haft en avgörande betydelse.

Liknande överenskommelser finns för länderna inom EG där Romfördragets bestämmelser om avskaffande av hindren för den fria rörligheten innebär att medborgare i en medlemsstat dels skall äga tillträde till arbetsmarknaden i övriga medlemsstater på samma villkor som gäller för dess egna medborgare, dels skall behandlas lika med dessa i fråga om sysselsättning, lön och övriga arbetsvillkor.

Arbetslösheten inom EG uppgår till ca 12 %, vilket innebär att ca 16 miljoner arbetssökande står utan arbete. Man beräknar att överskottet på arbetskraft inom en 10-årsperiod kommer att överstiga 20 miljoner människor. Samtidigt utgår man från ett ökat antal vakanser, till följd av avsaknad på personal med erforderlig utbildning.

Sysselsättningsfrågorna ägnas betydande uppmärksamhet inom EG. Rå-

det har bl. a. fastslagit att uppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att bidra till att öka sysselsättningen och att reducera arbetslösheten. En bättre integration av arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik har ansetts vara särskilt viktig. För att ge parterna möjlighet att aktivt påverka utformningen av sysselsättningspolitiken har en kommitté med rådgivande ställning knutits direkt till Rådet.

I Romfördraget anges den sysselsättningsmässiga målsättningen vara att varje medlemsstat skall föra en ekonomisk politik som säkerställer en hög sysselsättning. Målet för den svenska sysselsättningspolitiken är, som också framhålls i propositionen, mer långtgående. Här utgör målet arbete åt alla en grundsten i den ekonomiska politiken. De arbetsmarknadspolitiska insatserna har också hittills haft en större omfattning än i Västeuropa i övrigt. Romfördraget innehåller emellertid inga föreskrifter som hindrar att arbetsmarknadspolitiska åtgärder och särskilt riktade insatser görs. Ett stort antal initiativ prövas, inte minst för att komma till rätta med ungdoms- resp. långtidsarbetslösheten. Här kan nämnas att frågan om en förkortning av arbetstiden som ett medel att öka sysselsättningen har diskuterats sedan lång tid inom EG. Arbetstidsförkortning med detta syfte har prövats bl. a. i Frankrike och Västtyskland.

Av betydelse för ambitionerna på det arbetsmarknadspolitiska området i Sverige har tvivelsutan varit den nära samverkan mellan parterna som präglat arbetsmarknadspolitiken. Detta kommer bl. a. till uttryck i parternas medverkan i olika arbetsmarknadspolitiska sammanhang.

I propositionen erinras om att invandringen i Sverige från icke-nordiska länder är reglerad, bl. a. på grund av risken för att en fri invandring skulle försvåra möjligheterna att fullfölja målen för arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken över huvud taget. En oreglerad invandring skulle dessutom försvåra möjligheterna att bereda sysselsättning åt de grupper på den svenska arbetsmarknaden som har störst svårigheter att finna arbete. Det gäller särskilt äldre kvinnor, handikappade samt flyktingar och tidigare invandrade personer. Det anförs vidare att en fri invandring skulle kunna omöjliggöra ambitionen att tillförsäkra den invandrade arbetskraften samma anställningsförhållanden och levnadsstandard i övrigt som den inhemska arbetskraften.

Ett antagande av EG:s regler för arbetskraftens fria rörlighet skulle enligt propositionen medföra att Sverige inte längre har möjlighet att reglera invandringen av medborgare från de länder som är medlemmar i EG. Medborgare i EG skulle i princip få samma rätt att resa till Sverige och här söka arbete som medborgare i de nordiska länderna nu har.

Enligt utskottets uppfattning visar det ovan framförda på de känsliga överväganden som hänger samman med en svensk anslutning till den europeiska arbetsmarknaden. En viktig aspekt för svenskt vidkommande är att en eventuell överenskommelse inte innebär inskränkningar i den fria nordiska arbetsmarknaden.

Som ovan nämnts räknar man inom EG med ett ökande överskott på arbetskraft under 1990-talet. Samtidigt tyder prognoserna i Sverige på att problemet här kan bli det omvända. Detta förhållande kan i och för sig tala för en integration med den europeiska arbetsmarknaden. Samtidigt bör

erinras om vad tidigare sagts om ambitionerna i Sverige när det gäller den invandrade arbetskraften. Denna kategori får sålunda inte behandlas annorlunda än arbetskraften i övrigt.

UU 1987/88:24
Bilaga 11

Som framhålls i propositionen är emellertid trögheten i arbetskraftens rörlighet också inom EG:s arbetsmarknad stor. Trögheten gäller i synnerhet mellan länder, där t.ex. språksvårigheter och skillnader i utbildningen tillstöter. En anslutning till EG:s nuvarande regler om arbetskraftens fria rörlighet skulle därför under normala förhållanden sannolikt knappast innebära någon risk för arbetskraftsinflyttningar i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden. Som anförs i propositionen kan, om allvarliga risker uppstår bl.a. för sysselsättningen i en medlemsstat, den fria invandringen från andra EG-länder begränsas genom att information lämnas via de offentliga arbetsförmedlingarna om arbetsmarknadssituationen i det berörda landet.

En annan fråga som i detta sammanhang är av stort intresse för svenskt vidkommande är jämställdhetsfrågorna. I Sverige har sedan lång tid bedrivits ett målmedvetet arbete i syfte att uppnå jämställda förhållanden på arbetsmarknaden. Även om mycket återstår innan vi i vårt land kan anse att det råder reell jämställdhet på arbetsmarknaden, torde det i vart fall kunna sägas att dessa frågor tillmäts större betydelse här än i länder med andra traditioner, annan kultur osv. Tillämpningen av rådsdirektiven rörande jämställdheten mellan kvinnor och män i fråga om lika lön, tillgång till anställning, yrkesutbildning och arbetsvillkor m.m. bedöms inom EG vara otillfredsställande. År 1986 antogs en resolution om intensifierade åtgärder både på EG-nivå och nationell nivå, för att främja lika möjligheter för kvinnor.

Utskottet vill framhålla betydelsen av att en eventuell anslutning till den europeiska arbetsmarknaden inte innebär att frågan om jämställdhet på den svenska arbetsmarknaden tillmäts mindre betydelse än hittills.

En gemensam arbetsmarknad och ett ökande antal multinationella företag kan innebära problem på det arbetsrättsliga området. De arbetsrättsliga frågorna har hittills inte varit föremål för någon närmare diskussion i relationerna med EG. EG antog emellertid år 1976 ett direktiv som skall tillförsäkra arbetstagare samma rättigheter som de tidigare haft när ett företag överläts till en annan ägare eller går samman med ett annat företag inom Gemenskapen. EG-kommissionen lade år 1980 också fram ett förslag till direktiv med bestämmelser om informations- och samrådspålit i koncerner och multinationella företag. Europafacket har länge krävt regler som går längre än kommissionens förslag. Det har inte gått att nå enighet i frågan varför Rådet har uppmanats att fortsätta diskussionen. Frågan skall tas upp på nytt i början av år 1989.

I sammanhanget bör erinras om att nordiska ministerrådet år 1986 gav en särskild projektgrupp i uppdrag att undersöka vilka förutsättningar som finns att genom avtal utveckla samarbetet mellan nordiska koncerner och de fackliga organisationerna inom dessa koncerner. Gruppen är sammansatt av företrädare för de nordiska regeringarna (utom Island) och arbetsmarknadens parter.

Utskottet vill för sin del framhålla att de arbetsrättsliga frågorna måste

ägnas stor uppmärksamhet i samband med dels den ökade integrationen på den europeiska arbetsmarknaden, dels internationaliseringen av de större företagen. Som framhålls i propositionen får ett närmare samarbete med EG inte leda till att arbetstagarnas möjligheter att påverka arbetsvillkoren minskas. De strikt företagsekonomiska aspekterna vid t.ex. större fusioner måste förenas med bl.a. de anställdas intressen. Detta bör ske genom samverkan med de fackliga organisationerna.

För att åstadkomma en balanserad regional utveckling i Sverige fyller regionalpolitiken en viktig funktion. Sverige har en liten del av befolkningen inom stödområdena i jämförelse med andra länder. Som norm inom EG gäller för övrigt att högst 30 % av befolkningen inom ett land får tillhöra ett stödområde. Som framhålls i motion 1987/88:U5 (c) är det angeläget att vårt land även fortsättningsvis har möjlighet att göra insatser som syftar till att stärka de regioner som har en svag tillväxt, t.ex. genom infrastrukturella satsningar och företagsstöd.

Utskottet har i det föregående pekat på vissa frågor som bör beaktas och analyseras i en diskussion om en svensk anslutning till den europeiska arbetsmarknaden. Utskottet vill samtidigt framhålla de fördelar för Sverige som en europeisk arbetsmarknad kan innebära. Som bl.a. framhålls i motionerna 1987/88:U6 (fp) och 1987/88:U7 (m) är det viktigt för svenskt näringsliv både att svenskar kan tjänstgöra utomlands och att utländsk personal kan arbeta i Sverige. Goda möjligheter för svenska medborgare att för en tid ta anställning i företag i EG-länderna bör vara till gagn inte bara för individen utan för riket i stort. Detta gäller inte minst – som sägs i motion U6 (fp) – på tjänsteområdet.

Utskottet vill slutligen framhålla betydelsen av att man från svenskt håll inom utskottets beredningsområden, dvs. arbetsmarknads- och regionalpolitiken, intensifierar kontakterna med Europa. Det gäller både departement, myndigheter, parterna på arbetsmarknaden m.fl. Utskottet noterar därvid med tillfredsställelse att regeringen i propositionen anmäler sin avsikt att bl.a. verka för smidiga och effektiva samverkansformer med och mellan statliga verk och myndigheter i det internationella harmoniseringsarbetet.

Med det anförda finner arbetsmarknadsutskottet för sin del att motionerna U5, U6 och U7 i de delar dessa tagit upp frågor som ligger inom utskottets beredningsområde inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1988

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Bengt Wittbom (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Kersti Johansson (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sven Lundberg (s) och Erik Holmkvist (m).

1. Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 141 som börjar med "För att" och slutar med "och företagsstöd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla betydelsen av att man i Sverige kommer till rätta med de regionala balansproblemen. En ekonomisk stormarknad innebär att ökade koncentrationstendenser gör sig gällande. En integration med den europeiska arbetsmarknaden skulle därmed kunna innebära att de betydande regionala obalansproblemen i vårt land förstärktes ytterligare. Som framhålls i motion U5 (c) måste Sverige inför en sådan situation väsentligt skärpa de regionalpolitiska ambitionerna. Detta är helt nödvändigt även i dagsläget.

Ett närmare samarbete får inte omöjliggöra insatser för regional balans. Åtgärder som infrastrukturella satsningar, stöd till ogynnsamma avståndskostnader osv. måste förstärkas och inte försvagas. Det är nödvändigt att Sverige kan använda alla aktuella medel för att skapa regional balans också efter ett närmande till den europeiska arbetsmarknaden. Riksdagen bör i anledning av motion U5 (c) som sin mening ge regeringen detta till känna:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Med det" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Med det anförda finner utskottet att motionerna U6 och U7 i de delar dessa tagit upp frågor som ligger inom utskottets beredningsområde inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

2. Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att yttrandet bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den grundläggande uppfattning beträffande proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen som kommer till uttryck i vpk-motionen U3. Frågan om Sveriges förhållande till de västeuropeiska gemenskaperna berör i grunden vår nationella självbestämmanderätt och självständighet. Vår demokratiska självbestämmanderätt sätts här i fråga på ett uppseendeväckande sätt.

De integrationsfrågor som tas upp skall inte begränsas till att gälla Sverige och EG, utan Sverige och världen. Denna större dimension berörs emellertid inte.

När det gäller de arbetsmarknadspolitiska aspekterna på propositionen vill utskottet framhålla EG-ländernas påtagliga inre svårigheter med svag tillväxt, överproduktion och massarbetslöshet. I propositionen pekas också på att man i de länderna har en lägre ambition på det sysselsättningspolitiska området än vi har i Sverige. Marknadskrafternas starka inflytande i EG-länderna har tvärtom inneburit att utslagning och massarbetslöshet anses tillhöra ett normaltillstånd. Följdriktigt drivs också en medveten, cynisk politik för att bryta ned fackföreningsrörelsen och trycka ned arbetarrörelsen.

I propositionen talas om ambitionerna på jämställdhetsområdet i Sverige. I de stora EG-länderna dominerar en kvinnosyn som är konventionell och traditionalistisk.

Invandrarna på arbetsmarknaden används i EG-länderna alltmer för att klara av konjunktursvängningarna. När konjunkturen går ned skickas den invandrade arbetskraften hem.

Vi har i Sverige ambitionen att komma till rätta med de regionala balansproblemen. Mycket återstår att göra och den förda politiken lämnar mycket övrigt att önska. I Europa betraktas emellertid en regionalpolitisk utvecklingspolitik alltmer som subventioner eller "handelshinder".

Det anförda bekräftar vad utskottet inledningsvis uttalat, nämligen att Sveriges integrationssträvanden i stället skall ses globalt och inte begränsas till att avse EG.

Den svenska industrin har ett uttalat önskemål om en fri arbetskraftsinvandring från Europa. Därmed skulle man kunna uppnå likartade produktions- och kostnadsfördelar med EG-länderna. En konsekvens skulle nämligen bli ytterligare sänkta reallöner för arbetarna i Sverige och en förvärrad regional obalans. Till saken hör att den svenska industrin i dag använder sig av nya s.k. högproduktiva utsugningsmetoder, som ökar utslagningen av människor. De efterfrågar i huvudsak personer i åldern 25-35 år med yrkesutbildning och lång arbetslivserfarenhet.

Slutligen vill utskottet framhålla de arbetsrättsliga aspekterna vid en integration med EG. I propositionen talas i försiktiga ordalag om de fackliga organisationernas inflytande vid internationaliseringen av de större företagen. Vad det handlar om är i själva verket att företagen på detta sätt medvetet kan undvika ett inflytande från de anställdas sida. Här krävs i stället en facklig vetorätt om man skall kunna komma till rätta med problemen. Till denna fråga återkommer arbetsmarknadsutskottet i samband med behandlingen av den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Särskilt yttrande

Bengt Wittbom, Sonja Rembo och Erik Holmkvist (alla m) anför:

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande utifrån främst arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter redovisat sina synpunkter när det gäller en svensk anslutning till den europeiska arbetsmarknaden.

Vi vill för vår del också peka på det mer övergripande perspektivet när det gäller sysselsättningen.

Som framgår av motion U7 (m), syftar den pågående västeuropeiska integrationen till att i samarbete mellan folken skapa ett starkare Europa med ökad tillväxt och sysselsättning och med högre livskvalitet och ökad rörelsefrihet för de enskilda människorna – ett medborgarnas Europa.

Ett vidgat samarbete med EG-länderna när det gäller den tekniska utvecklingen, forskningen, utbildningen, arbetsmarknaden etc. är en grundförutsättning för att Sverige skall kunna uppnå och bevara den konkurrenskraft som är nödvändig för att uprätthålla full sysselsättning.

En sammanläggning av den nordiska gemensamma arbetsmarknaden med EG:s gemensamma arbetsmarknad bör därför eftersträvas.

Vi vill stryka under behovet av intensifierade kontakter med Europa. Enligt vår mening är det av en avgörande betydelse med nära kontakter mellan å ena sidan regering, parlamentariker, myndigheter och parterna på

arbetsmarknaden i Sverige och å andra sidan EG. Vi vill i detta sammanhang hänvisa till de konkreta förslag i detta syfte som förs fram i motion U7 (m). Bl.a. föreslås i motionen att regeringen aktivt skall medverka till att EG-kommissionen snarast öppnar ett informationskontor i Sverige.

UU 1987/88:24

Bilaga 11

Bostadsutskottets betänkande

UU 1987/88:24

Bilaga 12

1987/88:4 y

om Sverige och den västeuropeiska integrationen
(prop. 1987/88:66)

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:66 om Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motionerna 1987/88:U2-U7 och 1987/88:U522-U524.

Bostadsutskottet

I propositionen (s. 98-99) tas bl.a. upp frågan om möjligheterna till harmonisering beträffande byggprodukter mellan de svenska föreskrifterna och EG:s principer om de grundläggande krav som bör gälla för byggnader. De svenska föreskrifterna är enligt propositionen så långt möjligt uttryckta som funktionskrav på den färdiga byggnaden. En sådan ordning anges överensstämma med EG:s princip att koncentrera harmoniseringsarbetet till väsentliga krav rörande säkerhet, hälsa och miljö. De mest svårforcerade tekniska handelshindren uppges vara skillnader mellan bindande krav i nationella föreskrifter.

Bostadsutskottet vill något översiktligt beröra och betona vissa aspekter som bör tas med i de kommande övervägandena beträffande harmoniseringen mellan de svenska byggföreskrifterna och motsvarande regler inom EG.

Vad bostadsutskottet vill fästa uppmärksamheten på är komplexiteten i det system av byggkomponenter och den påverkan som sådana system kan ha på dem som vistas i bostäder och i andra byggnader. Inte minst har det under de senaste åren visat sig att vissa byggmaterial kan förorsaka psykiska och fysiska besvär. Utformningen av bostaden har dessutom betydelse inte bara för människans fysiska status utan är av stor vikt också för hennes möjligheter att påverka sina levnadsförhållanden i bostaden och i bostadens grannskap.

Ytterligare en aspekt vill bostadsutskottet ta upp. Det gäller bostadslägenhetens utrustning. I vårt land utrustas kök t.ex. med spis och kylskåp, utrustning som alltså tillhör lägenheten. På den europeiska kontinenten förhåller det sig inte sällan så att sådan utrustning inte tillhör lägenheten utan är lägenhetsinnehavarens egendom. Det finns anledning att uppmärksamma denna skillnad.

Vidare kan finnas skäl uppmärksamma de skillnader beträffande bygg- och förvaltningsprocessen som finns i olika länder. Det bör dock strykas under

vikten av att det från fall till fall måste avgöras om det är lämpligt att helt anpassa de svenska föreskrifterna till EG:s.

UU 1987/88:24

Bilaga 12

Det bör också betonas att Sverige i kontakterna med EG bör verka för att ett erfarenhetsutbyte kommer till stånd så att vissa byggmaterials olämpliga miljöpåverkan kan minimeras. I detta sammanhang kan också erinras om att vissa av de gränsvärden m.m. som gäller för svenska byggmaterial betingas av klimatologiska förhållanden såsom ljus och temperatur medan återigen andra gränsvärden såsom t.ex. isolering mellan lägenheter beror av de normer som valts för att skapa en ljudmiljö som bedöms vara acceptabel.

Vad bostadsutskottet nu anfört om harmoniseringsarbetet beträffande bygg- och bostadssektorn m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad i övrigt anförts i propositionen och i motionerna har inte givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Stockholm den 1 mars 1988

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Maj-Lis Landberg (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Margareta Palmqvist (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evénsson (s), Toré Claesson (vpk), Siw Persson (fp) och Eva Rydén (c).

Innehåll

Regeringens riktlinjer	1
Motioner	2
Sverige och den västeuropeiska integrationen	6
Propositionen	6
Motionssammanfattning	10
Utskottet	14
Samarbetsområden	21
Frihandel med industrivaror	22
Icke-tariffära handelshinder	25
Jordbruk, livsmedel, fiske	28
Statsstöd och regionalpolitik	30
Etableringsfrågor	32
Transporter	33
Massmedier	35
Forskning och utveckling	37
Miljöpolitik	39
Ekonomiskt och monetärt samarbete	42
Personers rörlighet. Utbildnings- och ungdomsfrågor	48
Arbetsmarknadspolitik	51
Social och kulturell integration	55
Hemställan	56

Reservationer

1 En svensk Europapolitik (vpk)	58
2 Utländska förvärv av svenska företag (m, fp)	59
3 Internationell mediapolitik (m)	60
4 Avveckling av valutaregleringen (m, fp, c)	61
5 Svensk anknytning till EMS (m)	62

Särskilda yttranden

1 Tullunion (m)	62
2 Massmediafrågor (fp)	62
3 Västeuropeiskt forum för ekonomiskt samarbete (c)	63
4 Finansiella tjänster (m, fp, c)	63

Yttrande från andra utskott

KU	64
FiU	68
SkU	80
LU	87
SjU	91
SoU	93
KrU	98
UbU	102
JoU	109
NU	115
AU	138
BoU	135

